

רשומות לתולדות אישים וקהלות, אגרות ומסמכים
בהוצאת מכון 'זכרון' להנצחת יהדות הונגריה

בית 'חוג חתם סופר' שיכון ה'

רח' בית יוסף 11 בני ברק - דוא"ל: 3446@okmail.co.il

עלה 58

בס"ד, ט"ו חשון תשפ"ב

בגליון:

ב רבי יצחק אשכנזי בעל טהרת הקודש

תולדותיו וצאצאיו, נכדו רבי אברהם אביש פיש מנאפקאר וצאצאיו (ו),
נכדו רבי צבי אביגדור ליפשיץ אב"ד מונקאטש (ז), רבי שמואל ברי"ב
ווינקלער אב"ד בערעגסאז (יב) – מהרב **יואל וויינשטאק**

טז רבי שלמה דייטש אב"ד נייטרא

תולדותיו, זהות חותנו ויחוסו, חתניו רבי מרדכי ווייל מו"ץ בטעמשוואר
ורבי אברהם פרידמן אב"ד דרעזניטץ – מהרב **שמחה בונם יוסף סיימון**

לח צאצאי רבי ישכר בעריש ווייזער מסיסקאב (ב)

המשך צאצאי בנו הגדול רבי אלעזר ווייזער מווערעצקי, רבי יעקב העניג
דומ"ץ איסקיס וצאצאיו, הרה"ק רבי סענדר ליפא אייכנשטיין
מזידיטשוב וצאצאיו – מהרב **מאיר יחזקאל הולצברג**

סו לפני תשעים שנה (30)

לקט ידיעות מהעיתונות בשנת תרפ"ז – מהרב **שלמה יהודה הכהן שפיצר**

עג עוללות

ר' שמעון אמסעל מאוהעל – הב' ע. **ב. וידר** (עג) / ר' מאיר גאלדשטיין
מאוהעל – הרב ש. **צ. שפיטצער** (עג) / חתני רבי בעריש סיסקאבער –
הרב ז. **ל. ווייס** (עד)

עו רשימת ספרי המכון

קטלוג מפרסומי המכון – מפורט

מצבתו נעתק ב'מצבת קודש' [ושם העתיק שנפטר בשנת תקס"ז וכבר העיר ב'אנשי שם' שלא חל אז יום ג' בכ"ז ניסן וכותב שצ"ל תקס"ו, ו'בשם הגדולים החדש' תיקן לתקע"א, אבל באמת נפטר בשנת תקס"ג כמו שמפורש בהעווידענץ ביכער, ואכן בתקס"ג חל יום ג' בכ"ז ניסן] וזה לשון המצבה :

'נפטר בשם טבא יום ג' ז"ך ניסן שנת תקס"ג לפ"ק, אראלים אחזו בארון הקדש ובקשו רבי לשיבה של מעלה ה"ה כבוד הרב הגאון החריף הדרשן הגדול חכמתו בחוץ תרונה והרביץ תורה בישראל והעמיד תלמידים רבים מו"ה יצחק אשכנזי זצלה"ה בהרבני המופלג מו"ה צבי ז"ל בעמ"ח ספר טהרת הקדש מ"מ ומ"ץ פה לבוב תוך העיר וחוף לעיר תנצב"ה'.

בהקדמת ספרו 'טהרת הקודש' כותב הגאון :

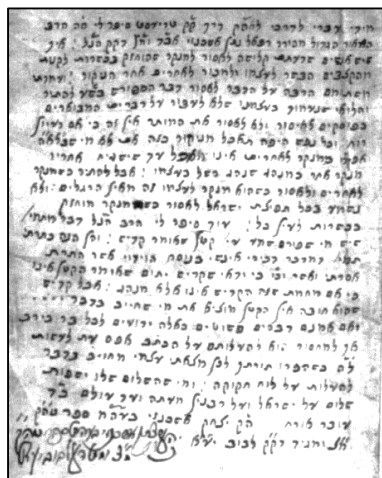
'וכעת אשפוך נפשי לפני ה' וכו' כן ינהלני דרך הקודש באורח מישור לאדמתו אדמת קודש כאשר עם לבבי ולבב **זוגתי אשה כשרה מרת מרים** אשר בתם לבבה

מסכמת לרצוני עלולת עמי אי"ה'.

ואכן אחרי שהדפיס הספר יצא לדרך עלולת לאה"ק, ואיני יודע אם הגיע לשם או שחזר באמצע הדרך, ומצאתי פסק בכתב ידו שכתב בעת שהי' בדרך עלייתו והגיע לעיר טריאסט שבמדינת איטאליע, [אין להכתב תאריך] ובעיר הזאת נתבקש מאת הרב דשם מו"ה ר' רפאל נתן אשכנזי [נפטר י"ב טבת תק"ס] לפסוק בכמה ענינים הצריכים חיזוק, וזה לשונו :

'מידי עברי לדרכי לארץ הקודש דרך ק"ק טריעסט סיפר לי ה"ה הרב המאור

הגדול מהור"ר **רפאל נתן אשכנזי** אב"ד ומ"ץ דק"ק הני"ל איך שיש אנשים שדעתם קלושה לאסור למנקר בהוחזק בכשרות לקנות מהקצבים הבשר לעצמו ולמכור לאחרים אחר הניקור, **ועמדתי משתומם הרבה על הדבר לאסור דבר המפורש בש"ע להתיר**, והלואי שנעמוד בעצמנו שלא לעבור על דברים המבוארים בפוסקים לאיסור ולא לאסור את המותר, אין זה כי אם רעיון רוח, וכל נפש היפה תאכל מניקור כזה אם לא מי שבלא"ה אפילו ממנקר לאחרים אינו אוכל עד שישגיח אחריו מנקר אחר כמנהג שנהג רשל בעצמו, אבל להתיר כשמנקר לאחרים ולאסור כשהוא מנקר לעצמו זה מאין הרגלים, ולא נשמע בכל תפוצת ישראל לאסור כשמנקר מוחזק בכשרות לעין כל'.

ג. **בתו טאלצא אשת ר' ישכר בעריש באלטראן**, להם בת בשם חי'.

ר' משה ליפשיץ חתן הגאון בעל טהרת הקודש מחאדרוב-לבוב

רשימת פטירת מ' סערל ליפשיץ אשת ר' משה בית מספר 425

ר' משה נולד בשנת תצ"ה, נשא
[כנראה בזיווגו הב'] את מ' **סערל**
שנולדה בשנת תקט"ז להגאון
בעל טהרת הקודש. כשהלך
חותנו לבלבוב גם הוא הלך לשם.
נפטר בלבוב זקן בן צ' שנה ביום
כ"ה אדר תקפ"ה, ז' מ' סערל
נפטרה בלבוב בכ' שבט תקע"ה
בת נ"ט שנה.

רשימת פטירת ר' משה ליפשיץ - בית מספר 425

בני ר' משה ליפשיץ:

א. הג"ר צבי אביגדור ליפשיץ אב"ד מונקאטש, ראה להלו.

ב. מ' ח'י' **סירקא** נישאת בתקנ"ט לר' **יוסף פעלד** [בן ר' אברהם אבי מ' רחל שהיתה אשת הנגיד ר' יקותיאל אבלי יאליש מלבוב בזיווגו הב' (אחי הרבנית מטאלטשווא הג"ר משה דוד אשכנזי, בנו מזו"ר הי' ר' יששכר יאליש אב"ד נייזוב)]. בתם מ' סערל אשת ר' ברוך וועלער ב"ר חיים שמחה.

ג. מ' **דרעזל** נישאת בתקס"א לר' **ליב דרוקער**, בתקס"ב חזרה לבית אביה, בתקס"ג יצאה לחאדרוב כנראה נישאת שנית לשם.

ד. מ' **פיגא** נולדה בתקמ"ז, אשת ר' **אביש פיש** מנאפקור ראה להלן עליהם.

ה. הילד **רפאל** נולד בתקנ"ד, נפטר ל"ע בתקס"ה.

ו. הילד **זימל** נולד בתקנ"ה, נפטרה ל"ע ג"כ בתקס"ה.

* * *

י"פ"נ דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה היו שלום, כפה
פרשה לעני וידיה שלחה לאביון, היא הצנועה מרת פיגא

בת מהו' משה ז"ל אשת הרבני מה"ר אברהם אביש פיש ז"ל מנאפקאר נפטר
ערי"ח אלול שנת תרט"ו תנצב"ה.

בני ר' אביש פיש:

א. מ' **סערל**, נולדה בנאפקאר בתקע"ח [לפי גיל פטירתה, ובצענזוס תר"ח נרשם תקפ"ג] נקראה כשם זקנתה, נישאת לר' **איסר פרענקל**.

כנראה הוא ר' איסר פרענקל שנולד בעטשעד בתק"ף ודר שם, [לכאורה בן ר' וואלף עטשעדער] נמצא שם בעת הצענזוס דשנת תר"ח, עם זוג' סערל, היא נפטרה כאלמנה ביום י"ג ניסן תרל"ז בת נ"ט שנה, מצבתה נמצאה בקאלוב, ר' איסר נפטר לפני תרכ"ח שאז כבר נקרא נכדו על שמו.

בני ר' איסר פרענקל:

א) פאני נולדה ת"ר.

ב) **מענדל** נולד בתר"ב.

ג) ר' **יעקב** נולד בתר"ד [ר' יעקב פיש נפטר שמח"ת תר"ד], הוא כנראה ר' יעקב פרענקל שנשא את מ' גאלדא לבית ווייס, דר בנירמאדא, בתו לעני נולדה בתרכ"ז נישאת לשי"ב ר' משה ב"ר מענדל פיש [מזוי רבקה ראה להלן], בנו ר' ישראל איסר נולד שם בתרכ"ח, דר אח"כ בליסקא וטאלטשווא.

ד) ר' **אברהם אביש** [ע"ש ר' אביש פיש שנפטר י"ז אב תר"ה] נולד בעטשעד בשנת תר"ו, [נרשם שנולד בקאלוב, שאח"כ דרו שם] נשא את מ' לאה בת ר' צבי וואהל מפאטאק, נפטרה בפאטאק ביום כ"ה אדר תרפ"ז.

בניהם: א) ר' **ארי' יודא** נולד בפאטאק ביום י"א כסלו תרל"ו נשא את מ' נחמה לבית קאהן, נפטר בשנת תשי"ב. [מבניו: שרגא נולד בתרנ"ט, צבי בתרס"ה, אלפרעד תרס"ג, מארגארעט תרס"א, ארטור תרע"ז]. ב) עדוש, נולדה שם ב' חשון תרמ"א נפטרה י"א כסלו. ג) **סערל** נולדה שם י"ב חשון תרמ"ב. ד) **יעקב מ'** נולד שם ד' תמוז תרמ"ד. ה) מ' **פרידא** נולדה שם כ"ט אלול

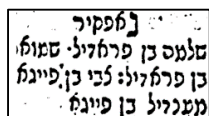
תרמ"ו, אשת שי"ב ר' יצחק פיש מנירבאטור ב"ר אברהם צבי פיש [ב"ר יוסף משה ב"ר יצחק שנולד ח"י שבט תקפ"ג לר' אהרן ישעי' מקאלוב ב"ר יעקב], ר' יצחק ופרידא נעדה"ש ג' סיון תש"ד עם בניהם: אבא, חי', לאה, מרדכי יודא, רעכיל רעכטשא עם בעלה ודי' ילדים, בנם יוסף משה ב' סיון ה"ד. בנם ר' ישראל איסר

פיש נולד בתרס"ט למד אצל ש"ב ר' אהרן ישעי' מהאדאס, נפטר בן פ"ז שנה כ"ז סיון תשנ"ו ומנ"כ בקרית יואל.

ה) לעני [כנראה לאה ע"ש אמו] נולדה בתר"ח [נרשם שנולדה בקיש לעטא אולי עבר אח"כ לשם או שרק באה משם ולא שנולדה] נישאת לאיגנאץ גוטמאן, דר בלעטא בתרמ"ג ובתרמ"ו בקאלוב, נפטרה בנירמאדא בט' חשון תר"ף.

ב. כנראה בתו [ואולי בת בנו] מ' **חנה** נולדה בנאפקאר בתקפ"א, אשת ר' **וואלף גליק** שנולד בטיסא סאלקא בתקע"ו, דר בטיסא סאלקא ואח"כ בנאפקאר, בצענזס תר"ח בנאפקאר נרשם עם ילדיו: פאני נולדה בסאלקא תר"א, צילי נולדה בסאלקא תר"ג, אברהם [ר' אביש נפטר באותו שנה] נולד בנאפקאר תר"ה, רעבי [לכאורה רבקה] נולדה בנאפקאר תר"ח.

בתו רבקה כנ"ל נולדה בתר"ח, אשת ר' בער שווארץ מקליינווארדיין [זקינו של ר' בערל ב"ר משה דוד יודא שווארץ מח"ס משיב דברים ועוד] נפטרה בלידת ילד ביום ג' אדר תרמ"ח.

בגדבת פי תר"י
צבי בן פיגא מעדיל בן פיגא

ג. הרב הצדיק ר' **צבי אביגדור פיש** נולד בנאפקאר בתקפ"ד ונקרא אחרי דודו הרב דמונקאטש שנפטר אז.

נשא את מ' רחל פראדיל שנולדה בפאטש-פעטרי בתקפ"ו, בת דודו ר' יצחק פיש שדר שם ובפענעסלעק [וזוגי ח"י לבית קופערשטיין מראצפערט אולי בת ר' שלמה זלמן משם אבי ר' משה ראה בפרענומערנטען לס' הר הכרמל תקע"ב] בן ר' יעקב פיש מקאלוב. דר בנאפקאר. מ' רחל פראדל נפטרה בת נ"ב שנה בכ"ז כסלו תרל"ח ומנ"כ בקאלוב. אז נשא את מ' יוטא בת הרה"צ ר' יודא ליבש פרענקל מאשוואר אב"ד מאדא, נפטרה בקאלוב ט"ו אייר תרנ"ג[ד].

הרה"ק בעל בני שלשים כותב עליו: **'ידיד נפשי הצדיק מו"ה צבי אביגדור בן פיגא, יבלה ימים שנים בטוב ובנעימים'**

ר' צבי אביגדור עבר בסוף ימיו מנאפקאר לקאלוב שם נפטר ביום כ"ח תמוז תרס"ב ונטמן אצל זקינו ר' יעקב פיש.

בני הרה"צ מנאפקאר: א. ר' אברהם אבא נולד בתר"ז נפטר בקאלוב ר"ח כסלו: ב. הרה"צ רבי אהרן ישעי' מהאדאס. ג. ר' ברוך. ד. ר' יעקב, נפטר שמח"ת תש"ג בנירעדהאז. ה. עלא הי"ד, אשת ר' יעקב פעקעטע מו"ץ בבאטור [בנו ר' צבי

אביגדור הרב מנאנאש, בנו ר' משה יחיאל, בנו ר' שלום, בנו ר' חיים, חתנו ר' ישראל דוד קירשענבוים, חתנו הרה"צ ר' מרדכי לאווי מדעמעטשער בן הרה"ק ר' אלימלך מטאהש, ואבי הרה"ק ר' משולם פייש מטאהש קאנאדא, ו. בתו פיגא [כשם אמו] נולדה בתרי"ט, בעלה הראשון ר' שלמה זלמן טישלער מקאלוב, בזיוו"ש נישאת ביום ט' ניסן תרמ"ז בקאלוב לר' מרדכי יצחק ציטראן הנולד בלוק, [בין החתומים על 'אמרי שפר' בתרמ"ח מנאפקור] נפטרה בקאלוב ט"ו שבט תר"ץ.

ד. ר' **מנחם מענדל פיש** נולד בנאפקור בתקפ"ט, [לפי גיל פטירתו נולד בתקפ"ה].

בתר"ח בעת הצענוזוס נמצא בפאטש-פעטרי כנראה בבית דודו ר' יצחק פיש משם, [רואים גם שאחיו ר' צבי אביגדור נשא ב"ר יצחק, ועוד כמה מבנות משפחת פיש מנאפקור שנישאו לפאטש-פעטרי כדלהלן, נראה לכאורה שיתומי המנוח ר' אביש נתגדלו אחר פטירתו בתר"ד אצל אחיו ר' יצחק בפאטש-פעטרי וכנראה גם השיאם אצלו], כנראה הוא 'מענדל בן פיגא' הנזכר בפרענומערנאטען לס' 'נדבת פי' בעיר נאפקאר בתרי"ג, ראה התמונה לעיל.

ר' מענדל דר אח"כ באיאק ואח"כ בדילאהאז, בזיוו"ר נשא מ' חי' ובזיוו"ש מ' רבקה, נפטר כ"ג אב תרמ"ט בן ס"ד שנה, מצבתו נמצאה בקאלוב. בניו מזיוו"ר, (א) ר' **יצחק** נולד בתרי"ב, זו' עמא קליין, נפטר בקאלוב ער"ח אדר תרצ"ו. (ב) ר' **אברהם** נולד בתרכ"א זו' האני קליין, נפטר בקאלוב י' אייר? תרע"א. בניו מזיוו"ש: (ג) ר' **משה** נולד באיאק ט"ו שבט תרכ"ב חתן ש"ב ר' יעקב ב"ר איסר פרענקל הני"ל. (ד) מ' **הענטשא** נולדה באיאק כ"ח תמוז תרכ"ג, נישאת לר' חיים יודא פרענקל [על מצבתו שהוא בן ר' יודא ו'ממשפחת אשוואר', כנראה אמו מ' יוטא בת הר"ר ליבש אשווארער אשת בזיוו"ש"ל של הרה"צ מנאפקאר ראה למעלה, ואפשר מטעם זה נקרא פרענקל ע"ש אמו] דר בקאלוב שם נפטר ביום י"א ניסן תרצ"ד, זו' נפטרה שם ל"ג בעומר תש"ג. [בניהם: אברהם מנחם הי"ד, נולד שם כ"ג תשרי תרנ"ב, נשא ב"ב סיון תרע"ד את פיגא ב"ר יחיאל מיכל קארפינקל מנאפקאר ואמה מלכה גוטמאן. אייזק, נולד שם ז' חשון תרנ"ד, נפטר אחר ב' ימים. מינדל אשת ר' יצחק מאיר ווייסבערגער. יעקב צבי. יצחק אליעזר. חי'. יודית אשת ר' נפתלי הירצקא גראסמאן]. (ה) ראזי נולדה באיאק ב' כסלו תרכ"ו.

ה. אולי גם בנו [ואולי כבר בן בנו וכן י"ל על מ' רחל והשאר] שאמועל נולד בנאפקור בתקס"ז, [מ' פיגא היתה כבר כבת כ' אז] נפטר בגראסווארדיין ב' שבט תרט"ו בן מ"ח שנה.

ו. אולי גם מ' רחל נולדה בנאפקור בתקע"ו, נישאת לאיזראעל ראזענבערג שנולד באלמאשד בתקע"ד, בתר"ח בעת הצענוזוס דרים במאריא-פאטש, נפטרה י"ג טבת תרנ"ב בת פ"ה שנה.

ז. אולי גם מארי שנולדה בנאפקור תקפ"ג, בעת הצענוזוס בתר"ח נמצאה בפאטש-פעטרי, עם בתה סארי שנולדה שם בתר"ה, ועם הילד מאריס ווייס

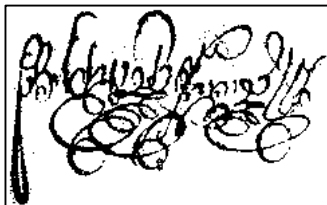
שנולד באלמאשד בתר"א, נרשם אצלה שהיתה אשת חיים ווייס [כמ"ש למעלה אולי אחרי שבעלה עזבה וכבר נפטר ר' אביש הלכה בתר"ה לבית דודה ר' יצחק כשאר בני ר' אביש].

ח. אולי גם סארי, נולדה בנאפקור תקפ"ז, נישאת לאיגנאץ קאניג שנולד בסאנטוב תקפ"ג, בתם ראזי נולדה בתר"ז, בעת הצענוזס בתר"ח דרים בפאטש-פעטרי, [כנ"ל נראה שהדוד השיאם, אצלם בבית גרה סארי קאניג בת י"ח מסאנטוב].

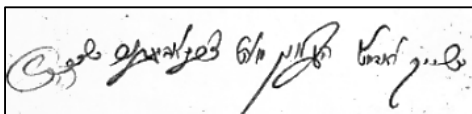
* * *

הגאון ר' צבי אביגדור ליפשיץ אב"ד מונקאטש

ר' צבי אביגדור [צבי כשם אבי הטהרת הקודש] נולד לאביו ר' משה בערך בתחלת שנות תק"ס, בשנת תקנ"ב כותב עליו זקינו בהקדמת ספרו 'והאי מר ינוקא נכדי המופלא ושנון כמ' צבי אביגדור שי' שהי' עומד לימיני תדיר לאשר בהרבה מקומות הי' קיצור לשון בקונט' כו' ונכדי הנ"ל הי' לי ליד כותבת ובתוך כך למד בהרבה ענינים'. ר' צבי אביגדור כתב הגהות על ספר זקינו, שנדפס בחלק שני של טהרת הקודש על מס' מנחות בעיר לעמבערג שנת

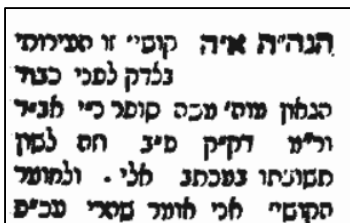
חתימת ידו על ספר הרשב"א לבוב תקמ"ה
הק' צבי הירש אביגדור ליפשיץ

על ספר בית אהרן פפד"א ת"ן, כתוב כמ"פ שייך להרב ממונקאטש, גם שייך לאדמו"ר הגאון מו"ה צבי אביגדור שי'

תרמ"ד, שם בדף כ' ע"א כותב בהגה: 'קושי' זו העירותי בצדק לפני כבוד הגאון מו"ה משה סופר נ"י אב"ד ור"מ דק"ק פ"ב וזה לשון תשובתו במכתב אלי, ולחומר הקושיא

אני אומר וכו' ומביא כל דבריו ומסיים 'עד כאן לשון הגאון הנ"ל, וצריך אני להוסיף ולבאר דבריו הנחמדים' עיי"ש שמפלפל בדברי החת"ס, [דבר זה הובא בקונטרס אחרון שבשם הגדולים עיי' האיזעער עילוי הגי' חיים בער גראס שמעיר גם על הטעות שנפל על שער מס' מנחות בשמו 'אלי אביגדור'. הגאון גם מציין שדברי החת"ס מההגה נדפס בשו"ת חת"ס ח"ו סי' כ].

הגה מו"ר צבי אביגדור בתוך ספר של זקינו טהרת הקודש על מס' מנחות בדברי החת"ס סופר אליו

מונקאטש
הגאנצ'ד מו"ה הירש
אביגדור נ"י
ר' יוסף ארענשטיין
ר' וויסלף מייזלס
ר' גדלי' ווייס

מוסדות תבל תק"ף

בשנת תקס"ז נתקבל לרב במונקאטש על מקומו של הר"ר אברהם גאטעסמאן שנסתלק מהרבנות נר' אברהם נתקבל לרב בתקמ"ט (על מקומו של ר' יודא ליב אב"ד מונקאטש שנפטר אז, רי"ל נזכר בשו"ת כתר כהונה סי' ס"ג בשנת תקמ"ד, והוא הי' כנראה הרב הראשון), נזכר בשו"ת נודע ביהודה תנינא אה"ע קמ"ד ביום עש"ק י"א טבת תקנ"ב, תשובה ממנו נדפס בספר 'מודעא רבא' למחותנו הגאון ר' ירמ' ראזענבוים אב"ד מאטערסדארף, בצירוף הדיין דמונקאטש דאז הג"ר יודא כ"ץ אב"ד סעליש וסיגוט בעל קונטרס הספיקות, בתקס"ה מסכים על ספר 'מנחת יצחק', נפטר במונקאטש י"ט טבת תקע"ד].

הרבה תשובות שלח אליו מרן החתם סופר, [או"ח י"ב, יו"ד קמ"א, קמ"ח, אה"ע ח"א פ"ט, צ', אה"ע ח"ב ק"ב, חו"מ י', נ"ז, ח"ו כ', נזכר גם באה"ע ח"ב צ"ו, קי"ב, קובץ תשובות ל"ה]. בפעם הראשון שנמצא תשובה אליו בחלק יו"ד קמ"ח בשנת תקס"ח כותב: **'להרב המאור הגדול המופלא ומופלג הותיק מלא עתיק**

מונקאש
הרב המה"ג החר"ף המפורסם מו"ה נ"י הרש נ"י
הגאון ר' יוסף ארענשטיין
וחתנו הרבני המופלג מו"ה יוסף זלמן לוסטריינר
מו"ה נ"י סג"ל
מו"ה ישראל יעקב נ"י יושב ראש
מו"ה אברהם נתקלס
ברב מו"ה שמואל צביה חזן מעדלס

תנא דבי אלי' תקע"ה

נזכר גם הרב שמואל בהרב, חזן מבערעסאז

קכש"ת מהו' צבי אביגדור נ"י אב"ד
ור"מ דק"ק מונקאטש ואגפיה יע"א'.

נזכר במכתב מהרה"ק בעל עטרת צבי לעיר מונקאטש [בעשר קדושות מכתב ה' בערך העט"צ, ועי"כ נכתב לפני פטירתו בתקפ"ד] שכותב: **'ורב שלום וברכה לכבוד ידידי הרב הגדול החסיד המפורסם לשבח במעלות ומדות כבוד מו"ה אביגדור**

צבי הירש נ"י גם אליו בקשתי להזהיר העם בדבר הנ"ל ולהזהירם'.

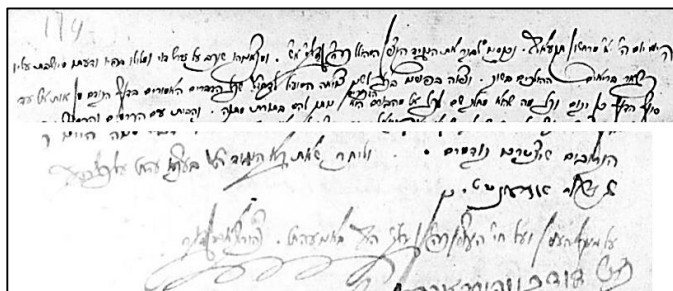
הגאון רבי גדלי' גליק מבוקין מביא בשמו בספרו חיי עולם דף פ' ע"ב: "ודומה לזה שמעתי מהרב החר"ף מו"ה צבי ז"ל שהי' אבדק"ק מונקאטש".

נמצא ברשימת הפרענומערנטען לספר 'תנא דבי אליהו' הנדפס בשנת תקע"ה, **'הרב המאה"ג החר"ף המפורסם מו"ה צבי הירש'.** ולספר 'מוסדות תבל' הנדפס בשנת תק"ף **'הגאב"ד מו"ה הירש אביגדור נ"י'.**

בפנקסו של ר' ברוך פרענקל מב"ח מאפערטא-קאלוב, כותב ביום א' פ' חקת תקע"ו ברור הלכה שנשלח לגדולי הדור שעסקו בעסק עגונה א' שהי' מעורב בזה הפרשה החתם סופר והרה"ק מקאלוב והדברים ידועים, בין הרבנים הוא מונה: **'הרב המאה"ג החר"ף מ' צבי הירש אביגדור אבדק"ק מונקאטש',** [מובא בקובץ 'צפונות' מגנזי הנגיד ר' יצחק בנציון הכהן וואלף ז"ל].

בין תלמידיו נמנו החסיד המפורסם השוחט ר' שלמה הכהן גראס ממונקאטש [הנקרא פאגרישער, כן מסופר בפי נכדיו שבא ללמוד תורה אצלו למונקאטש ונסמך [מידו].

בפנקס חשבונות של הנגיד ר' גדליי ארנשטיין מראה"ק במונקאטש [בדף 174, תשו"ח לר' ישעיה פרענקל נ"י שהראה לי את הפנקס והצוואה והכרתי חתימת יד הגאון ממקום אחר, על הפנקס ותוכנו הרב יאריך הנ"ל בפרק מיוחד בע"ה] נמצא כתב ידו של הרה"ג ר' צבי אביגדור שכתב נוסח צוואתו של ר' גדליי, וחותרם עליה בחתימת ידו [צ.הירש אביגדור, החותרם השני 'דוד בן מוהר"ר אברהם צ"ל' כנראה אדם חשוב], וכן כותב שם בדף לפני זה כמה דברים בענין חלוקת נכסיו של ר' גדליי.

ר' צבי אביגדור נפטר במונקאטש ביום ב' כ"ט אדר ב' הוא ערב דר"ח ניסן שנת תקפ"ד [עוד בחיי אביו הישיש] ושם מנוחתו כבוד, לא ידוע על בנים ממנו. הי' בידי ס' 'קרוב ראשית' דפוס פפד"א תקל"ח שהי' שייך לבעל קיצור שלחן ערוך, כשהבחנתי בכתב עתיק מחוק בדקתי ע"י אור של UV [אלטרע-ווייאלעט] וראיתי שכתוב בדף השער: .. זה מעוזבון האבד"ק מונקאטש ד' תשרי תקפ"ה, הק' שלמה..

* * *

הרב ר' שמואל בר"ב ווינקלער רב בבערעגסאז

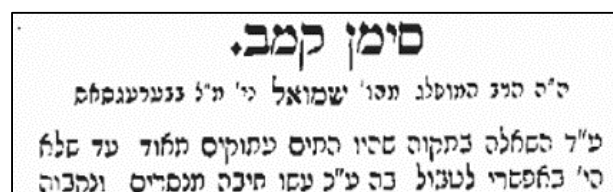
הרב ר' שמואל ווינקלער שהי' נקרא ר' שמואל בר"ב, נשא את האשה מ' פעסל בת החריק ר' חיים שמעון, מהפרטים ששאבנו עליו נראה לכאורה לשער שהיא היתה בתו של ר' חיים שמעון בנו יחידו של הגאון בעל טהרת הקודש, ונקראה פעסל ע"ש אמו של הגאון. [מסתבר שאם אכן הי' ש"ב של הרב ממונקאטש נתמנה

על פיו לרב בבערעגסאז שהיתה תחת חסותו בהיותו אב"ד של כל גליל בערעג].

ר' שמואל הי' רב ומ"ץ בבערעגסאס

זאת חסד השגתי לכבוד חוב"ל ידי ענין וידידי הכנ השכלה הסדוק והענין חוב"ל שמואל מ"ץ ענין צענעקס והתשובה על השאלה ששאל ממני יוצא משיי פדטיס ילמתי דדים מחמת הקינה שכלל היא ופליאה נסגנה צעניי סגל כי לא חיים ל' וצעניי הדבר פשוט בנישוחא צנוחחא שמוחנה להנשא והס'ע' פדטיס הוא צא"ב ס' ק' י"ג 'סעיף י"א וצ"ל לפנים דק שטין בהמ"ד גלא מידוס החכמי לחעלה להשחשטע חחו עמי נדבר הלכה ואל יאסחמי על שחשכנ העלית סה כי מושדד חכמי צעירות החן המועל עלי ד' ייכני נודלות ויכלי משיחות יצננות החוכה נזכה ללפית נכים ונפלות, יום ג' ב' סמוח סנה חקפ"ה לסיק סגליס חיים מליד זמן הכנ מופ"ק הי"ל והגליל יע"ב:

כבר בשנת תקע"ד, ברשימת הפרענומער אנטען לספר 'תנא דבי אלי' משנת תקע"ד נרשם בעיר מונקאטש 'הרב מו"ה שמואל בהר"ב, חזן מבערעגסאז', בהתואר חזן השתמשו אז גם למורה ששרת את הקהל, ובמונקאטש הי' בעת ההוא הגי"ר צבי אביגדור בן בתו של הטהרת הקודש וכאמור הי' כנראה נשוא לבת דודו ואולי שהה אז בעת ההוא אצלו מחמת קירבת משפחה, [אבל יתכן שרק נרשם יחד עם אנשי מונקאטש ולא שהי' שם].

מצאנו זכרו
בספרי שאלות
ותשובות מה
ששלחו אליו
הרבנים הגאונים,
מהתארים רואים

גדלותו ואיך שהחשיבו אותו גאוני דורו, בשו"ת מראה יחזקאל סי' קמ"ב וסי' קמ"ג כותב:

'ה"ה הרב המופלג מהו' שמואל נ"י מ"ץ בבערעגסאז ע"ד השאלה במקוה' [ובסי' קמ"ג] עוד להרב הנ"ל בענין הנ"ל, כתבי אור מכתבו הנחמד הלו באהלי יום ב' שבוע זו ובתוכו רצוף אהבה שעשועין דאוריין ותשובה מאהבה, אחד מהגאון המפורסם מק"ק לבוב [בעל ישועות יעקב], והשני מהרבנים המאה"ג בעהמח"ס מפרשי חיים בכחא דהיתרא ע"ד שאלתו בנידון המקוה'.

וכן בספר 'שערי חיים' [להג"ר חיים מאיר זאב הכהן זעלענפריינד אב"ד סעליש] בדף מ' כותב הגאון:

'אשר השבתי לכבוד אוהב נפשי ידיד עליון וידידי הרב המופלג החרוץ ושנון מוהר"ר שמואל מ"ץ מעיר בערגסאז, באמצע כותב: 'שכל רז לא אניס לי' וחותרם יום ג' ה' תמוז שנת תקפ"ה לפ"ק'.

הי' נקרא בשם ר' שמואל בר"ב, כמו שראינו בהפרענומער אנטען וכן על מצבתו כתבו שמו 'שמואל בר"ב' אולי מחמת ששם אביו התחיל באות ב', וברשימת משלמי מסים בבערעגסאז משנת תקפ"ח נמצא האיש 'שמואל בעניאמין' אולי הכוונה אליו וששם אביו הי' בנימין. [בבערעגסאז הי' עוד משפחה גדולה ווינקלער, בבניה"ח נמצאו מצבת ר' אברהם ב"ר נפתלי ווינקלער נפטר הו"ר תר"ל, ר' בנימין ב"ר אברהם נפטר ח' שבט תרל"א, עכ"פ רואים אצלם השם בנימין, אולי הי' ר' שמואל אחיו של ר' נפתלי וצ"ע].

בצענזוס דשנת תר"ב בבערעגסאז נמצא שמואל ווינקלער עם אשה והי' בנים וגי' בנות, צ"ע אם הכוונה לו, ואם כן נשא שנית.

הר"ר שמואל נפטר ביום הושענא רבה תר"ד, על מצבתו בבערעגסאז כתוב:

פ"נ, שמואל בק"ש
[בקוראי שמו] מורה ע'
[עלה] על ראשי [ראשו]
ולמי [ולמד] דעת ל' אל
התור' שם ר' האב"ד מ'
שמואל בר"ב ז"ל נפי'
בהו"ר לפ"ק תנצב"ה
ת"ד"ר

זוגתו הרבנית נפטרה
בבערגסאז, על מצבתה
כתוב :

יום המיוחס ההוד נהפך לשחת, שנפטרה האשה הצנו' הצדקנית הרבנית מ' פעסיל בת
החרף מו"ה חיים שמעון זצ"ל יום ד' ב' סיון ש' ת"ר לפ"ק תנצב"ה'.

בנו ר' צבי אביגדור ווינקלער

ה' רמ"ב, אב"ד, מ' פ"ה

בערגסאז
הרב ר' יצחק אב"ד
משה אהרן בן
מאיר בן אסתר
זול בן אלה
יחידי זול בן פייגא
זאב בן רחל
ר' פנחס טאשיך
ר' לבי אביגדור

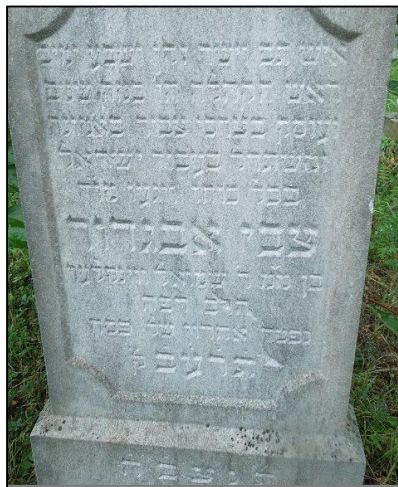
ר' צבי אביגדור נולד בשנת תקפ"ד [בפשטות נקרא
אחרי הרב ממנוקאטש שנפטר באותו שנה] נזכר
בפרענומערנאנטען לסה"ק 'נדבת פי' בשנת תרי"ג, גם בס'
'טיב גיטין וקידושין' בשנת תרכ"ט, וברשימות לכולל
עסטרייך בתרכ"א נמצא בין החתומים בעיר בערגסאז
'ר' צבי אביגדור בן פעסיל'.

נשא את מ' ליבא [פעפין] לבית לוסיטיג, נולדה באלט-
וואשיטץ שבטשעכיי בתק"ף, נפטרה בבערגסאז ביי"ג

אלול תרמ"ה בת ס"ה שנה. בשנת
תרמ"ז בעת נישואי בתו דר
במונקאטש.

נפטר בן פ"ח שנה כ"ב ניסן תרע"ב, על
מצבתו בבערגסאז כתוב :

פ"נ איש תם וישר זקן ושבע ימים,
ראש הקהלה הי' כמ"ה שנים, ועוסק
בצרכי ציבור באמונה, ומשתדל בעבור
ישראל, בכל כחו ויגיעו, מו"ה צבי
אביגדור בן מ"מ [מורי מורינן] ר'
שמואל ווינקלער הרב דפה, נפטר
אחרון של פסח תרע"ב לפ"ק תנצב"ה

בני ר' צבי אביגדור ווינקלער:

(א) ר' ישראל [אולי הוא יאזשעף שנולד ח' סיון תרכ"ח] נפטר שם א' סיון תר"ע.

(ב) מ' שרה נולדה בתרכ"ד, נישאת ביום י"ח סיון תרמ"ז לר' משה יודא מאר בן הערמאן ומאלי גרינוואלד מקראלי בזיווגו הב'. נפטרה ה' חשון תש"א בת ע"ו שנה, אצלה נקבר בנה ר' שמואל שנפטר כ"ו תשרי תש"ב בן מ"ט ומצבה אחת לשניהם. ג) לכאורה גם ר' שמואל ב"ר צבי אביגדור שנפטר בבערעגסאז י"ב תמוז ועל מצבתו 'בן גדולים', בבערעגסאז גם מצבת טשארנא ב"ר שמואל ווינקלער, נפטרה ח' ניסן תרצ"ה. ד) יש מצבה בבערעגסאז מ' ליבא ב"ר צבי אביגדור נפטרה כ"ה סיון תרס"ו, אולי היא בתו [אמנם צ"ע אם אכן גם זוגתו היתה ליבא].

יש לעיין אודות ר' צבי אביגדור קליין ממונקאטש אם הי' לו שייכות להרב ממונקאטש באיזה צד. כנראה עליו הכוונה

ברשימות לכולל עסטרייך מתרכ"א במונקאטש 'צבי אביגדור בן מאליא', וכן נראה שהמצבה במונקאטש 'צבי אביגדור ב"ר אברהם פתחי' נפטר בדרכ"ח תמוז תרכ"ח' שלו הוא. גם מצבת זוג' מ' לאה נמצאה במונקאטש. בתו מ' ליבא נישאת בתרכ"ט לר' אברהם מאיר ענגעל ממונקאטש [אולי גם הוא הי' ממשפחה זו, שבמונקאטש נולד ב"ח אב תרל"א ילד צבי אביגדור ושם אמו בעטי לבית ענגעל, אביו משה מאיר אוגיטש?], ראה גם לעיל שבבערעגסאז יש מצבה מליבא בת צבי אביגדור [בניו: ר' יוסף ענגעל, נולד תר"ל, נשא את פאני פעלדמאן מטשערטעס [מבניו: צבי אביגדור נולד תרנ"ט, מצבת בנו הילד שלמה בבערעגסאז, בנו חיים מעיד מצפת בתשט"ו שלהוריו הי' ח' ילדים], לעפאלד נולד י"א תמוז תרל"א [הסנדק הוא זקינו ר' צבי אביגדור קליין הסנדק]. נמצא במונקאטש גם לידת ילד צבי אביגדור בן שלמה בער מערמלשטיין וזו' פאני בוי' אלול תרל"ח, גם שם, צבי אביגדור בן משה ראטה וזו' אסתר גראספעלד נולד י' סיון תרל"ט, הסנדק מאשק' מערמלשטיין, [אולי שייך לזה נישואי החתן עזריאל בן צבי אביגדור ראטה נולד בתרל"א בסיפעס]. גם שם, צבי אביגדור בן בעני גרינבוים נולד אייר תרנ"ו, ברשימות רמבעה"נ במונקאטש הבחור צבי אביגדור בן יהודית, וביארע מעות קדימה בתרכ"ה בתפוחי זהב מר' צבי אביגדור ווייס, [כמובן כולם יש לומר שנקראו לכבוד הרב שלהם בלי שייכות משפחה].

הרב שמחה בונם יוסף סיימון

בני ברק

הג"ר שלמה דייטש אב"ד איפאלישאג ונייטרא

אחד המיוחד מגדולי ארץ הגר ומתלמידי מרן ה'חתם סופר' זי"ע, הוא הגאון רבי שלמה דייטש זצ"ל אב"ד איפאלישאג ונייטרא, שנודע גם בכינויו "ר' שלמה סערדאהעל" והתפרסם בגודל חריפותו. בישיבתו בעיר נייטרא הרביץ תורה לתלמידים מופלגי תורה אשר מהם נודעו לימים כגדולים בישראל. אחד המיוחד שבהם הגאון המפורסם רבי שאול בראך זצ"ל אב"ד קאשוי, העריך כל ימיו את רבו זה שלמדו תורה בילדותו, ותמיד השתוקק להוציא לאור עולם את חידושיו היקרים מפז.

ברם, "הכל תלוי במזל ואפילו ס"ת שבהיכל", למרבה הצער עד היום לא נדפסו כתבי ידו המרובים, רק זעיר שם וזעיר שם המובא בספרים ובכתבי עת בשמו. בס"ד האידנא קם הגואל ה"ה הרה"ג מו"ה עקיבא יפה שלעזינגער שליט"א אב"ד דקהל יראים בלונדון בהגה"צ מה"י רבי אברהם שליט"א גאב"ד גענף ורב ביהמ"ד 'בצל החכמה' בירושלים תובב"א, אשר התעורר להקים שם ושארית לזקנו הגדול ולהדפיס את השרידים שנותרו מכתבי ידיו בעריכה נאה ומשובחת.

לפנינו בשורות הבאות תולדותיו של האי גאון וצדיק כפי שנלקט כעמיר גורנה מפי ספרים וסופרים, וגם לרבות ידיעות חשובות על יחוסו ויחוס חותנו שנתגלו לאחרונה וטרם שזפתם עין.

זרח השמש

רבי **שלמה דייטש** זצ"ל נולד בשנת תקע"ג בק"ק סערדאהעלי לאביו רבי **אברהם** ולאמו מרת **חנה**. ככל הנראה אביו זהה לאברהם דייטש שנפטר בסערדאהעלי בן פ' שנה ביום ל' אב [או א' אלול] תרכ"ג (מאידך, ברשימת המצבות של סערדאהעלי מופיע אברהם דייטש שנפטר כ"ב אלול תרכ"ו). באחד מכתבי היד של רבי שלמה דייטש נמצא כתוב: "גם אני מעיד שזה הפנקס מישך שייך לאחי הרבני המופלג והמפואר כש"ת מו"ה **שלמה דייטש**

מסערדיהעל, אני הק' **מאיר דייטש** מסערדיהעל". מסתבר שהוא ר' מאיר דייטש יליד סערדאהעלי בן הצדיק הרבני מו"ה אברהם דייטש ז"ל ואמו הצדקת מרת חנה ז"ל, שנפטר ד' אב תרנ"ח ונקבר בביה"ח בנייהיזל.

רבו הראשון היה ככל הנראה ה"מרא דאתרא" של עיר מולדתו הגאון רבי אהרן סודיטץ – ביכלער זצ"ל. וכפי שנמצא בפנקס כת"י שלו סיומא למס' ב"מ "בשם אמ"י הגאון המנוח מו"ה אהרן סודיטץ זצלה"ה העתק מלשונו אות באות". כמו"כ למד אצל הגאון רבי יהודה אסאד זצ"ל שמכנהו בתשובתו אליו "תלמיד"י". כן נמצא ספר שהיה שייך לרבי יהודה אסאד וע"ז העיד רבי שלמה בכתב ידו: "גם אני באתי להעיד בעדות שאי אתה יכול להזימה ששייך לאמ"י הרב המופלא ומופלג המאה"ג מעוז ומגדול החרוץ ושנון חריף ובקי משנתו זך ונקי הצדיק והותיק האברך מה"י יהודאסאד נ"י ויופיע עד ביאות מושיע דברי החותם הק' שלמה בן מו"ה אברהם דייטש". כפי הנראה היה רבי שלמה תלמידו בעת שכיחן בצעירותו כדומ"ץ בסערדאהעלי.

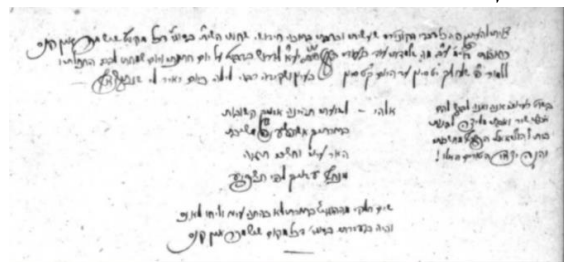
כבר בתקופה זו בהיותו עדיין צעיר לימים כבר היה גדול כוחו בלימוד התורה, וכפי שמספר באיגרתו לידידו הגרימ"צ פרידלנדר: "ואם כי צעיר אנכי לימים ולא בינת אדם לי ומכ"ש זה ארבע שנים עכ"ז אני סומך כי בעת שלמדתי סוגי בק"ק ס"ה אמרתי דברי לפני הלומדים דשם וקלסוה"...

אחר כך עלה ונתעלה לשיבה הרמה דק"ק פרעשבורג, הלא היא ישיבתו הנודעת של מרן בעל 'חתם סופר זי"ע, שם היה לתלמידו חביבו. לימים אף רשם בפנקסיו דברים נחוצים ששמע מרבו.

בברית הנישואין

בשנת תקצ"א בא בברית הנישואין עם זוגתו מרת **שינדל** לבית **ווייס** ילידת נייטרא (ראה להלן), ודר בנייטרא ליד חותנו, שם עסק בפרקמטיא לפרנסתו, אך בד בבד שם לילות כימים ביגיעת התורה. מתקופה זו ישנו רישום באחד מפנקסיו כדלהלן:

"צויתי להעתיק פה כל דברי הקונטרס שעשיתי וכתבתי בתוכה חידושי שחנני

השי"ת בסוגי דכל מקום שיש מכר אין קנס כתובות דף מ' ע"ב מה שלמדתי עוד בעודי בק"ק פ"ב יע"א לדרוש רבים על יום חתונתי ויום שמחת לבבי.

התחלתי ללמוד פ' שלח לך י"ט סיון עד היום ד"ט סיון בעיון ושקידה רבה לילה כיום יאיר לי שנתקצא"ל".

אחרי הרישום כתב מליצה נאה עם חתימת שמו "שלמה בן אברהם" בראשי החרוזים:

"בשוט רעיוני אנה ואנה לבקש להם דברי שיר ואבני מליצה לבנות בית להוציא אל הפועל מחשבותי והנה יצאו הטורים האלו! אלהי – לשועתי תהינה אזניך קשובות / בתורתך אשתעשע נפש משיבת / האר עיני וחשכי תגיה / מנחל עדניך לפי תשפיע / שים חלקי מההוגים בתורת לא כהתה עינו וליחו לא נס / והי בעזרתי בסוגיא דכל מקום שיש מכר אין קנס / בסוד ישרים ועדה אותך אהלל / גבורותיך ונפלאותיך מי ימלל? / ע"כ החשתי מלדבר כי יראתי / אך! הציקתני רוח בטני / אודך! כי תצילני מהעומדים לשטני / שמך ה' תמיד לנגדי שויתי / שוכן שחק מרום וקדוש / למען שמו עמו לא יטוש / מראש מקדם אותנו אהבת / הארץ וכל אשר עליה אותנו יעדת / בחרות אפיך נתגרשנו ממנה / נוך מקום מקדשינו אבדנו / אך! אם היום בקולך שמענו / בששון ושמחה נהפך יגונה / רחום! חיש ומהר לנו ישע / העת! ובא לציון גואל ולשבי פשע / מלכינו ואלהינו תרום קרנינו / חזקינו ואמצינו למענך הושיענו! אמן.

על סדר לימודו בראשית דרכו בנייטרא הוא מספר במכתב משנת תקצ"ב לידידו הגרימ"צ פרידלנדר אב"ד שוראני: "ומה גם כי בעו"ה כאן כל אחד פונה לדרכו ועושין אגודות אגודות זה לומד זה וזה לומד זה, ע"כ גמרתי בדעתי ללמוד הלוי"ת שילמוד אמו"ר המובהק המצויין המפורסם רשכבה"ג אב"ד פ"ב יע"א, וגם זה לא עלתה כי בלתי ספק שמע שנלקח ממנו זוגתו הרבנית הצדקת דפ"ק פ"ב אשת אמו"ר שי להבדיל בין החיים, ע"כ גמרתי בדעתי לחזור עוד פרק כירה וריש הפרק שמה הסוגיא מצטמק ויפה לו, ואלמד את זה, אך למען לא אהי גלמוד דברתי עם ידידי התו' המופלג מו"ה **מנדל** [שעהן] דיין דפה והוא גם הוא לומד את זה..."

זהות חותנו ויחוסו

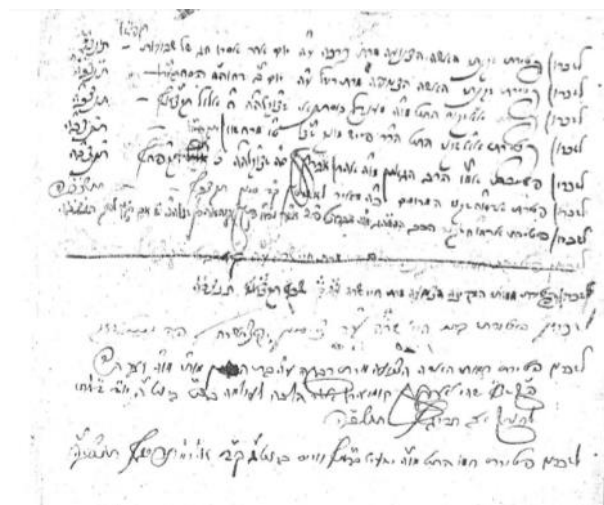
בתוך אחת מהגהותיו לשו"ע יו"ד (סי' ק"ל ס"ח) כותב רבי שלמה "ועי' סי' קכ"ה מ"ש מ"ו זצ"ל [=החת"ס] **למוח"ז הגאון אבד"ק קומרן** בענין חשש חליפין שייד לכאן ע"ש". תשובה זו מופנית אל הג"ר אברהם פריישטאט זצ"ל אב"ד קאמארן, ולפ"ז היה רבי שלמה נשוי לנכדתו. והנה אינה ה' לידי צילום מכתב יד ישן (הנמצא בגנזי הרה"ח ר' דובעריש וועבער, תשו"ח לו) שלא נודע שם כותבו, ובו רשימת יארצייטן של אבותיו של הכותב וכן רשימת ילדיו. מכמה סיבות נראה שהכותב הוא רבי שלמה דייטש ובהנחה זו מתגלות ידיעות חשובות על משפחתו. בנוסף, לאחר השוואה לכתב ידו אכן נראה שהכתב דומה מאוד.

נעתיק כאן את הרשימה ונציין את ההתאמה לרבי שלמה דייטש:

לזכרון פטירת זקנתי האשה הצנועה מרת **ברכה** ע"ה יום אחר אסרו חג של שבועות תקפז"ל – תנצב"ה.

לזכרון פטירת זקנתי האשה הצנועה מרת **ריזל** ע"ה יום ב' דחזה"מ פסח תקעד"ל – תנצב"ה.

לזכרון פטירת א"א זקני התו' מו"ה **מענדל בוסתנאי** זצוקלה"ה ח' אלול תקצ"א ל' – תנצב"ה.

לזכרון פטירת א"א זקני התו' הר"ר **פייש מונק** זצ"ל ט"ו מרחשון תקפ"א ל' – תנצב"ה.

לזכרון פטירת אמו"ה הרב הגאון מו"ה **אהרן** [סודיטץ] אבדק"ק ס"ה זצוקלה"ה כ' אלול תקפ"ח ל' – תנצב"ה.

לזכרון פטירת אדמו"ח זקני המרומם כ"ה מאיר לאשיטץ ד"ד סיון תקצ"ב ל' – תנצב"ה.

לזכרון פטירת אדמו"ח זקני הרב המאוה"ג מו"ה **אברהם פ"ש** [פרישטאט] אבי"ד ור"מ דק"ק קומאהרן זצלה"ה י"ד? אב תקי"ץ לפ"ק תנצב"ה.

לזכרון פטירת חמותי הזקינה הצנועה מרת **חיי שרה** ע"ה ד"ו שבט תקצ"א ל' תנצב"ה.

לזכרון פטירת בתי **חיי שרה** ע"ה כ' סיון יקצת...? פה נייטרא.

לזכרון פטירת חמותי האשה הצנועה מרת **רבקה** ע"ה בת הגאון מוח"ז מו"ה **אברהם פ"ש** זצ"ל שהי' אבדק"ק קומאהרן אשר הלכה לעולמה בש"ט ביום ה' יו"ד דל"ת לחודש אב תרי"ג ל' תנצב"ה.

לזכרון פטירת חמי התו' מו"ה **ישעי ברמ"ל** [=ב"ר מאיר לאשיטץ] ווייס ביום ג' ד"ד אלול תרי"ג ל' תנצב"ה.

ישנם כמה פרטים זהים בין כותב רשימה זו לבין רבי שלמה דייטש : א. תלמיד הג"ר אהרן סודיטץ. ב. דר בנייטרא. ג. זוגתו לבית ווייס. ד. זוגתו נכדת רבי אברהם פרישטאט. ומזה נראה ברור כי אין ספק שאכן הוא הכותב, זאת מלבד

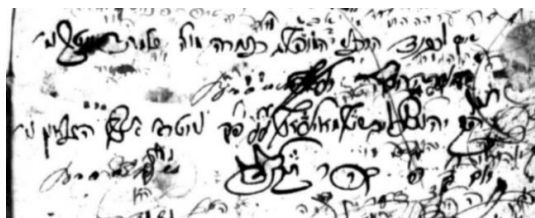
הדמיון הרב שבין כתבי היד. בנוסף, לאחר רשימה זו, רשם הכותב גם את לידות צאצאיו, וגם שם יש התאמה לצאצאי רבי שלמה דייטש, ראה להלן. כמו"כ בין שמות נכדי רבי שלמה (הנוכרים להלן) מצויים השמות ישעיה ורבקה שלפי האמור הם שמות חמיו וחמותו.

לפי זה נשא רבי שלמה בנייטרא את בת רבי ישעי' ווייס משם בנו של הרבני הנגיד רבי מאיר לאשיטץ משם, וזוגתו מרת רבקה בת הג"ר אברהם פרייטשטאט אב"ד קומארן. רבי מאיר לאשיטץ מנייטרא (שכאן מתברר ששם משפחתו "ווייס") נודע לשם ולתהילה במעשיו הטובים ובצדקותיו ואף זכה לחתנין רבן ה"ה הג"ר אברהם סג"ל ליטש רוזנבוים מפרשבורג מח"ס 'בן יהודה' ורבי יעקב קליין מנייטרא אביו של הג"ר עקיבא קליין מנייטרא. (בס' 'אישים בתשובות חת"ס' (עמ' ל') כתב שרבי אברהם פרייטשטאט אב"ד קאמארן היה חתן רבי מאיר לאשיטץ, ומקורו כנראה בס' 'אבן המאיר' של ר"מ שטיין (עמ' ג'), אך כבר כתב לי המחבר הרב זושא קינסטליכער ז"ל שזו בוודאי טעות וצ"ל "מחותנו" ולא "חתנו").

הג"ר אברהם פרייטשטאט היה בן אחותו של הגה"ק המפורסם רבי דוד דייטש אב"ד ע"ח מח"ס 'אוהל דוד', וכנראה מסיבה זו מזכירו רבי שלמה בכתביו בתואר 'מחותני'.

דיין ותופס ישיבה

לאחר שירד מנכסיו, קיבל על עצמו עול הרבנות ונתמנה לדיין בנייטרא. כמו"כ היתה לו שם ישיבה בה הרביץ תורה לתלמידים מקשיבים. בכתביו שרדו חידושי סוגיות שלמד ולימד בשנים אלו. כך נמצא שם לדוגמא: "בעה"י קידושין ס"ד ע"א מתנ"י מי שאומר כו' נייטרע תקצ"ד ל' על פרידת הרב מו"ה מנדל [שעהן] שנתעלה לאב"ד מרעטע". על כתבים אלו נמצאת חתימת האב"ד הגאון המפורסם רבי יחזקאל בנעט רבה של נייטרא וכן חתימות נוספות

מתלמידים שקנו לקח מפיו. ישנו גם רישום מהג"ר יהושע ליב ש"ל לימים דיין בראבוב ובאובן ישן, הכותב: "שייד לכבוד הרבני המופלג בתורה

מו"ה שלמה דייטש נ"י מסערדיהעל יע"א, הק' יהושע ליב ש"ל מאי"ש ולע"ע פ"ק נייטרא אצל הגאון נ"י"י [רבי יחזקאל בנעט] יום ד' פ' בהר תקצ"ד ל'.

מסופר שבשבוע הראשון לכהונתו כדיין התעוררה שאלה בבית המטבחים ופנו אליו שיפסוק בנידון. בש"ק לאחר מכן כשישבו בבית האב"ד רבי יחזקאל בנעט

אנשים חשובים כמנהגם ובתוכם גם הדיין רבי שלמה, פנה אליו הרב ושאלו האם היתה איזו שאלה בבית המטבחים וענה הן. הוא הוסיף לפרט את השאלה וסיפר שהכשיר. כשמוע הרב את הדברים נענה ואמר: תמוה הדבר בעיני, הלא מעולם לא הכשרתי זאת. ענהו רבי שלמה: כן הכשיר אדמו"ר הח"ס ז"ל. וכשעיינו בתשובות החת"ס על יור"ד וראו שכדבריו כן הוא, קיבל הרב את הדברים ואמר לזוגתו ששהתה בחדר השני, מחר גם את תקחי חצי ליטרא בשר בהמקולין האדומה שהכשיר הרב מפרשבורג.

על כס הרבנות

מאוחר יותר (בסביבות שנת תרי"א) נתקבל לאב"ד דק"ק איפאלישאג [Ipolsag] כיום Šahy סלובקיה] וכל מחוז הונט. שרד פנקס חידושו באגדה מתקופת רבנותו שם, ובראשו נרשם: "הקונטרס הלז הכינותי לכתוב בתוכה חי' אגדה ממה שחנני ה' בינה והשכל להמשיך רבי' לעבודת ה' פה איפאל זאגוי יום ב' פ' שופטים תרי"ח ל' ה' **שלמה דייטש** מסערדיהעל".

בשנת תרל"א כאשר נפלגה קהילת נייטרא לשתי מחנות נקרא רבי שלמה לשוב לשם ולכהן ברבנות אחת הקהילות. הקהילה השנייה בחרה לה לרב את הגאון רבי יוסף העניג זצ"ל. אמנם שני הרבנים הביעו את רצונם בשלום ועשו מאמצים לאחד את שתי הקהילות לקהילה אחת אורתודוקסית.

בשנת תרל"ג נשאו המאמצים פרי והשלום בנייטרא שב על כנו בהתאחדות שתי הקהילות תחת דגל האורתודוקסיה. בפסק דין שנחתם בר"ח אייר תרל"ג ע"י הגאונים רבי מנחם כ"ץ אב"ד צעהלים, רבי חיים צבי מאנהיימער אב"ד אונגוואר ורבי וואלף פוקס אב"ד סערעד (התפרסם במכ"ע 'שבת אחים' מיום ה' פ' בהעלותך תרל"ג) נקבע שלשני הרבנים יהיה מעמד שווה מלבד הזכות לסדר קידושין הנתונה לרבי יוסף העניג. כך התקיימה הקהילה בנייטרא כשבראשה שני רבנים גדולים שאף החזיקו כל אחד ישיבה עם תלמידים.

כאן בנייטרא ישב על כס הרבנות עד סוף ימיו. היתה לו ישיבה גדולה בה הרביץ תורה לתלמידים מקשיבים. מבית מדרשו זה יצאו רבנים גאונים מפורסמים, ראה להלן.

עם גדולי דורו

בספרי השו"ת של גדולי דורו נמצאות תשובות המופנות אליו בכבוד גדול. בשו"ת מהרי"א מרבו הגאון רבי **יהודה אסאד** זצ"ל (חאה"ע סי' ס'): "חיים ושלום וכל טוב לדידך נפשי חביבי ה"ה כבוד הרב המאור הגדול המופלג ע"ה, קנקן חדש מלא ישן, פרח שושן, כש"ת מו"ה **שלמה דייטש** נ"י". ושם סי' פ"ח: "ברכת חיים ושלום לנופך ספיר ויהלום, ה"ה אהובי תלמידי צמיד, הרב

החרף ובקי, משנתו סדורה ונקי, ירא שלם, כק"ש מו"ה **שלמה דייטש** נ"י אבן יקרה מתושבי ק"ק **נייטרא** יע"א."

ושם סי' קפ"ה: שוכ"ט לאהובי תלמידי הרב החרף ובקי, משנתו נקי, שנון ומחודד, כש"ת מו"ה **שלמה דייטש** נ"י בעיר נייטרא."

ושם סי' רפ"ג: "האלף לך שלמה ה"ה כבוד הוד ידיד ד' וידיד נפשי ורב חביבי, צמידי חמידי תלמידי, הרב המאור הגדול המופלג המפורסם חריף ובקי נשגב וצדיק, מו"ה **שלמה דייטש** נ"י, אב"ד דק"ק **איפאלשאג** ומחוז **הונטארי** יע"א". וראה עוד בחאו"ח סי' ס"ח, ע"ט, קס"ב, ובחיו"ד סי' ג', קצ"ט.

בשו"ת **מאמר מרדכי** להגאון המפורסם רבי **מרדכי זאב איטינגא** אב"ד לבוב (סי' ס"ט) בתשובה משנת תר"י: "כבוד הרב הגאון חריף ובקי לומד ומלמד מזכה את הרבים, יזל מים מדליו וזרעו במים רבים להשקות צאן קדשים מין רקחו, ללמד ספר וטוב לקחו, כבוד מוהר"ר **שלמה דייטש** נ"י מ"ק סערדהעל ראב"ד ור"מ ב"ק **נייטרא** במדינת אונגריין, מורה צדק לעדתו, ישגה אחריתו מראשיתו, יהי שלום בחילו שלוה בארמנותו. יקרת מכתבו הגיעני ובשומי עין עלי מדברותיו שמח לבי ויגל כבודי, והאומנם קטן הוא בעיניו, נכבד הוא בעניניו ולחנם פרש כנפי התנצלות ויזר על פני המכתב רוב ענוותנותו, ואף שיש לפלפל ולסלסל במו כדת של תורה בכל זאת על כל דרכיו נגה אורה, אשר על כן... למען **כבודו הגדול וחביב עלי עד לאחת** למלאות שאלתו אשר שאל ממני..."

ושם בתשובה אחרת (סי' צ"ה) אל הרה"ג ר' עקיבא קליין מהת"ח בנייטרא כותב רבי מרדכי זאב: "מכתביו גם את הראשון וגם את השני גם את השלישי באו אלי, והן לא אכחד קושט דבר אמת כי האומנם גדר בעדי מבלי להשיב דבר אל עיר שבת תחכמוני, ובפרטות בעירו אשר שמה יושב כסאות למשפט כבוד הרב הגאון מו"ה **שלמה דייטש** נ"י, אשר מאז שמעתי, עתה מקרוב בשאלה אחת אשר שאל ממני הכרתיו **ואהבת עולם אהבתיו לו ולתורתו**, ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת להורות הוראה במקום **רב גדול וידידו רב לו להשיב בדעת תורה ודעת נוטה** ובטרם יצא דבר הוראה מלפניו..."

בשו"ת **שואל ומשיב** להגאון המפורסם רבי **יוסף שאול נטנזון** אב"ד לבוב (תליתאה ח"ב, בתוך תשו' כ"ה): והנה באותו יום הגיעני תשובה מהרב הרה"ג מו"ה **שלמה דייטש** נ"י אבד"ק א"ש, והמעשה רב בענין עגונה... והביא הרב הנ"ל מה שהאריכו בס' חתם סופר..."

בשו"ת **כתב סופר** למרן הג"ר **אברהם שמואל בנימין סופר** אב"ד פרשבורג (חיו"ד סי' קס"ח): "תיתי שלמא רבא, ומזלא טבא, לידדי הרב המופלג מלא

פלג, מורג חרוץ בעל פיפיות, המאוה"ג מלא עתיק כש"ת מה"ו **שלמה** נ"י רבק"ק **אפ"ש** יע"א".

בשו"ת **בן יהודא** להג"ר **אברהם ליטש רוזנבוים מפרשבורג** (סי' ס"ז): שלום ממרומים, לתם בתמימים, יקר מפנינים, הרב המאור הגדול מעוז ומגדול חריף ובקי בוצינא דנהורא כבוד מו"ה **שלמה דייטש** נ"י אב"ד דק"ק **איפאלשאג** והגליל. אותיותיו הצהירים מאירים כספירים הגיעוני, והנה דברי מעלתו דיבר על אופניו מה אופן זה מראה פנים לכל צד וכו', ואמרתי אשתעשע עמו באהבים..."

בשו"ת **משיב דברים** להג"ר **גרשון סג"ל ליטש רוזנבוים** אב"ד טאליא (או"ח סי' פ"ג): "לאהוי מחוי הרב הגאון המפואר, ערוגת הבושם, סועו"ה פה"ח כקש"ת מהו שלמה דייטש נ"י אבדק"ק איפאלשאג יע"א".

עוד בהיותו צעיר לימים כבן י"ט שנה עמד בקשרי שו"ת עם הגאון רבי **יעקב מאיר צבי פרידלנדר** זצ"ל אב"ד שוראני הסמוכה לנייטרא. ארבע אגרות ששלח אליו נדפסו בקונטרס 'דרך ימה' שבסו"ס 'זכרון שמואל' (ברוקלין תשנ"ט). באגרת הראשונה הוא כתוב בתו"ד: "והנה עכ"פ עברו זה ימים לא כבירי אשר חשק הדיבור בלשון ואני חולת אהבה אני, כי ראיתיו מלא תורה כרימון וחרף ושנון כתל של אגוזים, ע"כ אמרתי לכתוב לו איזה חי' תורה מה שיש באמתחתי בסוגי' דהואיל שכתבתי זה ארבע שנים כשהייתי בר חמיסר..."

באותה איגרת הוא מספר על קשריו עם הגאון רבי **מנחם אהרן פיק** ראב"ד נייטרא שפלפל עמו בד"ת: "אך אציע לפניו מה שצלע"ג וכבר הי' לי פלפול בזה עם הרב הדיין המפורסם בקי בחדרי תורה המנוח מו"ה **מנחם אהרן** זצוק"ל... וכדי שיהי' שפתותיו של אותו צדיק מו"ה **מנחם אהרן** הנ"ל דובבות בקבר אכתוב למעכ"ת הרב שי' קוי' אחת מה שכתב לי בהיותו בק"ק פ"ב ואז הי' לי יכוח בזה..."

בהספדו על הגה"ק רבי **מאיר א"ש** אב"ד אונגוואר בעל 'אמרי אש' (נדפס בס' 'כתבי מהרי"ח' עמ' רט"ז) הוא מספר על קשריו עם גדול זה: "יושני פעמים זכיתי לשמוע תורה מפיו ולפלפל עמו בק"ק נייטרא וראיתי ושמעתי נפלאות גדולות מתורתו".

על משמר היהדות

בשנת תר"ה לאחר שפושעי ישראל כנסו עצרת בוגדים בשנה הקודמת בבראונשווייג בה זממו לעשות ככל העולה על רוחם ולשלוח יד בתורת ה' בביטול מצוות וכדומה רח"ל, הזעיק הפרנס הנודע רבי **צבי הירש לעהרן** זצ"ל מאמסטרדם את רבני וגדולי הדור כנגדם, ואת אגרותיהם פרסם בקונטרסי

'תורת הקנאות' (אמסטרדם אדר-ניסן תר"ה). לאחר פרסום שתי מחברות אלו קיבל רצ"ה מכתבים מרבנים נוספים, אולם אלו לא זכו להתפרסם עד שראו אור לאחר כמאה ושבעים שנה בספר 'שנות דור ודור' (ארטסקרול מסורה – תשס"ח).

אחד מהרבנים שולחי האגרות השלישיות הוא רבי שלמה דייטש אשר קינא קנאת ה' ודרך קסתו להשיב מלחמה שערה כנגד אותם פורקי עול לענות כסיל כאולתו. במכתב ארוך ומסוגנן להפליא, מלא טעם ודעת, בלשון חכמים מרפא, הוא שופך קיתונות של לעג ובזז על רשעים אלו שעוד התיימרו להיקרא בשם "רבנים", ומבהיר את יסודות ההשקפה היהודית והתורה המסורה בשפה ברורה. הוא חותם בסוף: "הק' שלמה דייטש מסערדיהעל תופס ישיבה ויושב בבחמ"ד אמוני עם סגולי פק"ק הנ"ל (נייטרא) במדינת הג"ר".

נעתיק כאן כמה קטעים מאיגרת נפלאה זו:

"שומו שמים על זאת איך נפלה תפארת מלאכת שמים ככל מלאכה נמבזה ונמס, החריבו כל חלקה טובה בארץ השמינה, וכל עץ טוב בעדן הפילו, אין כל מאומה אשר השאיר הברד, לא נשאר צרור אשר לא הודק לעפר, ולא נותר עלה זית אשר לא טורף, כי סרים המה מן הדרך יותר מצדוקים וביתוסים, שהם נמשכו על פשטי לשונות התורה בכלל, רק שפרקו נזמי זהב אשר באזניהם לבלתי האזין אל הקבלה האמתית, ואלו רוצים להכחיש ולעקור פשטי המצות כמו "לולב, שופר, קדושין, גטין, וחליצה" הסירו המצנפת והרימו העטרה..."

"אתמה לנפשי! איכא תאמרו חכמים אנחנו ותורת ה' עמנו, הלא ידעתם אם לא שמעתם שעל פי דין ודת תורתנו הקדושה, כל המרים יד בתורה, בין שבכתב בין שבע"פ או אפילו באיזה מן התקנות והסיגים, נקרא מין, ואפקורס, מגלה פנים בתורה שלא כהלכה, וחייב נידוי ומ"מ ואין לו חלק לעוה"ב ואין רשאים ללמוד ממנו וכ"ש לקבל ממנו איזה הוראה, ואיך נקבל הוראתיכם? אך גם זאת פליאה דעת ממני נשגבה, על מה תרחיבו לשון פיהם ילידי פשע זרעי שקר, על מה בטחתם להעזי פנים לבוא באסיפה, לנטוע ולעקור, מה אתם ומה חייכם, מי שמכם לאישים, מי נתן לכם כח ורשות לדבר ולמנות עצמיכם אף על מנהג קטן שבקטנים? מי בכס אשר חיילים יגבר לאמר אני נלבש בשריון הש"ס ופוסקים הפסלתם לכם ארבעה טורים, או אם גם שולחנכם ערוך ועליו כל פרי מגדים? הבאתם עד נבכי ים התלמוד, ובחקר תהום הראשונים התהלכתם, התבוננתם רחבת ארצי הפוסקים, הגידו – הידעתם כולם? כי תקחו עצמיכם להשיג גבולם..."

... מצות שופר איננה לרצונכם, מה עשתה לכם מצוה זו, אולי בשמוע לכם קול שופר, תחרדו ומתיראים אתם תמיד שמא הוא שופר של משיח אשר אינכם

מאמינים בו בעו"ה ומכ"ש לצפות ולחכות לו, ואדרבה תבהלו ויהי נגד רצונכם אם יבוא אי"ה, מצות "לולב" האם השבץ אחזתכם שאין לכם כח ליטלו בידכם? או נגד התפילות שתקנו וסדרו לנו אנשי כנה"ג, מתוקני ומיוסי על שרשים אשר אין ביכולתנו להשיג, דברתם כ"כ כלאחר יד, ואף כי זה בעו"ה אצליכם צרעת נושנת, אבל להעזי כ"כ, שלא לומר התפלות שמדברי ממשיח שיבוא בב"א או מקרבנות וכל תפילת מוספי" בזה הראיתם לעין נגלה שאינכם מאמינים בולא כלום..."

בשו"ת מהרי"א (תאו"ח סי' ל"ז) בתשובתו אודות המשכיל ד"ר איגנאץ [צחק וואלף] ב"ק, מספר רבי יהודה אסאד: "וכבר מני אז אשר הדיוט ההוא קפץ בראש להיות רב החובל והרעישו עליו גדולי הדור, מיד גזרתי אומר על תלמידי הרב **מוהר"ש דייטש** נר"י אבדק"ק **איפאלשאק** נ"י שיפרסם בדפוס בכל הציטונגען שהוא מבטל אותו הכתב שנתן הוא בידו איזו סמיכת היתר הוראה הוא בטל ומבוטל כחרס הנשבר, וכפי תשובת הרב הנ"ל אלי, מעולם לא נתן בידו סמיכה להיתר הוראה..."

על גופא דעובדא היכי הוה מספר רבי שלמה עצמו במכתב ששלח בימים ההם אל רבי **שלמה זלמן אולמאן** זצ"ל בעל הייריעות שלמה' (תשו"ח לידידו הרב יואל וויינשטאק על צילום המכתב והפענוח):

בעה"י פה איפאלישאגה יום ב' ב' סליחות תרט"ז לפ"ק

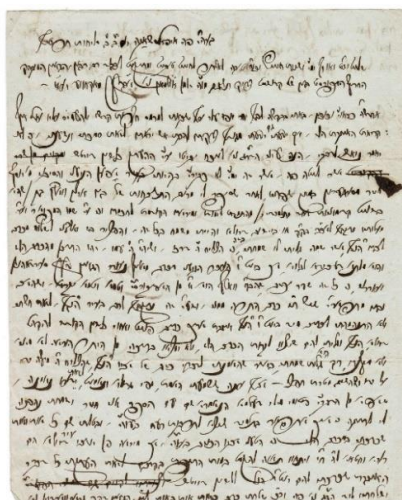
שלום וכל טוב ואורך ימים ושנות חיים וכתובה וחתימה טובה לאלתר

לחיים טובים ומתוקים לכבוד רב רבנן הגאון המובהק החריף המפורסם בן של קדושים צדיק ונשגב מו"ה **זלמן אולמאן** נ"י אבדק"ק מאקאווע יע"א.

אחדש"ה כראוי וכנכון, באתי בבקשה לבל יחר אפו עלי על שבאתי למרמס חצרות קדשו ולהעמיס עליו עול אף קריאת האיגרת הלו, אך ידעתי גם ידעתי מגודל צדקתו להבת אש יראתו לזאת סמכתי ונשענתי כי לא יאמר נואש לדברי.

הנה עיני הדר"ג נ"י לנוכח ביטו ע"י

ההעתק בלשון דייטש אשר למטה פה, אשר זה ימים לא כבירים בהיותי בעיר

'אפען' הניעני והסיבני מ' יוסף [אלע]זר מסעגעדין במתק שפתיו לאחר שסיפר לי מרוב התשבחות של בנו "**איצק וואלף בק**" (שהי' בשנים קדמוניות אחד מתלמידי) מהתמדת לימודו ומיראתו הקודמת לחכמתו, וכי ע"י שמו המפואר וע"י מעלותיו נתקבל לאב"ד בק"ק או בשוב דיולא והייתי משמח בכל זה, והפציר בי ואלצני לשלוח מכתב לבנו הנ"ל אשר שמה גליתי לו שמחתי בזה כי הצליח ה' דרכו, ושיהי' ה' עמו, זהו התוכן מהכתב הלז והוא מלתא דעבידא לגלוי'.

אך ביום ו' העבר הגיעני מכתב מאלוף נעורי **הגאון דק"ק סערדאהעל** ועוררני, כי כל זה שקר וכזב שהבחי' וואלף הוא א' מן האפיקורסים וטמא טמא יקרא, ושהאב והבנו מתפארים שיש תחת ידם כתב התרה ממני, ושע"י זה נתקבל לרב בעיר הנ"ל, לזאת חשתי ולא התמהמהתי לכתוב מיד ביום ו' הנ"ל איגרת ארוך כתוב פנים ואחור בלשון הקודש להקהל דיולא הנ"ל וגליתי להם שיצאו לקרות הכתב הלז, ולא ימצאו בתוכה מן היתר הוראה לא מיני' ולא מקצתו, רק הוא גלות שמחתי באשר שהאמנתי לדברי כזב של אביו הנ"ל, שהצליח ה' מעשה ידי על ידו ושהשיג מטרת חפצו, אבל עתה ששמעתי האמת מפי גדולים ונאמנים לזאת ידעו נאמנה שאפילו מן הדברים פטומי מילי דעלמא הנאמרים שם עם הספר אני חוזר ושמחתי נהפכה לי לתוגה, כי איך אתפאר בתלמיד שיצא לתרבות רעה בעו"ה, ובטלתי שם כל אות ואות שכתבתי במכתב הלז, כי הטעני אביו הכוזב בעו"ה.

אך מיראה פן יושבי עיר דיולא הם רעים וחטאים לה' ח"ו ויתאוו תאוה להקמת במות התופת בקרבם, לזאת העתקתי כל דברי האיגרת שכתבתי להם יום ו' הנ"ל ללשון דייטש ושלחתי ליד הדרת גאונו נ"י פה, וכמו כן שלחתי כתב כזאת אות באות לידיד נפשי **הגאון דק"ק גראסווארדיין** נ"י [ה"ה הג"ר ישראל יצחק אהרן לאנדסבערג תלמיד החתם סופר].

ומעתה אנא אבי! יראה לעשות בצדקתו לרדוף את החצוף אשר ירצה להתלבש בטליתי, למען יוכרח להחזיר את מכתבי, וה' ישלם גמולו הטוב אי"ה, ולא למעני בלבד יעשה כזאת רק למען לא יצליחו עושי עולה ברוע מפעלותו וברשעותו, וה' ברחמיו יהפוך לבם לטובה לאהבה אותו וליראה מלפניו באמת ובתמי', וילכו ברוב טובה אמן, והדרת גאונו מרן נ"י יזכה להאריך ימי' בתוכינו וינהלנו על במתי הצלחה האמתית כאות נפשו ונפש אוהבו ידידו קטן מקטני תלמידיו שואב בצמא את דבריו הד"ש

מן הק' **שלמה דייטש** מסערדאהעל החופק"ק הנ"ל והגליל האנט יר"ה.

בנחיצה רבה מאוד. הקיום מן ההעתק שרמזתי עליו במכתבי, על זה ענו ואמרו בהאמט שאין צריך לזה, לא נתקיים מהם.

גם מאוחר יותר בשנת תרל"ו כאשר יצאו כל גדולי הונגריה במלחמה נגד הקמת "סמינר לרבנים" שהיה מסוכן מאוד עבור היהדות הנאמנה, חתם גם רבי שלמה על כרוזם של גדולי הדור בדבר האיסור.

בנוגע ליחסו אל הניאולוגים ופילוג הקהילות בהונגריה והכנעתו לדעת גדולי דורו, די אם נציין את רמיזתו של הגי"ר **נפתלי סופר** זצ"ל בהספדו עליו: "והג' ר"ש ז"ל הי' חפץ לילך בדרך שהלך משה רבינו שהי' מקבל הערב רב, ורמז מ"ר ביקש קהלת למצוא דבר חפץ וכתב יושר דברי אמת, ביקש קהלת להיות כמשה רבינו וכו' יצאה ב"ק ואומרת לו וכבר יושר דברי אמת ולא קם עוד כמשה עכ"ל, **ושמע להרבנים הגאונים**, והי' **מבטל דעתו מפני דעת הרבנים הגאונים שהי' אומרים עת לעשות לד' הפרו תורתך, ועשה הכל כדי שלא יהי' אחרים נכשלים על ידו**, ורחץ ידיו כמו שמצינו בעגלה ערופה שאמרו הזקנים ידינו לא שפכו דם הזה, ונתקיים בו מה שמצינו בגמ' בשעה שתיקן שלמה עירובין ונט"י יצאה ב"ק ואמרה לו בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני, ואומר חכם בני ושמח לבי ואשיב חורפי דבר עכ"ל".

אשכבתיה דרבי

ביום ג' ז' שבט שנת תר"מ הורם הנזר והוסרה העטרה כי נשמתו הטהורה עלתה לגנוי מרומים. על ימיו האחרונים ופטירתו מסופר בס' 'רבותיה דיחזקאל' (עמ' ל"ה): בש"ק לעת ערב נחלה רבי שלמה פתאום, ומאז והלאה יומם ולילה לא החשו כל בני הקהל וישיבתו, מתפללים צועקים מתענים ומתריעים עליו. אך ביום ב' בא איש אחד מפרייטטאד לנייטרא, והדרך עובר לפני בית החיים, ויבוא בין המתפללים בפנים זועפות ועגומות מאוד, ולא יכלו לשמוע ממנו סיבת הדבר, עד שלבסוף סיפר שראה עמודא דנהורא על קבר וציון רבי יחזקאל בנעט. או אז געו כל העם בכי גדולה כי ידעו שהדבר מרמז שכבר נצחו אראלים וממתינים שם עליו. ואכן כך היה כי למחרת ביום השלישי נפטר לבית עולמו.

נספד ע"י הגאון רבי **חזקי' פייבל פלויט** זצ"ל אב"ד שוראני בדרוש לז' אדר פ' תצוה תר"ס, כמובא בספרו 'לקוטי חבר בן חיים' (ח"ד דף צ"ד). וכן ע"י הגי"ר **שמעון סידאן** זצ"ל אב"ד טירנוי כמובא בספרו 'שבט שמעון' (פרסבורג תרמ"ד) דף ט"ז ע"א.

גם בס' 'לקוטי בית אפרים' (מונקאטש תרמ"ג) מאת הגאון רבי **נפתלי סופר** זצ"ל אב"ד קאדלבורג מופיע דרוש ח' תחת הכותרת: "בע"ה מה שאמרת בלימוד בבה"מ בש"ק פ' יתרו לכבוד נשמת **הרב הגאון החר"ף מו"ה שלומה דייטש** שהיה בעל ישיבה ונפטר בפ' בא בק"ק נייטרא". בתוך הדברים הוא מאריך בשבחו: "...אבל במקומות שא"א לעשות הספדים בימי חול מפני שהם

טרודים, אין איסור אם נהי' מודיעים שנלקח מעם ד' ת"ח גדול ובעל ישיבה והי' מעמיד תלמידים רבים והי' לומד עם בעה"ב בכל יום לעת ערב ש"ס בעיון גדול, ובש"ק הי' דורש לפני בעלי בתים... והארכתי בשבח של הרב הגאון הנ"ל...

ידיעה על פטירתו וכבודו האחרון התפרסמה במכ"ע איזראעליט מיום 3 מרץ 880 (תורגם מגרמנית):

"נייטרא (הונגריה). קהילתנו ספגה אבידה קשה. רבנו, ר' שלמה זייטש, נפטר בו' בשבט בשנתו ה-68. שמו של ר' שלמה סערדעהעל" מפורסם דיו בחוגים יהודיים מכפי שיש צורך להדגיש את ידיעותיו היוצאות מהכלל בתחום התלמוד. איני ראוי למנות את מעלותיו של הצדיק הזה, אך בכל זאת ברצוני להדגיש במיוחד שהוא היה אוהב את המקום ואוהב את הבריות באמת.

יחסו הלבבי ומסביר הפנים כלפי כל אחד ואחד קנה לו את חיבתם של כל מי שבאו אתו במגע. הוא עמד בראש ישיבה גדולה, והיה במלוא מובן המילה אביהם של תלמידיו.

כל מי שנכח בעת יציאת נשימתו ושמע את קינתם של תלמידיו המסכנים והמיותמים לא הצליח לעצור בעד הדמעות וליבו כאב את כאבם.

לא הרבה זמן זכתה הקהילה לשמוח בו, כי הצדיק פעל כאן רק שמונה וחצי שנים. אחרי פטירתו שלחו ראשי הקהל מברקים אל 42 קהילות ורבנים. להלוויתו הגיעו כמה נציגים של מספר קהילות חשובות וכן חמישה רבנים.

בנוגע להלוויה ברצוני להעיר כי כל האירוע ארך יותר מארבע שעות. רק מאוחר בלילה חזר ההמון הרב - שמספרו הסתכם בכ-3000 איש - עצוב ומדוכא הביתה.

ב' בוכוואלד, מורה

גם במכ"ע 'המגיד' מיום כ"ו ניסן תר"מ הופיעה ידיעה על פטירתו:

"בעיר נייטרא (אונגארן) הלך לעולמו הרב הגדול צדיק מפורסם שלמה ש"ק זצ"ל. הוא היה תלמיד מובהק לחתם סופר זצ"ל ובעקבותיו הלך גם הוא הרביץ תורה והעמיד תלמידים הרבה. שנים רבות היה מנוחתו כבוד בעיר איפאליסאג וכאשר פרצה המחלוקת בעיר נייטרא הביאו בני העיר שמה למען תשקט המריבה על ידי תורתו וחכמתו כי רבה. וגם הצליח לקרב השלום ותשקט העיר בעבורו. רבנים גדולים מקרוב ומרחוק באו ללוותו אל בית עולמו וישאו עליו נהי ואבל כבד".

בני קהילת נייטרא החליטו לבנות על קברו אוהל, אך אחר כך התעוררה שאלה האם אין בזה משום חוקת העמים. הנגיד הג"ר עקיבא קליין שהיה מראשי הקהילה פנה בשאלה זאת לרבי חזקי' פייבל פלויט זצ"ל אב"ד שוראני בעל

'לקוטי חבר בן חיים' שהשיב (לחב"ח ח"ה חלק השני דף ק"ב ע"ב): "ובודאי אם היה מנהג ארצינו לעשות לכל קברי צדיקים גדר סביב, היה זה מכלל נדרי מצוה, אבל לא ראיתי מעולם גדר על קבר צדיק, לא בעיר פרשבורג... ואין בזה כבוד להמנוח מהר"ש, ואדרבה פחיתות כבוד ח"ו להגאונים הקודמים, לזאת לא ידעתי ענין נדר בזה... ואמנם למען לא תהי' ההסכמה לריק, יעשו בני הח"ק גדר בנין אבנים על הקבר כעשוי בקהלות קדושות לכל גאוני ארץ, למען לא ידרסו עליו וכיו"ב, ובזה בשר הגאון מהר"ש ישכון לבטח ונפשו תאיר באור החיים..." כך גם הכריע רבי **שמואל עהרנפעלד** בעל 'חתן סופר' בתשובתו אל רבי עקיבא קליין הנ"ל (שו"ת חתן סופר סי' נ"א).

על מצבתו בנייטרא נחרתו השורות הבאות (התודה והברכה להרב דובעריש וועבער על צילום המצבה):

מבועא דחיי פומא דתריצין ולברכתא תהא צדקתהון / פה מימינו לא יחדלון פה ישכון תבסם שנתו / וי"י נתן חכמה לשלמה / שבר ושווד שולחו משמים לפרוץ בישראל פרץ / שמש התורה באה חשך וערפל כסו ארץ / לארז אדיר גבה קומה ויפה נוף נמשל בגדלו / לרעות תחת צלו חרדו כל מכירי מפעלו / ממעין תורתו וצדקתו השקה נטעי נאמנים / ממעמקי ים התלמוד העלה פז ופנינים / התלמוד היה גלוי לפני עיניו המזהירות / הוסיף עליו ממכמני אמרותיו המאירות / דעה נשגבה ושקידה עצומה בנפשו התגברו / דגל כח הזכרון עם שכל יחד בו התחברו / ינק דבש מפי אנשי שם עודנו צעיר לימים / יתרון חכמתו בבחרותו הכיר כל איש תמים / ידע להתאים תורה ומדע להיות משלבים / ישר ועניו היה בכל זאת ולא פנה אל רהבים / טרח לנהל בני עדתינו בחכמה ובתבונה / טעם שכלו הסיר מכשול מחצרות האמונה / שמש נשמתו הטהורה

תתלונן בין אופנים / שם תתענג בגן אלהים ותלקוט שושנים / ה"ה נזר עדתינו פאר דורינו צדיק ועניו דיעה ... כיוור? בקי בחדרי תורה / הרביץ תורה בישראל העמיד תלמידים צדיקים הרבה / הרב הגאון הגדול מו"ה **שלמה דייטש** זצוק"ל אב"ד דפה / כבוד אלקים אספה ביום ג' זיין שבט תר"מ ל' / יבכו עליו

כל העדה גדולים וקטנים יחד יספדו עליו מספד מר וכבד מאוד / אם בנפול גבור אבדו כלי מלחמה אז אך דמע לעין באין ... נחמה / תנצב"ה.

תלמידיו

רבי שלמה הרביץ תורה לעדרים והעמיד תלמידים מצויינים שברבות הימים גדלו והצליחו ואף עשו פרי ומהם שנעשו רבנים וגדולי תורה, כפי שכותב רבי נפתלי סופר בהספדו הנ"ל: "כי הרב הנ"ל היה לומד עם בעלי בתים שיעור בעיון והי' לומד בש"ק דברי מוסר, אבל רוב יגיעתו הי' עם בחורים ומגדיים נעשה תיישים, כי הי' אומן גדול להעמיד תלמידים... והי' פרחי כהונה נכנסים ומלקטים את הפירות אשר שמעו חידושי ושותלי כל השנה כי עלו ממדרגה למדרגה ונעשו בחורי' מופלגים וכעת כמה רבנים שהי' תלמידיו וע"ז אמר דוד שתולים בבית ד' בחצרות אלקינו יפריחו".

ואלה שמות אחדים מתלמידיו אשר נודעו בשמם כרבנים גדולים:

הג"ר מנחם דייטש אב"ד פאלאנקא – נולד בשנת תקע"ט לאביו רבי יחזקאל דייטש מעיר חדש בנו של הגאון רבי דוד דייטש אב"ד ע"ח בעל 'אוהל דוד'. למד גם אצל רבי יצחק נתן ליפשיץ אב"ד סאנטוב ואצל ה'כתב סופר' בפרשבורג. חתן רבי ישעי' פוקס מעיר-חדש. משנת תר"י אב"ד גאלאנטא ומשנת תרט"ז לערך אב"ד פאלאנקא עד לפטירתו ביום ט' אלול תרס"ד. מו"ל ספר 'אוהל דוד' מזקנו עם הוספות ממנו בשם 'אבני זכרון' ו'שארית מנחם'.

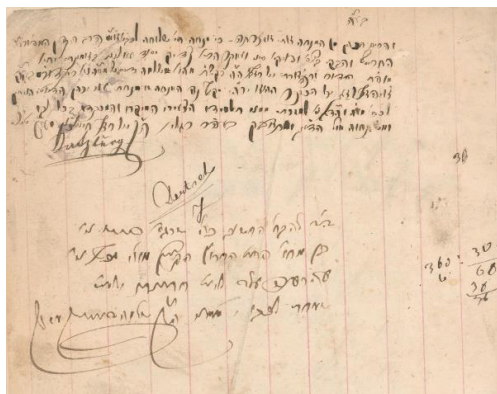
הג"ר ברוך עקפעלד אב"ד טשז – נולד בשנת תקפ"ט לאביו רבי אהרן דומ"ץ בטאפאלטשאן. רבו המובהק היה רבי הלל ליכטנשטיין זצ"ל מקולומייא. משנת תרי"ח אב"ד טשז עד לפטירתו ביום ט"ו כסלו תרנ"ב. נודע בחיבורו שו"ת פאת השדה. במכתבו אל רבי שלמה דייטש (שו"ת פאת השדה יו"ד סי' נ"ג) הוא מכנהו "אלוף נעורי".

הג"ר יעקב חיים פליישמן אב"ד זשאמבעק – נולד סערדאהעלי בשנת תק"ץ לאביו רבי דוד ולאמו מרת שרה. למד גם אצל רבי יהודה אסאד זצ"ל. כיהן כדיין באבאני ומשנת תר"כ אב"ד זשאמבעק. נלב"ע ג' אייר תרס"ח. חיבוריו שו"ת משיב דבר ועץ חדש. ראה עליו עוד בעלי זכרון 42 עמ' ל"ו.

הג"ר יונה צבי בערנפעלד אב"ד דעברעצין – נולד בטאפאלטשאן בשנת תקצ"ד לאביו ר' יוסף. למד גם אצל רבי יחזקאל בנעט אב"ד נייטרא ואצל ה'כתב סופר' בפרשבורג. חתן רבי דוד ליב כ"ץ דיאמאנט מפריישטאט. משנת תרי"ד אב"ד אירשא ומתל"ב אב"ד דעברעצין עד לפטירתו ביום כ"ז חשון תרנ"א. חידושי נדפסו בס' חידושי רבי יונה צבי (ני ברק תשמ"ט) ודרשות רבי יונה צבי (בני ברק תש"ן).

הג"ר ישראל חיים קאצבורג אב"ד אוזד-באליאק – נולד בשנת תקצ"ה בטאפאלטשאן לאביו הראב"ד רבי יהושע דוד צבי הכהן ולאמו מרת בריינדל. למד אצל הגאונים רבי נפתלי סופר בפעטשיניידארף, רבי שלמה דייטש באיפאלישאג, בעל ה'כתב סופר' בפרעשבורג, רבי דוד ביסטריץ אב"ד מילכדארף, רבי וואלף תרצה'ס מטאפאלטשאן ורבי חיים סופר בעל 'מחנה חיים'. חתן רבי יחיל רובינשטיין מקאדלבורג. כיהן ברבנות אוזד ובאליאק עד לפטירתו בערב סוכות תרס"ט. מיו"ח בנו ממלא מקומו רבי ירחמיאל קצבורג, וחתנו רבי יוסף ישראל דייטש אב"ד ב. יארמוט מח"ס 'בן גרני' (בזיוו"ש). נדפס ממנו ס' 'כתבי מהרי"ח' (וואיטצען תרע"א).

שרד ספר 'מטה נפתלי' מאת הג"ר נפתלי סופר אב"ד קאדלבורג, שהעניק רבי ישראל חיים לרבו אהובו רבי שלמה דייטש (תשו"ח לידידי הרב יואל וויינשטאק שהעירני לזה). על הספר הוא כתב: "והרים הכהן מן המנחה את אזכרתה – כי

מנחה היא שלוחה לכבוד אמו"ר הרב הצדיק המפורסם החריף והבקי בש"ס ופוסקי' סיני ועוקר הרים צדיק יסוד עולם באמונתו יחי' מופת הדור ותפארת ישראל ה"ה כקש"ת מה"ו **שלמה דייטש מס"ה** נ"י ראב"ד ור"מ בק"ק **איפאלשאג** וכל הכיכר ההוא יר"ה, יקבל נא המנחה זו מנחת עני וכהן הדיוט הניתן לכבו' מו"ה והדר"ג נ"י למזכרת ממני תלמידו הצעיר, המיקרו והמכבד בכל לבו ומשתחוה מול הדר"ג ומתאבק בעפר רגליו, הק' **ישראל חיים כ"ץ** מק"ק ט"ש Katzburg.

רבי שלמה הקדיש אחר כך ספר זה לבן ידידו, כפי שכתב: "ד"ד להב' החשוב כה' **שרגא פייש** נ"י בן מחו' התו' החרוץ הקצין מוה' **מיכל** נ"י **עהרענפעלד** ליום חתונתו וליום שמחת לבבו, ממני ה' **שלמה דייטש** מא"ש".

רבי מרדכי פונפדר אב"ד בעקעש – נולד בשנת תקצ"ה בני' שאללא לאביו רבי יעקב פונפדר תופס ישיבה שם. למד גם אצל אחיו רבי שמעון יהודה פונפדר אב"ד טאקאי. חתן רבי שמואל צילץ אב"ד יאקא וראב"ד ניקלסבורג. כיהן ברבנות בעקעש במשך שש שנים עד לפטירתו בדמי ימיו ביום כ"ב כסליו תרכ"ח. חיבורו 'מאמר מרדכי' על סוגיות הש"ס.

הג"ר משה פארהאנד אב"ד מאקאווא – נולד בנייטרא בשנת תרכ"ב לאביו רבי יוסף צבי. למד גם אצל רבי יוסף העניג אב"ד נייטרא ואצל ה'חתן סופר' במאטערסדארף. חתן רבי אהרן שענהפלד מנייטרא. משנת תרמ"ט רב דחברת מחזקי תורה בנייטרא ומשנת תרע"ד אב"ד ור"מ מאקאווא עד לפטירתו ביום י"ז סיון תש"ד. חיבורו 'אוהל משה'.

הג"ר שאול בראך אב"ד קאשוי – נולד בנייטרא בשנת תרכ"ה לאביו רבי אלעזר. למד אצל רבי שלמה דייטש וכן אצל רבי יוסף העניג שאף לו היתה ישיבה בנייטרא. אח"כ למד אצל המהר"ם שיק בחוסט ואצל ה'חתן סופר' במאטערסדארף. כיהן ברבנות מאגדארף, קראלי וקאשוי. חיבר ספרים רבים בהלכה ואגדה ונדע כאחד מחשובי הרבנים בדורו. נלב"ע כ"ו שבט ת"ש.

תורתו

רבי שלמה הניח אחריו ברכה כמה חיבורים בכתב יד בהלכה ובאגדה, מהם ספר 'שדה צופים', וכן הגהות על ספרים שהיו ברשותו.

תלמידו הג"ר **שאול בראך** זצ"ל כבר השתוקק להוציא לאור את כתביו, כפי שכותב בצוואתו (נדפסה בס' שאול בחיר ה' עמ' רפ"ו): "חשקי להעמיד שם ושאר לאדמו"ר הגאון מו"ה **שלמה** זצ"ל **דייטש מסערדאהעלי**, והרבה דברים נחוצים ששמעו מרבו הגאון הקדוש בעל ח"ס. וכבר נעתקו מהגהותיו יותר מעשרים דפים. וגם בפנקס ב"ת יש חידושים ממנו על ג' סוגיות. ובפנקס קטן מה ששמעתי ממנו בעת לימוד השיעור אצלו משנתי הי"א עד שנתי הי"ג. עוד יש אצלי מכ"י בסוגיא דהיזק שאינו ניכר. והי' טוב להעתיק גם משאר ספרים מה שנכתב על הגליונות, ולקרא שם הספר "עטרת שלמה". והוא כתב חידושים הרבה ואיני יודע אנה הם. ויש מנכדיו שהם בעלי יכולת בפעסט ושאר מקומות, אולי ידפסו".

תכנית זו לא יצאה אל הפועל, אך בכתבי רבי שאול בראך שנדפסו הוא מביא הרבה חידושים בשם רבו. גם בכתבי תלמידו הגרי"ח פליישמאן אב"ד זשאמבעק, שו"ת 'משיב דבר' ו'עץ חדש', מובאים ד"ת בשמו. תלמידו הרבני ר' מרדכי הירן מווייטצען העתיק אף הוא מכתבי רבו כמה חידושי סוגיות שהתפרסמו בקובץ התורני 'תל תלפיות'.

חידושי אגדה ממנו נעתקו ע"י תלמידו הג"ר **ישראל חיים קאצבורג** זצ"ל ונדפסו בספרו 'כתבי מהרי"ח', כפי שכותב המו"ל בהקדמה: "ונספחו לזה גם איזה דרשות אחדים אשר שמעו בנעוריו **מרבו המובהק הגאון העצום רבי שלמה סערדאהעלי בן חנה** זצ"ל **אבדק"ק איפאלשא יע"א** (והיות שהיה קשור באהבה עזה ברבו הגאון הנ"ל זלה"ה ונצטער תמיד על שלא נדפס כלום מדבריו החריפים והיקרים אמרתי לעשות ניח נפשא לצדיקים בהדפסת

דברים אחדים אלו גם מאתו, וגם מזה מוסר גדול לבחורי דורנו למען יראו האיך ראוי לבחור לבחור דרכו וליתן אוזן קושבת לקול רבו על כל מוציא שפתי וכלמוד מדרכיו ולדבק בו, ואיך תועלת גדול ימצא עי"ז לימים הבאים כשיהי' לאיש אם יאחז וילפת אורחות צדיק מושלם כזה..."

כאמור בפתח המאמר, כיום התעוררו צאצאיו להקים שם לזקנם הגדול בהדפסת כתבי ידו ששרדו ואסיפת כל הנדפס ממנו לפונדק אחד.

צאצאיו

על צאצאיו לא ידוע הרבה, אך לפנינו רשימת ילדיו כפי אשר מצאה ידינו, בעיקר עפ"י כתביו:

א] בנו ר' **משה אהרן דייטש**, נולד בשנת תר"ד ונפטר בבודפשט ביום כ' אדר תרס"ט. העתקת נוסח מצבתו בעלי זכרון' 46 עמ' ע"א. זוגתו מ' לוטי לבית עהרענפעלד (כנראה בת ר' מיכל). בנם **אברהם מאיר הרש** נולד באיפאלישאג בשנת תרכ"ח. בתם **אסתרל** [נעטטין] נולדה שם בשנת תר"ל. בתם שארי נולדה שם בשנת תרל"ב.

ב] בתו מרת **ברכה** אשת ר' **מוריץ הימלער** מאיפאלישאג. בפנקס חי' אגדה מרבי שלמה ישנו מאמר שבראשו נכתב: "בלדת נכדי הילד **מורי** שי' בן בתי הצנועה מרת **ברכה** תי' בא"ש שנת תרט"ו ל"י. בנם **ישעי** נולד באיפאלישאג בשנת תרי"ט. בתם שאלי נולדה שם בשנת תרכ"ה. בתם **חנה** נולדה שם בעי"כ תרכ"ח.

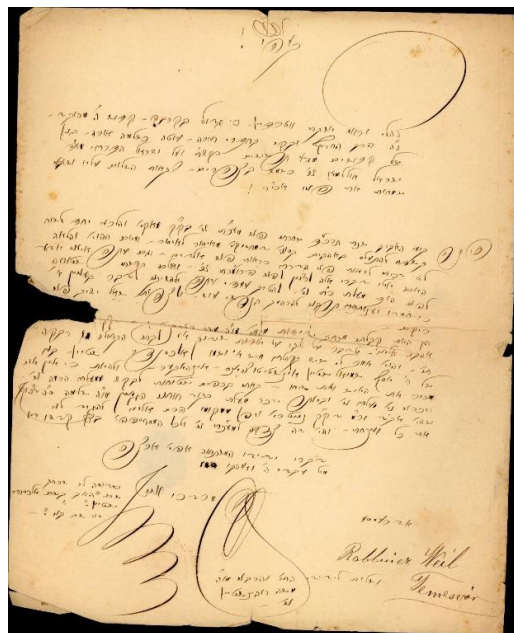
ג] בתו מארי (שמה הלועזי) אשת רבי **מרדכי ווייל**. גרו באיפאלישאג, אח"כ כיהן כדומ"ץ בבאטוניא ואח"כ בטעמשוואר. בפנקס חי' אגדה הנ"ל יש מאמר שנכתב "לברית מילה של נכדי הילד **אברהם** בן חתני הרב מוה' **מרדכי ווייל** ביום א' פ' בשלח תדר"ך לפ"ק". מילדיהם שנולדו באיפאלישאג: **רבקה**, נולדה תר"כ. **ישעי**, נולד תרכ"ב. בנם מיקשה יליד באטוניא נפטר בבודפשט בן י"ח שנה ביום ח' אייר תרמ"ח.

שרד מכתבו אל רבי **ישראל אולמן** בנו של ה'יריעות שלמה' בו הוא מזכיר את חותנו הדגול (תשו"ח להרב יואל וויינשטאק על צילום המכתב):

בעה"י!

צהלי ורוני יושבת ווארדיין, כי גדול בקרבך, קדוש ה' מכובד, ה"ה הרב החרף ובקי בחדרי תורה, עוטה כשלמה אורה, בן של קדושים מגזע תרשישים, כקש"ת ועל ישראל הדרתו, מו"ה **ישראל אוללמאן** נ"י כשמש בצהרים, צבאות השלום עליו ושובע שמחות את פניו אכ"י"ר!

הנה בימי האביב שנת תרכ"ד שחרתי פני מעכ"ת נ"י בק"ק מאקא והלכנו יחד לשוח בשדה להתעלס באהבים בסוגיא דמחזיקי' מאיסור לאיסור, ומיום ההוא והלאה לא זכיתי לראות פני הדרתו כראות פני אלדים, וגם עתה אינני יודע האם יעלו דברי אלה לרצון לפני פרומכ"ת נ"י, ואולם בקשתי שטוחה לפני הוד מעלת כ"ת נ"י להטיב עמדי עתה ולהשיבני דבר בענין א' כי חסדו וענותנותו תרבני להרהיב בנפשי עוז, ולצפות שא'ל ישיב פני ריקם.

הן היום קבלתי מכתב ידידות מהתו' מו"ה משה רא... דק"ק ... אהבה אלינו, ולדבר על לבי על אודות שידוך א' לבתי הבתולה מ' רבקה תי', והוא אמר לי שיש בקהלתו איש א' ושמו אלכסנדר שטיין, בנו של ר' יוסף שמואל שטיין אינשטיטוציאנס – אינהאבער, ולהיות כי אין אני מכיר את האיש ואת שיחו, באתי בכפים שטוחות לבקש ממעלתו הרמה נ"י, יזכרני נא מעלתו נ"י וביותר יזכר מעלת כבוד חותני הגאון מו"ה שלמה ס"ה

זצוק"ל שהי' אב"ד ור"מ דק"ק נייטרא ויפן ממקומו הרם אלינו להגיד לנו את כל ונוכחת, והי' זה צדקה למעכ"ת נ"י ולכל המסתופפים בצל קדשו אמן.

דברי ידידו המשתחוה אפי' ארצה מול עבדי ה' ואוהבי שמו

הק' מרדכי ווייל

כמדומה לי שכתב שם האב בשם אלכסנדר שטיין; או שם בנו?

אדרעסע Rbbiner Weil Temesvar

ושלום לידידי התו' והרבני מוה' משה רובינשטיין נ"י.

בין כתבי רבי **דוד דייטש** בן רבי יחזקאל בנו של ה'אוהל דוד' מצאנו שני מכתבים מידידו **מרדכי בר"ד ווייל** מילידי נייטרא הלומד בפרשבורג, ונראה שהוא זהה לר' מרדכי ווייל דנן.

א

בע"ה יום ג' פ' מקץ שנת מה אה'ב'תי תור'תיך [תר"ז] לפק"ק פ"ב יע"א

ידיד נפשי הנאמן!

לומר שהוציא עצמו מדין מוחזק באמירתו לחוד, כיון דזה לא הוי דיבור נכון וחזק, דיכול עדיין לחזור, וא"כ אם באנו לומר שמצד תופס לבע"ח קנה השליח עד למדרגה הזאת שלא יכול המשלח לחזור בו, ודאי עשה השליח הני תרי שליחותו כי הכא כי התם, דאף כאן מוציאו מחזקה דהיינו חזקת המשלח [שהוא עדיין בחזקתו דבלאו טעמא דתופס לבע"ח יכול לחזור ואמירתו לא הוי אמירה עד שיגיע הגט לידו] ועוד שהוא חב לאחרים, ולכן שפיר מדמי הש"ס נדון דידן לדין תופס לבע"ח כדברך, אך התוס' הקשו מה דין בע"ח איכא כאן יע"ש, דברך אין מספיקין – ואולם הדין דין אמת אף ..נדון יש תשובה.

מה שעלה על לבך לישב על קו' תוס' סוף פ"ק דגיטין בסוגי' דתופס דבע"ח לא מצא לי כן – כי רצית לחדש שהבעל דבר הוציא עצמו מחזקתו בזה שאמר "תן גט זה לבעדי" שהוא לכאורה עדיין עיקר הפלוגתא דר"מ וחכמים במתני' דרבנן אמרו דאינו חוזר משום דתופס לבע"ח משום הכא אינה חוזר, וכיון דאינה חוזר דבורו הוא דיבור מקויים וחזק, משא"כ אי יכול לחזור ודאי לא אמר ואין דיבורו דיבור עד שיגיע גט ליד העבד, ועל זה דלא יכול לחזור אמרי' טעמא בגמ' מצד דאפי' אם בא לחזור השליח יתפסנו בעצמו בחזקה מצד תופס לבע"ח קנה, ואי לאו האי טעמא ע"כ יכול לחזור, ובלא זה אין דיבורו דיבור ולא שייך

דברי אוהבך הנאמן המתאוה לראותך גדול לעמך ורצוי לכל אחיך

הק' **מרדכי בר"ד ווייל** מילדי ישורון דק"ק **נייטרא** יע"א

ב

בע"ה יום ו' עש"ק פ' וארא שנת צלח' ר'כב' על ד'ב'ר א'מת' [תר"ט]

רעי היקר!

ראית לדמות הנאה מאיסור לטילטול גבי מוקצה מה שהוא לכאורה דחוק מאוד, כי לדברך לו יהי הנאה על "אופן כק"ה" כגון לשדי לכלבים כמו שמפרש רש"י ז"ל בעצמו הלשון מותר בהנאה או אסור בהנאה, או למוכרו לעכו"ם, והלא

עוד הפעם דרכתי את קסתי אף שכבר ידי לנגד עיניך בסוגיא דהיזק שאינו ניכר ובסוגיא דתופס לבע"ח, אף גם זאת ראיתי להתעורר בענין מה שיצאת ליישב מעל הרי"ף ע"ז דף ס"ו בסוגיא דאלו אסורין ואוסרין בכל שהן, דשם

בסברא דקה מן הדקה בין הנאת ריח ובין הנאת מכירה, מתנה ושדיי כלכלים? כי לפי דעתך שכתבת על זה "ונכון הוא מאוד" ולולא הוית בר סמכא מי יודע כמה ת"ח היו נכשלים בדברך.

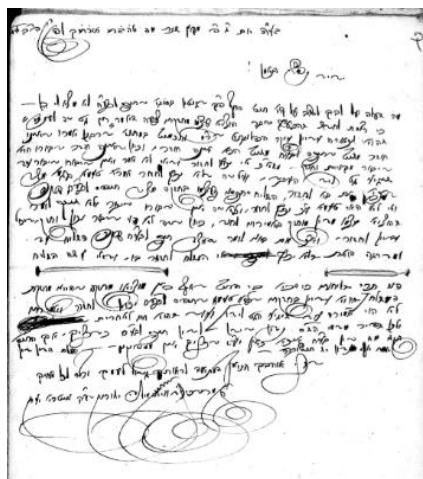
גם באופן זה אי אפשר למוכרו ב' פעמים, ושפיר שייך מה יש לך להנות היום באיסור ע"י ביטול, באשר שהוא ביכלתך להנות למחר בהיתר גמור? ומה ראית להכניס ראשך בין הרים גדולים ולחלק

איש רוחי! לא כן הדבר – כי עליך לא מוטל לגמור המלאכה מלאכת הקודש

לפרק הוויית ולתרץ שברים, ולא נכון הוא שתכתוב בסיום דברך "ולפ"ד אמת" כמי שהיית זה ימים כבירים על כס הרבנות מה שהוא "כעין יוהרא" – ומלבד זאת ידעת מה שהייתי אומר בעניינים הללו.

השם ישמרך לשארית להרבץ תורה בישראל, דברי רעך ואוהבך כ"ה

הק' מרדכי בר"ד ווייל מילדי ישרון דק"ק נייטרא יע"א

ד] כנראה בתו ראזי אשת ר' וואלף לינק. בנם **אברהם** נולד באיפאלישאג

בשנת תרכ"ח. בתם **הינדל** [הילדה] נולדה שם בשנת תר"ל. בנם **מרדכי** [מקס, מיקשה] נולד שם בשנת תרל"ב, נשא בשנת תרנ"ח בפרשבורג את רוזה בת ר' אביגדור לינק [זוזי לבית פולק] מטאפאלטשאן.

ה] בתו מרת **שרה** / **שרל**, נולדה כ' תמוז תרי"ב באיפאלישאג. נישאה בנייטרא ביום ד' אלול תרל"ג לרבי **אברהם פריעדמאן** [איש שלום], יליד טאפאלטשאן תר"ז, בן ויקטור [Victor] פריעדמאן והאני [הענדל] לבית לאנגפאלדער מטאפאלטשאן, (אולי ממשפחת רבי צבי יהודה ב"ר חנוך פרידמן מטאפולטשאן חתן מרן החת"ס, שעליה כותב החת"ס במכתב כי היא משפחה הגונה ומפורסמת). גר בטורוק סט. מיקלאש, אח"כ התמנה לאב"ד סקאליטץ משם עבר לדרעזניטץ (שטראסניטץ) שם כיהן עד לפטירתו ביום ו' אייר תרס"ט. על מצבתו שם נחרת: פ"נ / הרב הגאון הצדיק המפורסם גדול מפעלים / תרומים? תורתו וצדקתו כמים לים מכסים / כקש"ת מו"ה **אברהם פריעדמאן** / זצוקלליה / הגאבד"ק **שטראסניטץ** והגלילות / **אברהם איש שלום** עלה לשמים / רם וחכם חי בארץ החיים / דלתי החכמה פתח יומם וליל / כתר תורה שמר ועשה חיל / יקרים הי' אמריו לאוזן שומעת / אל כל איש ואיש היטף במיטב דעת / לפני התיבה עמד בשבר רוח / ירנן ויקרא בתורה עלי

לוח / המות בחזקה חטף אותו מאצלינו ומעדתינו / ושמו הטוב כשמן לברכה בקרבינו / יושבי קריה נבהלו אבלו נשיאיה / ש...
נשאר בעיר וענייה? בשעריה / רק ששים ושנים שנה חי בתוכינו / את מפעליו הרבות נזכיר ותהי נחמתינו / לפני ד' ימליץ טוב ויתפלל בעדינו / שם אמו הענדל / נפטר ו' אייר תרס"ט לפ"ק.

זכה רבי אברהם שבנותיו נישאו לתמידי חכמים דגולים, ה"ה רבי שמואל מרגליות יפה שלעזינגער אב"ד זלאטא-מאראווצע שנשא את בתו מרת בילא הי"ד (בנם הוא הג"ר מרדכי יפה שלזינגר אב"ד חוג חת"ס בת"א), רבי משה פישער הי"ד אב"ד אלטענדארף (בן הג"ר נח ברוך פישער אב"ד עפעריעס) שנשא את בתו מרת שולמית הי"ד, ורבי חיים שמואל שור אב"ד בוקארעשט.

בכתב יד רשימת היארצייטן הנזכרת לעיל, ישנה גם רשימת לידות בה נכתב:

"בתי **ברכה** תי' נולדה לי למז"ט ר"ח אייר תקצ"ד לי' ה' יזכני לגדלה לתורה...

בתי **שרל** תי' נולדה לי למז"ט י"ח כסליו תקצ"ו לי' ה' יזכני לגדלה לתורה... – זו מתה.

בני **מענדל מאיר** ש"י נולד לי למז"ט י"ז מרחשון תקצ"ח לי' ה' יזכני לגדלו לתורה...

בתי **מרים** תי' נולדה לי למז"ט ח' ניסן תקצ"ט לי' ה' יזכני לגדלה לתו...

בתי **משה** ש"י נולד לי למז"ט ד"ב
סיון תר"ד לי' ה' יזכני לגדלו לתו...
בתי **ריזל** תי' נולדה לי למז"ט
חנוכה ת"ר זי"ן ה' יזכני לגדלה
לחו...
בתי **חיי שרה** תי' נכתבה בפראטאקאל"י.

גם כאן ישנן התאמות לילדי רבי שלמה דייטש, שכן כאמור בנו ר' משה אהרן אכן נולד בשנת תר"ד, וכן היתה לו בת ברכה. גם בתו אשת ר' מרדכי ווייל נקראה בלועזית מארי ומסתבר מאוד שהיא מרים הנזכרת ברשימה זו.

צאצאי רבי ישכר בעריש ווייזער זצ"ל מסיסקאב (ב)

המשך צאצאי בנו הגדול רבי אלעזר ווייזער מווערעצקי

רבי משה יהודה ברצ"ה ווייזער וצאצאיו

הרה"ח ר' משה יהודה ווייזער (נולד בביסטריצא בשנת תרל"ג) זוגתו מרת רחל בתם של הרה"ח ר' משה זינגער וזוגתו מרת אסתר מלכה בתם של הרה"ח ר' צבי דב בנו של החסיד המפורסם ר' אברהם עביר עלענטמאן-ראזנבערג

רבי משה יהודה ווייזער

מזאוידקא (מגזע הגאון המקובל רבינו יצחק חיות בעל 'הזרע-יצחק' אב"ד סקאליע נכדו של בעל 'האפי-רברבי'). שימש כגבאי ומשב"ק אצל (בן דודו) הרה"ק ר' ישכר בעריש אייכנשטיין מזידיטשוב-ווערצקי, מח"ס "מלבוש שבת ויו"ט". בשנת תרצ"ז סייע להדפיס את כתבי רבו כפי שכתוב על 'דף השער' לספר הקדוש "מלבוש לשבת ויו"ט". לעת זקנותו עבר להתגורר באנטוורפן ושם פתח בית-מדרש, רבים וטובים היו מבאי ביהמדר"ה, כי היה דמות של 'גיטער יוד' והתפרסם בכל העיר כחסיד מן הדור הישן ובפרט את היותו משב"ק של

בעל 'המלבוש' מזידיטשוב, שהיה אדמו"ר מפורסם בכל העולם החסידי. החסיד רבי משה לייב נפטר שם בש"ק כ"ה אלול ת"ש ומנו"כ בביה"ח בפיטע (הולנד), וזה נוסח מצבתו: פ"נ / הרב המצויין בחסידות / המופלג בתורה ויראת ד' הטהורה / חסידא ופרישא האי עניו האי חסיד / הצנע לכת עם ד' אלקים /

רבי ישכר בעריש ווייזער

אשר יצק מים על ידי רבו / הצה"ק מהרי"ב אב"ד דק"ק ווערעצקי / וזידיטשובי זללה"ה / תלמידו ונאמנו במסי"נ / כמוהר"ר משה יהודא ווייזער / בן כמוהר"ר צבי ז"ל / נפטר בשם טוב / בש"ק כ"ה אלול ת"ש לפ"ק / תנצב"ה.

צאצאיו: 1. בנו הרב החסיד ר' ישכר בעריש נישא למרת הינדא (נפ' בת 84 בכ"ג חשון תשל"ד ומנו"כ בהר הזיתים בירושלים עיה"ק) בתו של הרה"צ ר' יעקב הלוי ראטנבערג אב"ד קאזיווע, בנו של הרה"ק ר' אלכסנדר סענדר הלוי ראטנבערג אב"ד קאזיווע, בנו של הרה"ק ר'

אלכסנדר הלוי ראטנבערג אב"ד קאזיווע, בנו של הרה"ק ר' יהוסף קאזיווער שהיה חתנו של הרה"ק ר' סענדר מקאמארנא מח"ס 'זכרון דברים' (אחד מחמשת האחים הק', המכונים במסל"ה, והוא אביו של הרה"ק מהר"א מקאמארנא, בעל 'היחל הברכה' ועוד) זוגתו של הרה"צ ר' יעקב הנ"ל היא

הרבנית מרת חיה רויזא בתו של הרה"ק ר' סענדר ליפא אייכנשטיין בנו של הרב הקדוש ר' יצחק אייזיק מזידיטשוב. [החסיד ר' ישכר בעריש ב"ר משה-לייב ווייזער היה מספר על השידוך של הרה"צ ר' יעקב: ר' יעקב היה חלוש-גוף בבחרותו, וכשהציעו אותו לפני הרה"ק ר' סענדר-ליפא התלבט אם לעשותו, הריצו את חששו למרן מהר"י מבבלזא

ותשובתו הייתה בזה הלשון "מיט אזא בחור איז כדאי צי וואוינען אפילו אפאר יאהר" כמובן שהשידוך נעשה מיידית, ולדאבון כולם, אכן ר' יעקב נפטר צעיר בן 27 ר"ל, בט' לחודש מר-חשוון, ומנו"כ בקאזיווע. הרבנית חיה-רויזא נישאה בשנית להרה"צ ר' יעקב אונגער דיין ומו"ץ בעיר ראדיחוב].

החסיד ר' ישכר בעריש היגר ללאנדאן בברכתו של דודם הרה"ק ר' אהרן מענדל אייכנשטיין מאלעסק ובתוספת ברכת 'דורות ישרים ומבורכים'. לפרנסתו היה שוחט ובמסירות נפש היה נזהר לא לזוז כקוצו של יו"ד מכל החומרות שישנם בהלכות שחיטה, והיה זה לצנינים בעיני הבעלי בתים בלאנדאן, עד כדי כך שרצו להעבירו מתפקידו הקדוש, אולם הוא עמד על שלו. חסיד גדול היה וקובע עיתים לתורה, מדי יום היה לומד ח"י פרקי משניות ומסיים את כל ספר תהילים בהשתפכות הנפש, לאחר כמה שנים בלאנדאן היגרו לאמעריקא והתיישבו בשכונת קראון-הייטס שבברוקלין ניו-יורק. בביקורו של הרה"ק מסקווירא בשכונת קראון-הייטס (שם התאכסן הרבי אצל ר' ישראל רויזמן קרוב משפחתו של ר' ישכר בעריש) הרבי ערך 'טיש' ור' ישכר בעריש השתתף בו וכך התקרב ונדבק אל הרבי מסקווער וזאת לאחר שהרגיש את קדושתו של הרבי. בימים-טובים היה נוסע לרבי בשכונת סקווער והיה לו קביעות לנגן את הניגון הזידיטשויבי 'האדרת' ו'היה עם פיפות'. החסיד ר' ישכר בעריש נפטר בשם טוב בכ"ו תשרי תשל"ב ומנו"כ בהר הזיתים בירושלים עיה"ק, סמוך

ונראה לציון קדשו של הרה"ק ר' שלומק'ה מזוויעהל זי"ע. צאצאיו הידועים לנו :

(1) מרת **ליבא** (נולדה בראדיוחוב בכ"ד אדר תרע"ב ונפ' בלאנדאן בכ"ט אייר תשי"ה) אשת הרה"ח ר' **יונתן זילבערבערג** (נפ' ביי"ז תמוז תשנ"א) ב"ר יואל זעליג (נפ' ביי"ד סיון תשי"ו) ומרת חיה לבית הכהן (נפ' ביי"ג סיון תשכ"ז) ר' יואל זעליג הוא בנו של הרה"ג ר' חיים יעקב נפתלי זילבערבערג (ויערשווער) מחה"ס 'ענפי זית' (נפ' ביי"ג אדר תר"צ) בנו של הרה"ג ר' אברהם בנימין, בנו של הרה"ג ר' משה יהודה לייב מקוטנא בעמח"ס זית רענן. בנם : הרב חיים נפתלי יעקב נפ' בשביעי של פסח תשמ"ג - זוגתו לבית לייפער.

(2) מרת **סאסא** (נולדה בראדיוחוב בט"ו תמוז תרע"ג ונפט' בט' סיון תשמ"א)

רבי אשר ישעי' מקאסאן עם חתנו (מימין) רבי אליעזר שלמה שיק

ומנו"כ בביה"ח בפתח-תקווה) אשת הרה"צ ר' **אשר ישעי' ראטנבערג** מקאסאן-ב"ב (נפ' בר"ח ניסן תשי"ע לפ"ק). בנו : הרה"צ ר' יעקב יהוסף הלוי ראטנבערג שליט"א מקאסאן. בתו : מרת חנה שפרה אשת הרה"צ ר' אליעזר שלמה שיק - הצדיק מיבניאל.

(3) מרת **עטיא** (נולדה בגרויסווארדיין בט"ז טבת תרע"ו ונפ' בכ"א שבט ת"ש)

(4) הרה"ח ר' **יעקב צבי** (נולד בגרויסווארדיין בכ"ט שבט תרע"ז ונפ' בלאנדאן בכ"א אדר א' תשל"ג) זוגתו מרת חנה איידל (בתו של הרה"ח ר' נפתלי גאטסמאן

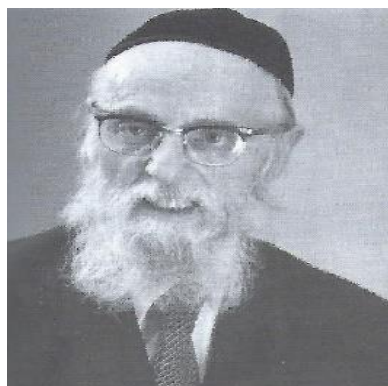
המכונה ר' נפתלי ווינא - מזקני חסידי בעלזא, אשר זוגתו מרת אסתר רייצא היא בתו של הרה"צ ר' יהושע העשיל לאבין בהרה"צ ר' ישראל יוסף בנו של הרה"צ ר' אלכסנדר סענדר בנם של הרה"צ ר' נפתלי הירץ וזוגתו הרבנית מרת חיה בתו של 'שר בית הזוהר' מרן העטרת צבי מזידיטשוב. זוגתו של הרה"צ ר' אלכסנדר סענדר הנ"ל - הרבנית מרת שרה דבורה היא בתו של הרה"צ ר' אלעזר רוקח מבעלזא בנו של מרן השר שלום מבעלזא). ילדיהם : הר"ר משה לייב (מו"ל הסי' ילקוט מהרי"א מזידיטשוב) מלונדון. הר"ר אלעזר ווייזער

רבי יעקב צבי ווייזער

מלונדון. אשת הר"ר יצחק זאב שפרונג. אשת הר"ר יצחק עהרנפעלד. אשת

הר"ר זאב בר חורין. אשת הר"ר אברהם מאשקאוויטש. אשת הר"ר מנחם זאב (וואלף) מאנדל. אשת הר"ר מנחם יהושע ראטה. אשת הר"ר חיים הערש גרינפעלד.

רבי זבולון הירשלער

(5) מרת פייטשא (נולדה בבעלעניעש בחיי תשרי תרע"ט ונפ' בש"ק יום ב' דשבועות תשמ"ו) אשת הרב ר' **בונם זבולון הירשלער** מפרעשבורג-לאנדאן (נפ' בכ"ה שבט תש"ן ומנו"כ בלאנדאן). ילדיהם: הר"ר שמעון מלאנדאן. הר"ר יוסף שלמה. הר"ר משה לייב. אשת הר"ר ישעי' גרינפעלד (בזוו"ר). אשת הר"ר משה חיים בראנסדארפער. אשת הר"ר פינחס-נפתלי הכהן בראנדער. אשת הר"ר שמעון אברהם מאנדל, בנו: הר"ר ישכר בעריש. אשת הר"ר שלמה-זלמן דרעזנער (בזוו"ר).

(6) מרת **אסתר מלכה** (נולדה בגרויסווארדיין בכ"ד אלול תרפ"א ונפ' בוילאמסבורג נ"י בט' תמוז תשמ"א) אשת הרה"ח ר' **חיים בערקאוויטש** מווילאמסבורג. ילדיהם: הרה"ח ר' יעקב. הרה"ח ר' משה לייב. אשת הרה"ח ר' יעקב דוד ראזענבערג. אשת הרה"ח ר' שלמה רובינשטיין. אשת ר' מרדכי גלויבער. אשת הרה"ח ר' אהרן יעקאבאוויטש.

2. הרה"ח ר' שלמה.

3. מרת פייגא (פייטשא) גליק (נפ' ב"י חשון תשל"ה) אשת הרה"ח ר' **משולם גליק**. בנם: הגה"ח ר' ישכר צבי - בנו: הרה"ח ר' משולם יצחק אייזיק.

רבי יצחק אייזיק ברצ"ה ווייזער וצאצאיו

רבי **יצחק אייזיק ווייזער** מביסטרא, זוגתו מרת **ציפורה פייגא** לבית **כהנא** (מסיגעט).

ילדיהם:

1. ר' ברוך ווייזער-כהנא, מקיבוץ יבנה (נולד בב' אדר תרע"ד ונפ' ב"י אדר תשנ"ז) זוגתו מרת חנה דבורה (נולדה בשנת תרפ"ב ונפ' בכ' חשון תשע"ו) בתו של ר' יצחק קנולר. ילדיהם: ר' מנחם יצחק. מרת תרצה בן-יעקב. מרת צפורה וייס, מרת רבקה ברזילי, מרת אביגיל גראס, ר'

אלעזר. 2. ר' מרדכי, מקיבוץ יבנה (נולד בכ"ו תמוז תרע"א ונפ' ללא ילדים בכ"ט אייר תשל"ט). היה תלמיד חכם שהצטיין בחריפות רבה ובזיכרון נדיר, מדי ערב למד גמרא בחברותא והרבה לעיין בספרי יהדות בנושאים מגוונים, היה אדם צנוע ומסתפק במועט. 3. ר' שמואל (נפ' בכ"א תמוז תשע"א) - זוגתו מרת דבורה, מהרצליה. 4, ר' אלעזר - זוגתו מרת פעלא, מדינדיש. 5. ר' משה יהודה - זוגתו מרת חנה לבית האלפערט, מביסטרא. 6. ר' יעקב - זוגתו מרת לאה לבית שטיינבערגער, מווערעצקי. 7. ר' צבי הירש - זוגתו מרת שרה לבית וויזעל, מאפשא. 8. ר' אלימלך - זוגתו מרת חנה לאה, מביסטרא. 9. מרת פעלא אשת ר' יהושע פערל, מספינקא. 10. מרת הינדא אשת ר' ישראל צבי לעבאוויטש, מפרישטיק. 11. מרת רבקה אשת ר' צבי פערל, מביסטרא. 12. מרת סאשע. 13. ר' אהרן מנחם מענדל - זוגתו לאה לבית אסטרייכער, ממונקאטש.

רבי ישכר בעריש ברצ"ה ווייזער וצאצאיו

הרה"ח ר' **ישכר בעריש ווייזער** מריטשקא, זוגתו מרת **טויבא** בתו של הרה"ח ר' **מנחם מנלי זאלדאן**. ר' ישכר בעריש היה איש מורם מעם וחסיד חשוב ואף

רבי ישכר בעריש ווייזער

הוא כאבותיו היה קשור ביותר לצדיקי בית זידיטשוב והוא זה שהעלה על הכתב את חידושי התורה שיצאו מפי קודשו של רבו בעל המלבוש מווערעצקי. לאחר הסתלקותם של רבותיו צדיקי זידיטשוב, נקשר אל האמרי יוסף מספינקא, והאמרי יוסף החשיבו ביותר, וזה התבטא בכך שהיה מושיבו ביותר בעת עריכת ה'טיש'.

ילדיהם :

(1) הרה"ח ר' **מנחם מנלי** מוואלאווע זוגתו מרת ניסל בתו של הרה"ח ר' נחמן שטיינמעטץ מטעטש, בהרה"ח ר' נפתלי

הערץ בהרה"ח ר' שלמה בהרה"ח ר' אברהם ברוך. החסיד ר' מנחם מנלי היה חסיד נלהב, ומקושר בכל נימי נפשו להרה"ק ר' יצחק אייזיק בעל 'חקל יצחק' מספינקא, הוא היה נוסע אליו בכל הימים טובים שבמהלך השנה, ובחזרתו משם לביתו, היה חוזר את כל התורות וההיגיונים שחזרו אל ליבו, כך שגם אלו שלא זכו להיות בספינקא, הרגישו כי הם עצמם היו שם. בנוסף לחסידותו, הוא היה גם אדם שמתמצא בעניינים ארציים, הוא דיבר את שפת הגויים על בוריה,

כמו כן היה לו אסם-תבואה גדול ועיסוקיו היו גם עם שרים ורוזנים, ובעקבות הקשרים שלו איתם, עזר רבות לכלל יהודי האיזור. מנהגו היה, כי חצי יום הוא היה מתעסק בעבודה הגשמית הנחוצה לו ולבני משפחתו, וחצי יום היה עיסוקו בתורה הק'. דבר ידוע היה בעיירתו כי הוא נזהר מאוד מלשמוע לשון-הרע וקל-וחומר מלדבר. באמצע חודש תמוז של שנת תרח"צ, זוגתו מרת ניסל חלתה במחלת ריאות קשה, והם נסעו לעיר הגדולה מונקאטש בכדי למצוא מזון למחלה שתקפה אותה, אולם כל המאמצים לרפאותה עלו בתוהו וביוס ה' מנ"א כשבועיים לאחר שחלתה, השיבה את נשמתה לבוראה, ונטמנה בבית-החיים במונקאטש. החסיד ר' מנחם מנלי נעקד עקד"ה באושוויץ בכ"ו אייר תש"ד.

ילדיהם: 1. הרה"ח ר' טוביה. 2. הרה"ח ר' אלכסנדר יו"ט ליפא, זוגתו מרת הינדא בתם של הרה"ח ר' מאיר יעקב פאלאטשעק וזוגתו מרת רבקה (בתם של הרה"ח ר' משה אלימלך שווארץ ומרת חיה פערל בתם של הרב חיים פרץ ומרת רבקה קרעמער), ילדיהם: הרה"ח ר' אברהם מאיר יעקב - זוגתו מרת שרה-רבקה לבית אפפל, מרת חיה ניסל אשת הרה"ח ר' יוסף זאב מויזקאפף, הרה"ח ר' מנחם מנלי - זוגתו מרת חיה רויזא בתו של הרה"ח ר' יוסף מאיר נויאוויטש, הרה"ח ר' משה נחמן אלימלך - זוגתו מרת טובא פערל לבית וואלטער. 3. מרת פייגא אשת הרה"ח ר' פתחיה צבי מושקאוויטש. 4. הרה"ח ר' אליהו, זוגתו מרת טובא. 5. הרה"ח ר' משה יהודה. 6. הרה"ח ר' מרדכי, זוגתו מרת שרה. 7. מרת טובא. 8. הרה"ח ר' חיים אלעזר. 9. מרת סאשע. 10. הרה"ח ר' יעקב. 11. הרה"ח ר' מנשה. 12. הרה"ח ר' נחמן צבי. 13. הרה"ח ר' נפתלי הערצל.

(2) מרת אדל אשת הרה"ח ר' חיים עזרא ווייס מקאשוי. בנו של הרה"ג ר' דוד ווייס דיין בווישאוו (זוגתו מרת שרה היא בתו של החסיד ר' יעקב ישראל שטיינמעטץ מדאפאלע-צפת ב"ר חיים עזרא מדיבעוו ב"ר אברהם ברוך מדיבעוו) בנו של הרה"ח ר' יצחק אברהם עביר בנו של הרב החסיד המפורסם ר' יעקב בן ציון מטעטש-סיגעט אשר זוגתו מרת פייגא היא בתו של החסיד ר' אברהם עביר רוזנברג מזאווידקא. בניהם: הרה"ח ר' אלעזר, מחוסט. הרה"ח ר' בן-ציון וזוגתו מרת דינה.

רבי שלום האלפערט חתן רצ"ה ווייזער

מרת סימא אשת הרה"ח ר' שלום האלפערט ממונקאטש, מחסידי בעלזא. ילדיהם: 1. מרת יהודית אשת הרה"ח ר' יואל זעמאן. 2. מרת חנה אשת הרה"ח ר' משה בנו של הרה"ח ר' יצחק אייזיק מביסטרא בנו של הרה"ח ר' צבי-הירש בנו של החסיד ר' אלעזר ווייזער.

רבי יהושע ב"ר אלעזר ווייזער מווערעצקי וצאצאי

הרה"ח ר' **יהושע ווייזער** מווערעצקי (נולד בשנת תקצ"ט ונפ' בכ"א חשון תרמ"ט ומנו"כ בווערעצקי) בנו של הרה"ח ר' אלעזר, נשא את מרת הינדא (נפ' בתרע"ו) ב"ר שמעון וויינבערגער.

וליהם 4 ילדים :

1. מרת **טויבע יענטא** (נפטרה בנר ה' דחנוכה תרצ"ב) אשת רבי **משה הכהן רובינשטיין** (אחיו למחצה של האדמו"ר רבי יואל מסאטמר) בנם של הרה"ח ר' אברהם אבא הכהן ומרת חנה בת הרה"צ ר' יואל אשכנזי מזלוטשוב.

וליהם 4 ילדים (מסומנים בסוגריים) :

(1) מרת פייגא רחל אשת ר' שלום גאנץ וליהם 8 ילדים: ר' משה גאנץ, מלוס-אנג'לס. ר' ישראל, מלוס-אנג'לס. ר' הרשל גאנץ, ממאנסי נ"י. ר' ניסן גאנץ, מבורו-פארק. מרת שרה הרטמן, מבורו-פארק. אסתר רייזא, הי"ד. חנה, הי"ד. ליפא, הי"ד.

(2) מרת העסא אשת ר' אברהם שלמה רוזנפלד מווערעצקי וליהם 6 ילדים: משה. דב בעריש. חנניה יו"ט ליפא. שיינדל. חוה. ניספו יחד עם הוריהם בשואה, הי"ד. למעט בתם ה-6 ששרדה הי"ה מרת חיה חנה הינדא שנישאה לר' צבי אריה (הערש-לייב)

הלוי טייכמאן (נפטר בכ'

מנ"א תשנ"ט) וליהם 3 ילדים: הרה"ג ר' אברהם שלמה הלוי טייכמאן, רב ומנהל בית דין בלוס-אנג'לס ומראשי מערכת הכשרות במערב ארה"ב. מרת רייזל אשת ר' שלמה גרין מניו-המפסטייט ליד מאנסי נ"י. מרת העסא אשת ר' יעקב יהודה דייטש מפלטבוש נ"י.

(3) מרת חיה אשת הרה"ג ר' אלישע הורוביץ מדעש ניספה בשואה, הי"ד.

(4) מרת שרה (נפטרה בת 103 בי"א תשרי תשס"ו) אשת הרה"ח ר' שמעון לויפער מוויליאמסבורג (בנו של הרה"ג ר' ישכר בעריש דומ"ץ דזיקוב נז"נ להקדוש ר' יוסקי

שו"ב בדזיקוב) ולהם נולדו 5 ילדים: ר' חיים משה. ר' דב בעריש. מרת דבורה אשת הרה"ח ר' חיים אליעזר גראס שלושתם מוויליאמסבורג. מרת חוה אשת הרה"צ ר' מאיר שמואל קליינמאן, אב"ד מארגערעטין - ניו-יורק בהרה"ג ר' אברהם אב"ד מארגארעטן. מרת חנה שטיין, שתיהן מבורו-פארק.

2. הרה"ח ר' **אהרן יחיאל מיכל** (מעכל) **ווייזער** (נולד בווערעצקי בשנת תרט"ו ונפ' במונקאטש בשנת תרצ"ט) זוגתו מרת חיה שרה (נולדה במונקאטש בשנת תר"כ וניספתה באושוויץ בתש"ד) בתם של הר"ר שלמה (זלמן) יהודה ומרת טויבא פריידא ראפ, מווערעצקי-מונקאטש.

רבי יעקב ווייזער

נולדו להם 5 ילדים (מסומנים בסוגריים):

(1). הרה"ח ר' **יעקב ווייזער** (נולד במונקאטש בשנת תרל"ט ונפ' בטאראפא (הונגריה) ב"ח סיון תש"ג והובא לקבורה בטבריה לפני כמה שנים) זוגתו מרת ביילע הענדל (נולדה בשנת תרמ"ב ונפ' בשנת תש"ד) בת ר' אליעזר קליין (נולד במיידען בשנת תרי"ד ונפ' במיידען בשנת תרס"ט) ומרת חנה (נולדה בקרעצקי בשנת תרט"ז ונפ' במיידען בשנת תרע"ה) בתם של ר' ישראל דב (נולד בווערביש בשנת תק"צ ונפ' בקרעצקי בשנת תרמ"ו) ומרת טויבא וייס מווערבעיש ואח"כ בקרעצקי.

ולהם 8 ילדים (מסומנים עם קו מתחת): 1. מרת **טויבע פריידא** (נולדה במיידען-מארמורש בשנת תרס"א ונפט' בברוקלין נ"י בשנת תשמ"ז) אשת ר' **מנחם מענדל פולאצ'עק** (נולד בקאלעוו-הונגריה בסיון תרס"ב ונפט' בברוקלין באייר תשמ"ו) בנו של הרה"ח ר' אברהם ומרת דינה בת הרה"צ ר' ישראל מנחם גאטליעב (בנו של הג"ר חיים יוסף גאטליעב זצ"ל אב"ד סטרופקוב והרבנית מרת בריינדיל בתו של מו"ה מאיר ליכטנשטיין נין ונכד להגה"ק רבי יצחק חיות בעל 'הזרע יצחק' מסקאליע).

ולחם 5 ילדים :

ר' שמחה ישכר בער
סאנדער

1. מרת דינה אשת ר' שמחה ישכר בער הכהן סאנדער (נולד בסאטמר בשנת תרע"ו ונפ' בברוקלין בשנת תשנ"ז) בנו של ר' ישעי' (ב"ר שלמה זלמן ומרת חנה בתו של הרה"ח ר' אהרן אפרים בוקסבוים) ומרת חנה, בתו של הרה"ח ר' ישראל מאיר גראס. בנם : ר' ישראל מאיר סאנדער.

2. ר' אברהם (נולד בטראפא [הונגריה] בשנת תרפ"ז ונפ' בברוקלין בשנת תשנ"ט), זוגתו מרת פייגא (נולדה בסאטמר בשנת תר"צ ונפ' בניו-יורק בשנת תשס"ו) בתם של ר' חיים זאב ופערל לאה (לבית וולף) גולדשטיין.

3. מרת תרצה גיטל (נולדה בבארבאש-הונגריה בשנת תרצ"א ונפ' בברוקלין בשנת תש"נ) אשת ר' יהודה משה ב"ר ישכר בעריש לאמפערט (נולד בקליינווארדיין בשנת תרפ"ה ונפ' בניו-יורק בתשע"ה).

4. מרת חנה אשת ר' אברהם פרישמן (נולד בצעהלים בשנת תרצ"א ונפ' בברוקלין בשנת תשס"ח).

5. ר' יצחק שמעון ממאנסי.

2. ר' שלמה זלמן יהודה ווייזער (נולד במונקאטש בשנת תרס"ה וניספה בתש"ד במחנה בוכנוואלד) זוגתו מרת רבקה [רגינה] לבית רוזנברג. ילדיהם : חנה, שמואל, בריינדל, לאה, ניספו באושוויץ, הי"ד.

3. מרת גיטל (נולדה במונקאטש בתרס"ו וניסתה באייר תש"ד באושוויץ, הי"ד) נישאה להרה"ח ר' שלמה צבי וייס (נולד בוואלקי-דובראבני בשנת תרס"ז) ניספו בשואה יחד עם 2 ילדיהם בשנת תש"ד, הי"ד.

4. הבחור אלעזר ווייזער, נולד במונקאטש בתר"ע וניספה בכ"ז אייר תש"ד, הי"ד.

5. טשארנא רויזא (שרי) (נולדה בתרע"ב ונפ' בירושלים באייר תשמ"ז) אשת הרה"ח ר' שלום ב"ר ישראל משה ליכטיג (נולד בפאזער-הונגריה בשנת תר"ע ונפ' בירושלים ב"ג אדר תשס"ז) ומרת אסתר בתם של ר' בנימין פרידמן וזוגתו מרת מרים לבית פסטערנאק, מליפניק (סלובקיה). ולחם 3 בנות : מרת אסתר אשת ר' שלמה הלר, מירושלים. מרת לאה אשת ר' יהושע קראוס, מחיפה. מרת איילה אשת ר' אשר זעליג גענוד, מפתח-תקווה (ב"ר שמואל אליהו ב"ר אשר זעליג ראש הקהל של מיטלוישווא).

ר' משה זעליג ווייזער

6. ר' משה זעליג ווייזער (נולד במונקאטש בשנת תר"פ) זוגתו מרת אסתר לבית אדלער (מסאטמר) מחיפה.

ולחם 3 ילדים: מרת איילה ביילא הנדל אשת ר' מאיר אריאלי. ר' יצחק אהרן ווייזער זוגתו מרת מירה ב"ר משה כהן [חתנו של הר"ר מענדל בריכטא], מירושלים. מרת טובה אשת ר' אברהם ב"ר שניאור זלמן מייזליש, מנתניה.

7. מרת חנה (חנטשו) (נולדה בטרפא בשנת תרע"ז ונפט' בקרית-אתא בשנת תשנ"ח)

אשת ר' שמואל (ב"ר מרדכי ב"ר עקיבא) קליין. מקרית-אתא. ילדיהם: 1. הקדוש ר' יעקב, הי"ד נהרג בשנת תשל"ד ברמת הגולן, זוגתו מרת שרה לבית פוקס. 2. ר' מרדכי (מוטי) זוגתו מרת הדסה לבית וייזברג, מירושלים.

ר' יהושע ווייזער

8. ר' יהושע ווייזער (נולד בטרפא בשנת תרע"ה ונפ' י"א כסלו תשס"ג) זוגתו מרת חנה ב"ר ישראל משה ואסתר ליכטיג הנ"ל (נפ' ט"ז תמוז תשל"ב). ילדיהם: 1. מרת אסתר ראם אשת ר' שמואל אהרן בנו של הרב שלמה מנחם ראם חבר הרבנות בפתח-תקווה, אשר זוגתו מרת רבקה היא בתו של הרב הגאון ר' ישראל זיסל דבורץ ב"ר בצלאל מחסידי חב"ד-קאפוסט בדווינסק). 2. ר' ישראל משה ווייזער, זוגתו מרת מרים לבית קליין (מצאצאי השר רבי שאול וואהל - "מלך פולין ליום אחד") מפתח-תקווה.

(2). מרת פריידא, נולדה בשנת תרמ"א וניסתה באושוויץ בתש"ד עם בעלה הרה"ח ר' מנחם מאניש וייזער ובנם ר' יצחק מאיר, הי"ד.

(3). הרה"ח ר' אלעזר ווייזער (נולד במונקאטש בשנת תרמ"ח וניסתה באושוויץ בשנת תש"ד) זוגתו מרת רחל רייזל בת ר' ישעי' (ב"ר אברהם ומרת שרה) ומרת לאה זאלץ (נולדה בציכיה בתרמ"ח וניסתה באושוויץ בתש"ד). ולחם 6 ילדים: ר' משה. מרת פריידא הי"ד. מרת מרים הי"ד. מרת פאני (פונצ'י) (נולדה במונקאטש בשנת תרע"ד ונפ' ברחובות בשנת תשנ"ט) אשת ר' גרשון שיין, מרחובות. מרת צביה (נולדה במונקאטש בשנת תרצ"א ונפ' ברחובות תשנ"ה) אשת ר' זלמן טומאשוב, מרחובות. מרת פנינה (נולדה במונקאטש בשנת תרפ"ה

ונפ' ברחובות בשנת תשס"ה) אשת ר' פינחס הירש עופרי (נולד בווינא בשנת תרצ"א ונפטר בתשנ"ט ומנו"כ בנס-ציונה) ולהם שלושה ילדים באה"ק.

(4) הרה"ח ר' **יהושע ווייזער**, נולד בשנת תרמ"ג וניספה יחד עם זוגתו מרת אסתר לבית ליכטיג. ילדיהם: בערל, שלמה יהודה, מרדכי, הי"ד.

(5) מרת **גיטל** אשת הרה"ח ר' **יחזקאל שרגא וויינברגער**. נולד במונקאטש (בשנת תרנ"ט וניספה באושוויץ בשנת תשי"ד, הי"ד) לאביו הר"ר שלום יוסף ולאִימו מרת חוה בה"ר שמואל צבי בהר"ר שלמה הכהן גראס מדינוב. ילדיהם: 1. הבחור יהושע, הי"ד. 2. מרת חוה, הי"ד. 3. מרת הינדא אשת הרה"ח ר' משה ב"ר אלימלך אייזנברג, מבארא-פארק, ילדיהם: ר' חיים יחזקאל שרגא זוגתו מרת שרה ב"ר וואלף ראטה. מרת אסתר אשת ר' מרדכי צבי ב"ר חיים אביגדור קאהן. מרת גיטל אשת ר' שלום איסר בירנבוים. ר' יעקב אלימלך זוגתו מרת מלכה ב"ר אליהו הירשקו.

3. מרת **חנה חייצ'ה** אשת הרה"ח ר' **שלמה זינגער**. בנם, הרה"ג ר' ישעי' הערש היה גאון ובגיל 15 קיבל היתר הוראה ונישא לבת הדיין מקאפיס, כל משפחתם ניספתה בשואה, הי"ד.

4. הרה"ח ר' **יעקב ווייזער**, זוגתו מרת חיה בלומא לבית גולדשטיין. להם 5 ילדים: הרה"ח ר' שמעון. הרה"ח ר' יהושע. הרה"ח ר' יהודה (יודל) זוגתו רבקה לבית גולדשטיין, (ילדיהם: הרב יעקב טוביה ווייזער, ראש ישיבת "ווערעצקי" בפלאטבוש נ"י. הרב יהושע הערש, מבארא-פארק. מרת פייזא מאנדל). מרת פייגא. מרת פערל אשת הרה"ח ר' חיים מרדכי יעקל ווייזער, ילדיהם: זיסל קיילא והרה"ח ר' יהושע מפתח-תקווה.

רבי אברהם עביר ראזנברג חתן רבי אלעזר ווייזער וצאצאיו

מרת פרימעט בת רבי אלעזר ווייזער אשת הרה"ח ר' אברהם עביר ראזנברג [ב"ר ישראל מזאווידקא בן הרה"ח ר' עביר רוזנברג מזאווידקא].

נפטרה בת ס' שנה ביום ד' כסלו תרנ"ג ונטמנה בווערעצקי ליד אביה. ילדיהם:

1. רבי **יעקב צבי ראזנברג** מזאווידקא, נולד י"ב אייר תרכ"א ונפטר בשנת תרצ"א. זו' מ' רייזל בת ר' אריה ליבוש ב"ר יעקב בן ציון ווייס [שהיה חתן ר' עביר מזאווידקא].

ילדיהם: 1. ר' אריה לייבוש ראזנבערג ממונקאטש, זו' מ' רחל ב"ר ישראל צבי ברענער. 2. מ' לאה אשת ר' חיים דב פויגעל מדיבאווא. 3. ר' ישכר בעריש רוזנברג מזאווידקא, זו' חנה מירל ב"ר חיים יוסף נידערמאן. 4. ר' אברהם עביר ראזנבערג מברעזנא, זו' מ' יוטא ביילא ב"ר מנחם. 5. מ' רבקה א"ר שמעון ב"ר ישכר בעריש בערגער מקליטשאניץ. 6. מ' פייגא אשת ר' דוד ווילליגער ממונקאטש.

2. מרת **יענטא** אשת הרה"ח ר' **צבי יהודה אריה הלוי טייכמאן** מטארקא. ילדיהם: 1. מ' לאה אשת ר' יצחק אהרן פרענקל ממונקאטש. 2. ר' משה זאב טייכמאן, זו' מ' ניסל ב"ר נחמן ראזנבערג מבערגסאז. 3. מ' יהודית אשת ר' זלמן לייב קויפמאן ממונקאטש. 4. ר' יוסף טייכמאן, זוגתו מרת רחל לאה, מניו-יורק. 5. מ' אסתר מלכה אשת ר' שלום שכנא הכהן פרענקל מקראקא. 6. מ' הינדא אשת ר' מאניש הירט מטארקא. 7. ר' שלמה טייכמאן. 8. מ' פרומעט אשת ר' יצחק הירט מטארקא. 9. מ' בת שבע אשת ר' משה טייכמאן.

3. מ' **חיה** אשת ש"ב ר' **אהרן מענדל קלעמפנער** מווערעצקי [ב"ר יצחק אייזיק ומ' רויזא בת רבי אלעזר ווייזער]. נולד כ"ה שבט תרכ"ה. ילדיהם: צפורה, נולדה תרנ"ו. טוביא יענטא, נולדה תרנ"ז.

4. מרת **אסתר הינדא** אשת הרה"ח ר' **משה אליעזר פערל** (ב"ר אלטער אליהו דב ומרת פייגא ב"ר יחיאל מיכל [ב"ר אשר זעליג ב"ר יהודה] פעסטניגער).

ילדיהם:

(1.) מרת פרומעט אשת הר"ר משה יהודה עפשטיין סופר-סת"ם מסאטמאר בהר"ר יוסף סופר סת"ם (זוגתו מרת אסתר היא בתו של הרה"ג ר' שלום גולדנברג אב"ד סאוואליווע)

רבי משה יהודה עפשטיין

בה"ר אפרים פישל

אברהם (זוגתו מרת צפורה בתו של הרה"ג ר' יצחק אייזיק ווייס אב"ד סאוואליווא וראב"ד מונקאטש בנו של הר"ר אברהם ממונקאטש) ב"ר מרדכי מזידיטשוב ב"ר אפרים פישל מקאליש.

ילדיהם: 1. הרה"ח ר' אברהם שלום (נולד בשנת תרפ"ג ונפ' ב"י"ג שבט תשע"א). 2. מרת פייגא אשת הרה"ח ר' יצחק דייטש (נולד בשנת תרפ"ג

ונפי' בתשס"ג) ב"ר ישראל (זוגתו מרת שרה בהרה"ח ר' אהרן מתתי' שטיינמעטץ ב"ר מנחם מענדל ב"ר אברהם חתנו של הרה"ח ר' אברהם ברוך הלוי ויזל נכד הטו"ז) ב"ר משה. 3. מרת צירל ציפורה אשת הרה"ח ר' ישראל הכהן [ב"ר יעקב אריה הכהן ב"ר שמואל מרדכי הכהן] טרעגער. 4. הבחור יעקב הערש. 5. הבחור אפרים פישל. 6. חנה פערל הי"ד. 7. קיילא רבקה הי"ד. 8. הבחור ישכר בעריש, הי"ד.

(2) הרה"ח ר' יהושע פערל, זוגתו מרת פעלא [ב"ר יצחק אייזיק ב"ר צבי הירש ב"ר אלעזר ווייזער]. בנם: הבחור מנחם מענדל, הי"ד.

*

הרה"ג רבי יעקב העניג דומ"ץ איסקיס

נכד רבי אלעזר ווייזער

רבי **יעקב העניג** נולד בווערעצקי בשנת תרל"ד לאביו הרה"ג רבי מרדכי

רבי יעקב העניג

[בהרה"ג רבי שלמה אהרן ממונקאטש ב"ר מתתי' מפוליאנא] ולאמו מרת חיה שרה בת הרה"ח רבי אלעזר ווייזער. היה תלמידם של הרה"ג רבי שמעון גרינפעלד ראב"ד מונקאטש ואח"כ אב"ד סעמיהאלי, ושל הרה"ג רבי משה שפיטצער ממונקאטש, והסתופף בצילם של הגה"ק רבי שלמה שפירא אב"ד מונקאטש, הרה"ק רבי יוסף מאיר מספינקא, והיה דבוק מאוד בש"ב הרה"ק רבי ישכר בעריש אב"ד ווערעצקי בעל ה'מלבוש'. יר"ש מרבים היה, התנהגותו היתה כחסידי קדמאי, היה קם לפנות

בוקר והולך לטבול טבילות רבות ואח"כ היה לומד בהתמדה גדולה ובעמידה, עד תפילת שחרית, והיה מתפלל בכוונות האר"י מתוך סידור האר"י בהתלהבות גדולה ובדמעות שליש, האריך מאוד בתפילתו וכו'. על התנהגותו בקודש האריך בנו הרה"ג רבי אלעזר העניג בהקדמה לספרו 'זכרון יעקב' עיי"ש.

רבי יעקב למד את ההוראה לרבנות בחברותא יחד עם האדמו"ר רבי יואל מסאטמר, לאחמ"כ היה דיין באיסקיס והגליל, ובשעת מלחמת העולם הראשונה ברח משם והגיע לעיר הבירה גראסווארדיין, ושם הרבני הנגיד רבי זאנוויל קרויס, שהיה קשור אליו מאוד, נתן לו כל מחסורו ולא חסר לו כלום וגם כבוד גדול עשו לו שם עד לפטירתו בכ"ה סיון תר"צ. על מצבתו שם נחרת:

פ"נ / הרב המוסמך הי חסיד הי עניו המפורסם / מו"ה **יעקב זצ"ל** / שהי' דומ"ץ באיסקקיס [מחוז מארמאראש] / בן המנוח הצדיק מו"ה **מרדכי זצ"ל** / ירא הי באמת הי' מנעוריו / עתיו ורגעיו הקדיש כל ימי חייו / קולו קול יעקב בתפלה ובתחנוניו / בניו ובני ביתו הנשואים יאירו פניו / נקטף באבו בן נ"ז שנים חבל על דאבדן / במיטב ימיו, נפטר ביום שב"ק (שלח) / ונקבר למחרתו ביום א' כ"ו סיון תר"צ / בכבוד ובהספד גדול / תנצב"ה.

הרה"ח ר' אלעזר העניג

להרה"ג רבי יעקב ומרת חיה העניג נולדו 9 ילדים, הי"ה: א. רבי שלמה אהרן העניג, ראה עליו להלן. ב. הרה"ג רבי אלעזר העניג, מח"ס "זכרון יעקב" שימש כדומ"ץ בטאמפא-מיהאלי, וכן שו"ב ובעל תפילה בנייטרא ובגרוסוורדיין. נישא למרת שרה רבקה בת הרה"ג רבי אפרים פישל עפשטיין (אחותו של הרה"ג רבי אהרן

עפשטיין דומ"ץ דק"ק פראג).

רבי שניאור זלמן אייזנבאך

ילדיהם: 1. רבי יעקב שמואל הי"ד. 2. רבי בנימין אהרן הי"ד. 3. מרת דבורה הי"ד. 4. מרת פעסל הי"ד. 5. מרת רעכיל, הי"ד. כל המשפחה נרצחו בשואה ביום ט' ניסן תש"ד. למעט ה- 6. מרת מרים שיינדל שנישאה להרה"ח רבי יוסף גליק מיסודות.

ג. הרה"ח רבי צבי, ניספה בשואה בנו: רבי מרדכי.

ד. הרה"ח רבי משה יהודה לייב הי"ד, נישא למרת

שרה, הי"ד. ילדיהם: 1. רבי מרדכי שנפטר בירושלים, בכ"ה אלול תשי"ג. 2. רבי אהרן-מענדל, הי"ד. 3. מרת העניא, הי"ד. 4. מרת סימא (סידן), הי"ד. 5. מרת שיינדל, הי"ד. 6. מרת גאלדא, הי"ד. ה. הרה"ח רבי יצחק אייזיק

מבערעגסאז, הי"ד. ו. הרה"ח רבי

אברהם, הי"ד. ז. מרת פערל מרים. ח.

מרת חנה איטא אשת הרה"ח רבי

שניאור זלמן ב"ר משה ומרת יענטא

אייזנבאך, נפטרה ללא ילדים בירושלים

בי"ד מני"א תשמ"ב. ט. הרה"ח רבי

מרדכי האניג, נפטר י"א טבת תשמ"ו בן

ס"ט שנה. זו' מ' פערל בת רבי לוי יצחק

לייפער מנאדבורנא - אראד. ילדיהם: 1.

הבחור יוסף מאיר. 2. רבי יעקב האניג.

3. מרת חיה אשת הרה"ג רבי סיני מלוביצקי, מארה"ב. 4. אשת ר' יוסף מוסקוביץ.

רבה של סאווראן לאחר עזיבתו של הרה"ק רבי משה צבי מסאווראן לטשיטשילניק עקב מגיפה. ע"פ חתימתו שם אימו מרת פייגא. בשנת תר"ה רבי שמחה בונם עלה לאה"ק והתיישב בצפת, ונפ' בכ"ו אלול תרט"ז ומנו"כ בצפת) והרבנית מרת [אסנת] רחל מסאווראן (נולדה בשנת תק"נ בערך ונפ' בכ"ב אייר תרי"ט, היתה בתם של הרה"ק רבי יצחק מקאליס [בן הרה"ק רבי יוסף מיאפאלי בנו הגדול של הרה"ק המגיד רבי יחיאל-מיכל מזלוטשוב]. והרבנית מרת חנה חיה בתו של הרה"ק רבי ברוך ממעזיבוז' בן הרבנית הצדקנית מרת האדיל בתו של 'אור שבעת הימים' הבעל שם טוב הקדוש).

אשת רבי מאיר יחזקאל מרת מרים (מירל) דבורה (נפ' כ"ה מר-חשון תרע"ח ומנו"כ בראש-פינה) בתם של הרה"צ רבי אברהם בהרה"צ רבי משה זאנוויל מלמד מבוטושאן-צפת (נפ' בכ"ט אד"א תרע"ג ומנו"כ בצפת) ומרת חיה אסתר עטיל (נולדה בתר"א ונפ' בכ"ז מנ"א תרצ"א ומנו"כ בצפת) בתם של הרה"ג רבי יעקב קאפיל לנדמן דומ"צ קירלי-באבא שברומניה (בנו של הרב הגאון רבי יצחק לנדמן, מגדולי תלמידי הרה"ק רבי צבי הירש מנאדבורנא בעל 'צמח ה' לצבי', שימש למעלה מארבעים שנים רבה של ויז'ניץ – נפ' כ"א אלול תרי"ג על מצבתו כתוב: נכד השל"ה, הב"ח והט"ז והעט"ז) ומרת מרים מירל (נפ' בפורים תר"א) בתו של הרה"ק רבי נפתלי מליז'ענסק בן הרה"ק רבי אלעזר מליז'ענסק בן הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק בעל 'הנועם אלימלך'.

ילדיהם: 1. מרת מרים דבורה אשת הרה"ג רבי אברהם יוסף רעכיס, מח"ס 'זבחי צדק' ב"ר בנציון ומרת גולדא מירל בהרה"צ רבי יהודה לייב קאסטילניץ ומרת מרים ליפשא בהרה"צ רבי מרדכי חיים וויינבערג אחיו של הרה"ק רבי אברהם וויינבערג בעל 'יסוד העבודה', מצאצאי המהרש"א.

2. הרה"ח רבי שלמה אהרן, זוגתו מרת שושנה רייזל בתם של הרה"ג רבי דוד פערקוביץ ומרת שיינדל רחל בה"ר יצחק אייזיק אייכנשטיין (זוגתו מרת תרצה בתו של הרה"צ רבי יקותיאל שמואל שמעלקא ערבלך בהרה"צ רבי אלטער מרדכי אריה בהרה"צ רבי יקותיאל שמעלקא בנו של הרה"ק רבי משה יהודה לייב מסאסוב) בהרה"צ רבי צבי הירש לאבין בהרה"צ רבי ישראל יוסף ומרת שרה סאשע רייזל בהרה"ק ר' יצחק איזיק'ל מזידיטשוב.

3. הרה"ח רבי יצחק יעקב, זוגתו מרת רחל טויבא פרימעט ב"ר בעריש פישגרונד.

4. הרה"ח רבי ישראל, זוגתו מרת טילא ב"ר מרדכי קאהן-פאלאק (מצאצאי הגאון רבי יהודה כהנא רבה של סיגעט בעל 'קונטרס הספיקות', מצאצאי בעל התיו"ט). בזו"ש מרת גיסיא לאה.

5. מרת עטיל אשת הרה"ח רבי צבי לעוונינאן ב"ר אברהם חיים ומרת ליבא [ב"ר משה האלצמאן ומרת אלטע ב"ר דוד זיידל שלעזינגער בנו של הגאון רבי עקיבא יוסף שלעזינגער].

6. הרה"ח רבי אברהם, זוגתו מרת העניא ב"ר צבי שעכטער.

7. הרה"ח רבי נחמן, זוגתו מרת פרידא בלימא ב"ר אהרן געלבמאן [ב"ר שלמה זלמן ומרת אסתר רייזל ב"ר אפרים קרעמער ב"ר יצחק יעקב קרעמער אב"ד שפאלע ומרת בת שבע ב"ר מרדכי זאב רבינוביץ ומרת חנה סימא בהרה"צ רבי צבי הירש מסקווירא בהרה"ק רבי אהרן מטיטאב בהרה"ק רבי צבי הירש מפינסק בנו של רבינו ומורינו 'אור שבעת הימים' רבי ישראל 'הבעל שם-טוב' הקדוש]. בנם: הק' הרה"ח רבי גבריאל נח הי"ד, שנרצח ע"י בני עוולה ימ"ש, יחד עם זוגתו הק' מרת רבקה הי"ד בתו של הרה"ח רבי שמעון ראזנבערג, בבית חב"ד אשר בבומבאי - הודו.

8. הרה"ח רבי דוב, זוגתו מרת חיה ב"ר שמעון יעקב צבי ראטה [זוגתו היא מצאצאיו של רבי לייב שרה'ס (מגזע המהר"ל מפראג) מתלמידי הבעש"ט הקדוש].

9. מרת פייגא לאה בת-שבע אשת הרה"ח רבי טוביה בוקשפאן.

10. הרה"ח רבי יונה, זוגתו מרת אסתר ב"ר חיים בנציון זיכרמן, בזווי"ש מרת מלכה מרים לבית שולמן.

11. הרה"ח רבי מאיר יחזקאל, זוגתו בילא לבית טוביב, ממשפחת הרה"ק מסטריקוב.

12. מרת יהודית שפרינצא אשת הרה"ח רבי ראבן לינדער [ב"ר פישל יחיאל ומרת הדסה בתו של רבי עמרם בלוי ב"ר משה].

(2). הרה"ח רבי מרדכי העניג מבורו-פארק (נולד בז' אדר תרי"פ ונפ' בח' אדר תשי"ע) זוגתו מרת לאה שפרינצא בת החסיד רבי שמואל גפנר [ב"ר דוד ב"ר אהרן צבי ב"ר דוד ב"ר

משה אריה לייב מבאר בנו של הרה"ק רבי דוד לייקע'ס מחשובי תלמידי הבעש"ט, ומצאצאי המהר"ל מפראג]. ילדיהם: 1. הרה"ח רבי שלמה אהרן מירושלים, זוגתו מרת חוה. 2. הבחור דוד. 3. מרת חיה שיינדל אשת הרה"ח רבי יעקב צבי ערבליך [ב"ר משה לייב ב"ר יעקב צבי בהרה"צ רבי יקותיאל שמעלקא בהרה"צ רבי אלטער אריה מרדכי בהרה"צ רבי יקותיאל שמעלקא בנו של הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב]. 4. מרת רויזה אשת הרה"ח רבי אברהם דוד לאקס. 5. הרה"ח רבי יעקב. 6. הרה"ח רבי שמואל. 7. מרת שרה.

(3). הרה"ח רבי חיים ישראל אפרים פישל (נפ' בייט תמוז תשל"א ומנו"כ בהר הזיתים), זוגתו מרת שרה חנה בת רבי יהודה לייב גלויברמן ומרת רבקה ב"ר שלום ברוך פריזענד [זוגתו מרת העני' גיטל ב"ר נח מנחם חיימזון ב"ר חיים דב]. ילדיהם: 1. הרה"ח רבי שלמה אהרן מירושלים, זוגתו מרת ברכה בתו של הרה"ח אהרן רעכטשאפער. 2. הרה"ג רבי ברוך, זוגתו מרת רחל בתו של הרה"ר יצחק אהרן שארף. 3. ברכה אשת הרה"ח רבי זלמן רעכטשאפער, מירושלים. 4. הרה"ח רבי יעקב, זוגתו לבית לאזאר.

רבי יעקב העניג

(4). הרה"ג רבי יעקב העניג זצ"ל, ראש ישיבת נאדבורנא ורב בגאלדעס-גריין, נישא למרת הינדא בת הרה"ח רבי שלמה זלמן ומרת איידל בריזל מירושלים. ילדיהם: 1. הרה"ח רבי אהרן מאיר וזוגתו מרת רבקה מלונדון. 2. מרת שרה אסתר אשת הרה"צ רבי שניאור זלמן דאנציגער מלאנדאן (בנו של האדמו"ר רבי אברהם מנחם מאלכסנדר). 3. מרת בינא אשת הרה"ח רבי אברהם יעקב הורוביץ. 4. מרת יהודית אשת הרה"ח רבי משה גרינוואלד. 5. מרת מרים אשת הרה"ח רבי נתן תאגער. 6. מרת פייגא אשת הרה"ח רבי מענדל גאלדקלאנג. 7. מרת עטיא אשת הרה"ח רבי שמעון האפמאן. 8. מרת חיה אשת הרה"ח רבי משה לאנדא.

*

הרה"ק רבי אלכסנדר סענדר יו"ט ליפא מזידיטשוב

חתן רבי אלעזר ווייזער

הרבנית מרת הינדא בת רבי אלעזר ווייזער, אשת (בזוו"ר) הרה"ק ר' אלכסנדר סענדר יו"ט ליפא אייכנשטיין מזידיטשוב (נולד בתקפ"ד ונפ' ביי"א תשרי תרמ"ד) בהרה"ק ר' יצחק אייזיק'ל מזידיטשוב. הרבנית הינדא, נקראה על שם אימו של הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב שהיה אביו-חורגו של אביה החסיד ר' אלעזר. בעודה נערה צעירה לקחה הרה"ק רבי יצחק אייזיק לכלה בעבור בנו הבכור, וכבר כמה שנים קודם ניבא זאת מרן מהרי"א, היה זה כשנכנס אביה החסיד אל רבו וכדרכם של חסידים מסר לרבי "קוויטעל" ובו גם שמה שלה, לפתע הרים הרבי את עיניו מהפיתקא והביט בר' אלעזר וכך אמר לו "דיין טאכטער הינדא וועט נאך זיין מיין שנור".... וכשהגיע הכלה לבית חמיה הקדוש, שאלה, מה תרצי מתנה שאתן לך? ומיד היא ענתה: בנים טובים וצדיקים... רבינו המהרי"א התפעל מתשובתה, סגר את עיניו ושקע במחשבה עילאית לפרק זמן ממושך וכשפתח את עיניו הקדושות, אמר לה בהתלהבות

"האסט געפועל'ט" שלוש פעמים חזר על דבריו. ואכן כך היה, היא זכתה להעמיד בית מפואר בישראל, כשבניה וחתניה כולם צדיקים וחסידים.

ואלו הם: **א.** רבי יהושע העשיל אייכנשטיין אב"ד חודורוב. ראה עליו ועל צאצאיו להלן. **ב.** רבי ישכר בעריש אייכנשטיין מווערעצקי, בעל מח"ס 'מלבוש לשבת ויו"ט'. עליו ועל צאצאיו להלן. **ג.** מרת ליבא אשת רבי משה חיים ספרין מאלטשטאט. על צאצאיהם להלן. **ד.** מרת דבורה אשת רבי חיים יחיאל רובין מדאמבראווא. על צאצאיהם להלן. **ה.** רבי אהרן מנחם מענדל אייכנשטיין מאלעסק. על צאצאיו להלן. **ו.** רבי יהודה אליעזר צבי מסאניק (נולד בשנת תרי"ד) חתנו של הנגיד המפורסם ר' משה קאננער, מחסידי רבינו בעל "הדברי-חיים" מצאנז. בנו: הרה"צ ר' משה אב"ד רידיק חתנו של הרב מונד ממוסט-גדול, בנו: הרב חיים שמחה. **ז.** מרת אסתר בזוו"ר אשת הנגיד היחסן ר' שאול טייכמאן מטורקא, ובזוו"ש אשת הרה"ג ר' שמעון בצלאל ניימאן מקראקא בעל מח"ס "פנינים יקרים". **ח.** הרבנית מרת חיה רויזא, בזוו"ר אשת הרה"צ ר' יעקב ראטנבערג מקאזאווא ובזוו"ש אשת הרה"צ ר' יעקב אונגער מקאזאווא. **ט.** רבי משה אייכנשטיין אדמו"ר בקאלאמייא, בזוו"ר חתן הרה"צ ר' ברוך מגארליץ ובזוו"ש חתנו של הרה"צ ר' שמואל שמעלקא מסוליצא בנו של הרה"צ ר' איציקל בראדער.

בנם רבי יהושע העשיל אייכנשטיין אב"ד חודורוב וצאצאיו

הרה"צ ר' יהושע העשיל אב"ד חודורוב (נולד בשנת תר"ג) נישא למרת חיה בתו של הרה"צ ר' אליעזר מאזיפאלי בנו של הרה"ק ר' יהודה צבי מסטרעטין. רבי יהושע העשיל נסמך להוראה מאת הגאון ר' יוסף שאול הלוי נתנזון בעל 'השואל ומשיב' שכתב לו בכתב ההסמכה "ומצאתיו בקי בכל ד' חלקי השו"ע כאחד הגדולים".

בנם: הרה"צ ר' ישכר בעריש אב"ד חודורוב (נולד בשנת תר"כ ונפ' בח' אלול תרע"ח) זוגתו מרת מרים בתו של הרה"צ ר' מנחם נחום גאטליב מלודמיר בן אחר בן להרה"ק רבי שלמה מקארלין ובן בתו של הרה"ק ר' אהרן מטשארנאביל.

ילדיהם: **1.** הרה"צ ר' שלמה מסכודנציה-וישליסק (נולד בתר"נ ונפ' בתש"ג), זוגתו מרת עטיל (בת הרה"צ ר' שמואל הורביץ מדאמביץ, חתנו של הרה"צ ר' יחיאל מיכל מפרישטיק בהרה"צ ר' יצחק לייב בהרה"צ ר' ישראל מפרישטיק אשר זוגתו מרת אסתר עטיל היא בתו של בעל "הנועם אלימלך").

2. הרה"צ ר' יהושע העשיל מחודורוב-שיקאגו-ארה"ב, זוגתו מרת ברכה גיטל בתו של הרה"צ ר' אלטער זאב הורביץ אב"ד סטריזוב בהרה"צ ר' אברהם אבא משנדישוב בהרה"צ ר' יעקב ממעליץ בהרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ.

ילדיהם: (1). הרה"ג ר' מנחם צבי רבה של סאינט-לואיס - מיזורי - ארה"ב, זוגתו מרת ריקל שרה בת הרה"צ ר' משה מרדכי טווערסקי מטוריסק-לובלין. ילדיהם: 1. הרה"ג ר' יהושע העשיל אייכנשטיין שליט"א ראש ישיבת י"ד אהרן בירושלים. 2. הרה"ג ר' דב בעריש אלטער אייכנשטיין ראש ישיבות 'איתרי' וימשכן תורה. בנו רבי משה מרדכי האדמו"ר מטריסק בירושלים, וחתנו הרה"ג ר' דניאל וולפסון שליט"א ראש ישיבת נתיבות החכמה. 3. מרת מרים דבורה לארפילד.

(2) הרה"צ ר' משה מחודורוב-שיקאגו (נולד בשנת תרע"ג) זוגתו מרת שרה בתו של הרה"צ ר' ישראל שמעון פרלוב מנאוואמינסק. ילדיהם: 1. הרה"ג ר' אלטער ישראל שמעון. 2. הרה"ג ר' יהושע העשיל. 3. מרת שושנה מרים נוסבוים.

(3) הרה"צ ר' אברהם אייכנשטיין מזידיטשוב שיקאגו, נלב"ע כ"ב תמוז תשכ"ז. זו"מ' שארצע באבטשע בת הרה"צ ר' פנחס שלום (ב"ר משה שמואל) רוטנברג מקאסאני. ילדיהם: 1. רבי יהושע העשיל אייכנשטיין מזידיטשוב שיקאגו. 2. מ' יהודית, נפטרה ג' תמוז תשנ"ח. אשת האדמו"ר רבי יעקב פרלוב מנובומינסק (נולד כ"א חשוון תרצ"א ונפטר ב"ג ניסן תש"פ). 3. מ' ח' ליבא אשת הרה"צ ר' בן ציון טווערסקי מטשערנאביל-פארשי. 4. מ' מרים עטיל, בזו"ר אשת הרב יעקב זאב לאנדינסקי, ובזו"ש אשת האדמו"ר מנובומינסק הנ"ל. 5. מ' ראכיל פעריל אשת הגה"ח ר' חיים פינטער בן הגה"ח ר' שמעלקא מלונדון. 6. מ' רבקה לאה אשת הרה"ג ר' משה הלוי מייזלמאן ראש ישיבת "תורת משה" בירושלים.

(4) מ' מינטשע אשת הרה"ג ר' אברהם מרדכי הרשברג.

בנם הרה"ק רבי ישכר בעריש אייכנשטיין

מווערעצקי וצאצאיו

הרה"ק ר' ישכר בעריש אייכנשטיין אב"ד ווערעצקי (נולד בשנת תר"ד ונפ' בכ"א ניסן תרפ"ד) בעל "מלבוש לשבת ויו"ט", נשא את הרבנית מרת שיינדל בתו של הרה"ק ר' מנשה רובין בנו של הרה"ק ר' אשר ישעי' רובין מראפשיץ חתנו של הרה"ק רבי נפתלי צבי הורוביץ מראפשיץ. בשנת

תרי"ם התקבל להיות אב"ד של ק"ק ווערעצקי ובשנת תר"ע קבע את אוהלו במקום אבותיו בזידיטשוב, ובמלחמת העולם הראשונה בשנת תרע"ד, עבר לגור בגרויסווארדיין ואחר כך עבר למונקאטש. הר"ר משה פערלשטיין ר"מ בשיבת 'מנחת-אלעזר' בברוקלין סיפר: כי במו עיניו ראה איך שהאדמו"ר ר' חיים אלעזר שפירא אב"ד מונקאטש נכנס אל 'בעל המלבוש' בשבת אחרי התפילה לקידושא רבא, ונשק את ידו הק' ועמד לפניו בהדרת קודש, כמו כן היה ידוע כי היה מכנהו 'צדיק הדור'.

צאצאיהם:

רבי מנשה אייכנשטיין

(1). הרה"צ ר' מנשה אייכנשטיין (נולד בשנת תרכ"ה ונפ' במונקאטש בט"ז תמוז תרצ"ד) אב"ד רישא מח"ס "אלפי מנשה" ו"תורת האשם", זוגתו מרת שרה רעכיל בהרה"ק ר' יהושע הורוביץ מדזיקוב בעל "עטרת ישועה". ר' יהושע ב"ר מרדכי שמואל שמילאוויטש סיפר: כי שמע מידידו ר' בנציון ב"ר אלעזר ווייזער שזקיננו ר' שלום נתן נטע ווייזער לעת זקנותו חלה מאוד ובא הרה"צ ר' מנשה לבקרו וקרא בקול "וחיי עולם נטע בתוכנו" ומיד קם החולה מהמיטה ואט אט הבריא לגמרי.

ילדיהם:

1. מרת חיה דבורה (נפ' בט' חשון תשמ"ב) אשת הרה"צ ר' חנוך העניך דב רובין מסאסוב-לונדון, בנם הוא הרה"צ ר' שמחה רובין מסאסוב-לונדון.

2. הרה"צ ר' מתתיהו האדמו"ר מדזיקוב-האלשיץ (נפ' בה' אלול תשכ"ט) חתנו של הרה"צ

ר' אברהם יעקב זילברשטיין אב"ד האלאשיץ מנכדי ה'אריה דבי עילאיי חתנו של בעל הישמח משה'.

רבי דוד אייכנשטיין

3. הרה"צ ר' דוד אייכנשטיין (נפ' בדאבלין בשנת תשמ"א) זוגתו מרת פרומא אסתר בתו של הרב מאטלין מדאבלין-אירלנד.

4. הרה"צ ר' חיים יוסף מווערעצקי אב"ד האקליווא וממלא מקום אביו באדמורו"ת. זוגתו מרת ציפא פייגא בת הרה"ק ר' אלטער זאב הורוביץ מסטריזוב. בנם הר"ר אלעזר, זוגתו מרת דבורה (בת הרה"צ ר' אלטער ישראל שמעון פרלוב בהרה"צ ר' יעקב פרלוב מנאוואמינסק). הורי: הרה"ח ר' יעקב, זוגתו מרת לאה לבית שטרן. ר' אלטער ישראל שמעון.

(2) הרה"ק ר' משה אב"ד זידיטשוב, זוגתו ש"ב מרת שרה חנה בת הרה"צ ר' אליהו אייכנשטיין מזידיטשוב בהרה"ק ר' יצחק אייזיק מזידיטשוב. מספר הרב פערלשטיין הנ"ל: שמעתי מפי קדשו של רבי משה כי בהיותו צעיר לימים הציעו לו שידוכים נאים עם רבנים וצדיקים, פעם אחת קרא לו אביו ואמר לו: שמע בני, עתה היה אצלי דודי רבי אליהו מזידיטשוב מעולם העליון, ואמר לי כי הזוג שלך הוא בתו, אע"פ שהיא מבוגרת ממך בהרבה, אבל אני מבטיח לך כי יהיו לכם בנים גאוני עולם. ענה לו רבי משה, אם כן הרי ברור כי הזוג הוא מן השמים, ואני מסכים, ואכן הוא השתדך עם שרה חנה. בהמשך רבי משה התפרסם ברוב גדלותו בתורה בנגלה ובנסתר, בצדקותו וקדושתו, וקבע את אוהלו ובית מדרשו בעיר מונקאטש, ומשם הפיץ תורה ויראת-שמים לכל הבאים בצל קדושתו.

בניהם: 1. הרה"ק ר' סענדר ליפא ממונקאטש, זוגתו מרת ליבא לבית רובין, הי"ד. 2. הרה"ק ר' אליהו מזידיטשוב, זוגתו מרת ציפורה בהרה"צ ר' מנחם מענדל קאנער מסאניק.

(3) הרה"ק ר' ישעיה אשר מפראכניק, זוגתו מרת פרימעט בתו של הרה"צ ר' יחיאל העשיל מקרילוביץ בנו של הרה"צ משולם זוסיא מזינקוב בהרה"צ ר' יצחק מאיר מזינקוב בהרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא בעל "אוהב ישראל".

ילדיהם: 1. הרה"צ ר' יהושע, גדל אצל סבו הרה"צ רבי ישכר בעריש בזידיטשוב, והרה"ק מהרי"ד מבעלז זי"ע, והתפרסם כעילוי ובעל כשרון, במלחמת העולם הראשונה עבר לגור בגרויסווארדיין, שם שהה סבו "המלבוש" והיה מנהיג. רבי יהושע היה יד ימינו של סבו והיה נראה כי סבו ייעד אותו לכך שימשיך את ההנהגה אחריו, ואכן כשהמלבוש עבר לגור במונקאטש, השאיר את רבי יהושע למלא את מקומו. רבי יהושע אכן הנהיג בגרויסווארדיין ביד רמה, והרבה חסידים הסתופפו בצל קורתו. נפטר ביום

ט"ז סיון תש"ה. מיו"ח: א. בנו רבי ישכר בעריש מח"ס 'ישועת ישכר' הנהיג בפתח תקוה עדה קטנה. ב. בנו רבי נתן – זוגתו היא מרת חנה בתו של הרה"ח ר' חיים שמריהו גור-אריה מתל אביב. בנותיהם: 1. אשת הרה"ג ר' נחום שניאורסון נשיא-ישיבת טשעבין. 2. אשת (בזוו"ר) הרה"צ ר' אברהם אביש ווייס בהרה"צ ר' יעקב יוסף מספינקא. בזוו"ש נישאה לרבי דוד בעריש מייזליש רב דק"ק סאטמאר בבורו-פארק. 3. אשת הרה"ג ר' יוסף פלטיאל דירנפלד דומ"ץ בעלזא-אשדוד. 4. אשת הרה"צ ר' יהושע רובין אב"ד טומאשוב.

2. הרה"צ ר' מנשה יצחק מאיר מפתח-תקווה (נפ' בכ"ז טבת תשל"א) חתנו של הרה"צ ר' שמעון שיף מליז'ענסק.

3. הרה"צ ר' יהודה צבי אב"ד דאבראבני, זוגתו מרת אלטע רוחמה בהרה"צ ר' ישראל צבי הלוי רוטנברג מקאסאן.

4. הרה"צ ר' שלום מזידיטשוב, זוגתו מרת פרימעט גליקעל (נכדת השל"ה הק' והמהרש"א, נפ' ב"ט טבת בברוקלין והובאה למנוחת עולמים בכ"ב טבת תשל"א) בתו של הרה"צ ר' חיים סופר-סת"ם ממונקאטש.

ילדיהם: 1. הרה"צ ר' אשר ישעי' מזידיטשוב. 2. הרה"צ ר' ישכר בעריש. 3. מרת מירל בראנא אשת הרה"צ ר' ישעיה שיינבאלג אב"ד בני ראם ודומ"ץ דקהל מחזקי הדת.

5. אשת הרה"ג ר' אלכסנדר אשר מרגליות מו"צ קהילת 'אהל-משה' בוינה בהר"ר אפרים זלמן אב"ד לנקא.

רבי שלום אייזנשטיין

(4) הרבנית מרת מרים

אשת הרה"ק ר' יצחק אייזיק ווייס ה"חקל יצחק" מספינקא, בהרה"ק ר' יוסף מאיר ה"אמרי יוסף" מספינקא, מזווש"ל שלו עם הרבנית מרת פערל בת הנגיד הרבני ר' עזרא יעקב באש מספינקא. [בזוו"ש היה בעל ה"אמרי יוסף" נשוי להרבנית מרת הינדא בתו של הנגיד הרבני ר' יחיאל מיכל ליכטנשטיין ממונקאטש (בהר"ר שלמה בהרה"ג ר' משה ליכטנשטיין אב"ד ווראנוב מח"ס 'מאירת אבן')]

ה"חקל יצחק" מספינקא

וזוגתו מרת חנה פעסל בת הרה"צ ר' ישכר בעריש ווייזער מסיסקאב ומזווי"ש
זה נולדו לו שתי בנות].

ילדיהם :

רבי יעקב יוסף ווייס מספינקא

1. הרה"צ ר' ישראל חיים מסעליש. זוגתו מרת
חנה שרה בת הרה"צ ר' אלעזר בהרה"צ ר' יעקב
יוסף רובין. ילדיהם : 1. הרה"צ ר' יעקב יוסף
אדמו"ר מספינקא בני-ברק. 2. מרת פערל אשת
הרה"ג ר' שמואל פרידמן רבה של אולם (גרמניא).
3. מרת יענטא אשת הרה"ח ר' משה ברוינשטיין
ב"ר ישכר בעריש ב"ר יצחק יעקב.

רבי נפתלי צבי ווייס מבילקא

2. הרה"צ ר' נפתלי צבי מבילקא (מארמרוש,
זוגתו מרת שיינדל בת הרה"צ ר' נחום אהרן
רוקח ממאגרוב.

ילדיהם : 1. מרת מרים הורוביץ. 2. מרת פערל
אשת הרה"ח ר' משה בער לאנדאו. 3. מרת חנה
מלכה (נולדה בשנת תרע"ח ונפ' בניו-יורק בשנת
תשע"ו) אשת הרב בער בערגמאן (נולד בשנת
תרע"א ונפ' בניו-יורק בשנת תשמ"ד) בהרה"צ ר'
שלמה והרבנית מרת גיטל בתו של הרה"צ ר'
ישכר דב לייפער מנאדבורנא בהרה"ק רבי מרדכי
מנאדבורנא.

3. מרת הינדא שיינדל אשת הרה"צ ר' אברהם אביש הורוביץ אב"ד קראלי.
ילדיהם : 1. הרה"צ ר' שמואל צבי אדמו"ר מספינקא בניו-יורק (נולד בט' תמוז
תרפ"א ונפ' בכ"ז אב תשנ"ז), חתנו של הרה"צ ר' בעריש ווינבערגער מווישעווע.
2. הרה"ח ר' נפתלי, זוגתו מרת חיה רחל. 3. ר' יוסף מאיר, חתן הג"ר דוד דוב
מייזליש אב"ד אוהעל. 4. הרבנית פערל אשת הרה"צ ר' יעקב. 5. מרת מרים
אשת הרה"ח ר' משה שמידמאן. 6. רייזל שרה הי"ד. 7. ישכר בעריש הי"ד.

חתנים רבי משה חיים סאפרין מאלטשטאט

בתם הרבנית מרת ליבעילע אשת הרה"צ ר' משה חיים ספרין מאלטשטאט בנו
של הרה"צ ר' אלכסנדר סענדר מקאמארנא, בנו של הרה"ק ר' יצחק אייזיק
יהודה יחיאל סאפרין בעל 'היכל הברכה' מקאמארנא.

בניהם : 1. הרה"צ ר' אלתר ישכר דב, מאלטשטאט. זוגתו מרת לאה בתו של
הרה"צ ר' שמואל שמעלקא רובין מסערעט חתנו של הרה"צ ר' יוסף אלטער

האגער מקוסוב. בנם: הרה"צ ר' שמואל שמעלקא מאלטשטאט חתנו של הגה"ח ר' אליהו באמבאך אב"ד אושפיצין, חתנו של הרה"צ ר' יעקב משה סאפרין מקומארנא.

2. הרה"צ ר' זיידא מפשמישל חתנו של הרה"צ ר' אלטער שלום דוד ראטנבערג רבה של קאמארנא, שניהם ניספו בשואה.

חתנם רבי חיים יחיאל רובין מדאמבראווא וצאצאיו

בתם הרבנית מרת דבורה נישאה בזידיטשוב בט"ו תמוז תרכ"ט להרה"צ ר' חיים יחיאל רובין (נולד בדאמבראווא בערב ש"ק כ"ג ניסן תרי"ד ונפ' בברלין בשנת תרע"ח), בנו של הרה"צ ר' מאיר רובין מגלוגוב (נולד בשנת תקפ"ט בראפשיץ ונפ' ברישא בשנת תרנ"ז) בנו של הרה"צ ר' מנחם מענדל רובין מגלוגוב.

ילדיהם: 1. הרה"צ ר' ישכר בעריש רובין (נולד בדומברובה בשנת תרנ"ג ונפ' בלאנג-אילנד בכ"ח מנ"א תשי"ב) זוגתו מרת חיה (בת הרה"צ ר' נפתלי בינדיגער נפ' בברלין בשנת תרפ"ה). בנם הרה"צ ר' עזריאל (נולד בברלין בשנת תרפ"ג ונפ' בלאנג-אילנד בשנת תשס"ג). זוגתו מרת חנה שרה (נולדה בנאוויסעליץ בשנת תרפ"ג ונפ' בלאנג-אילנד בשנת תשי"ס) בת הרה"צ ר' ישכר בער שפירא מקעכניא (נולד בשנת תרנ"ט ונפ' בטבריה בשנת תשי"ז) ומרת רעכיל בת הרה"ק ר' איתמר רוזנבוים מנאדווארנא.

2. הרה"צ ר' יצחק אייזיק מדאמבראווא (נולד בשנת תרל"ה ונפ' בה' חשון תשי"ג) בנו הרה"צ ר' אברהם, ניספה עם אביו, הי"ד. מנ"כ בדאמבראווא.

3. הרה"צ ר' אברהם הזידישטובער רבי בווארשא.

4. הרה"צ ר' ישכר בעריש מדאלינא ניו-יורק.

5. הרה"צ ר' אלעזר הדאמבראווער רבי מדראהביטש (נולד בשנת תרמ"ה ונפ' בשנת תשי"ג).

6. הרה"צ ר' אלכסנדר סנדר ליפא הדאמבראווער רבי מראמאן ודאלינא (נולד בשנת תר"נ ונפ' בד' טבת תשכ"ד).

7. מרת חוה אשת רבי יונתן בנימין פאללאק בן רבי אביגדור חתן ה"אמרי יוסף" מספינקא.

8. מרת אסתר גיטל אשת הרה"צ ר' מנשה מארילוס מבוטשעטשע, בנו של הרה"צ ר' אליעזר זאב מבוטשעטשע בהרה"צ ר' יוסף אהרן.

ילדיהם: 1. בנם הבכור הרה"ק ר' מנחם מענדל (חתנו של הרה"ק ר' דוד קופערמאן בנו של הרה"ק ר' חיים דומ"ץ אושפיצין) מחה"ס 'תפארת מנחם' 'אסיפת מנחם' 'עלי דרך'. בנו הרה"ק ר' חיים דוד מרילוס מאנטוורפן שבבלגיה ולו 11 ילדים. 2. הרה"ק ר' יצחק מאיר. 3. הרה"ק ר' אלכסנדר סענדר ליפא. 4. הרה"ק ר' שמעון.

9. מרת רחל אשת הרה"ק ר' אלעזר מארילוס מיעראסלאוו. בנו של הרה"ק ר' שמעון מיעראסלאב והרבנית מרת נחמה בתו של הרה"ק ר' שמחה שפירא והרבנית מרת רבקה הנטשא בתו של הרה"ק ר' ישראל אריה לייב וואהרמאן מיאסי.

בנם הרה"ק רבי אהרן מנחם מענדל אייכנשטיין מאלעסק וצאצאיו

הרה"ק ר' אהרן מנחם מענדל אייכנשטיין אב"ד אלעסק, חתנו וממלא מקומו של רבי יצחק מאייער מאלעסק (בהרה"ק ר' חנוך העניך ראש שושלת אלעסק וחתנו של הרה"ק מרן השר-שלום מבעלזא).

רבי אהרן מענדל אייכנשטיין מאלעסק

רבינו התפרסם כאיש עניו מאוד, ונודע בצדקותו, ורבים שיחרו לפתחו ללמוד מחסידותו ופרישתו ועבודתו הגדולה. ולאחר שהסתלק חותנו ביום כ"ד אדר תרס"ד, נתמנה רבינו למלא מקומו כאב"ד באלעסק, עד פרוץ מלחמת העולם הראשונה בשנת תרע"ד, שאז קם ועזב משם יחד עם שאר הפליטים לעיר לבוב, שם ניהל חצר משלו והרבה מתושבי העיר התדבקו לאורו. רבינו היה ידוע במדת הצדקה, וכל מה שהיה לו היה נותן לאחרים, ובהיותו פרוש מענייני עולם-הזה, לא ידע ולא הכיר אפי' צורת מטבע.

פעם אחת שאלוהו, מדוע הוא אוהב סוג זה של מטבע (שהיתה שווה הרבה יותר) מהסוג השני (שהיתה שווה פרוטות מועטות) בידעם שרבינו לא מבדיל ביניהם, נענה הרה"ק ואמר "די עניים האבן מער הנאה פון דעם סארט" והחוה על היקר יותר.

מסופר: כאשר באו הרה"ק ר' אלעזר מסאסוב זיע"א (נכד אחיו המלבוש לשבת וי"ט) והרה"ק ר' יהושע אייכנשטיין אבד"ק חודורוב להיפרד ממנו לפני שהיגרו לארה"ב, הביא הסאסוב"ער פדיון גדול, והחודורוב"ער הביא פדיון

צנוע, שאל הסאסוב'ער את החודורוב'ער מדוע אתה נותן כה מעט לדודינו, נענה החודורוב'ער ואמר דער פעטער ווייסט מילא נישט קיין חילוק, ובהיכנסם לדודם, לקח רבינו את הפדיון מהסאסוב'ער וברכו בחמימות, כאשר ניגש החודורוב'ער רב, עוד לפני שמסר את הפדיון, שאלו: פארוואס אזוי ווייניג? השיב לו החודורוב'ער: 'פעטער וואס איז דאס פארן פעטער א נפק"מ? ענה הרה"ק ואמר, עבורי באמת אין נפק"מ, אבל עבור הנהנים ממנו, זה נפ"מ גדול...

ועוד מסופר: פעם התחכמו בני ביתו, ולפני נישואי אחת מבנותיו, הלכו להזמין בגדים אצל החייט, אבל היות והכירו את מנהגו של רבינו לחלק "הכל" לעניים, ע"כ לא סיימו את הבגדים, אלא השאירו את כל הבגדים מחולקים לחצי, חצי הטמינו בשק אחד, וחצי השני בשק אחר, והניחו את השקים במקומות נפרדים בבית, כך לא יוכל רבינו לתיתם, וישאר לחתונת בתו. באחת הימים נכנסה אלמנה אחת לרבינו, ודמעתה על לחיה כי בתה עומדת להינשא ואין לה כל, נכמרו רחמיו, והלך לחפש בכל ביתו, עד שמצא שק אחד של בגדים ונתן לה כדי שיהי' לה להלביש את בתה, ורבינו לא ידע שבשק ישנם רק חצאי בגדים. וכאשר רצו בני המשפחה לתפור את הבגדים, ראו כי חסר שק, מיד הבינו, כי רבינו נתן את השק לאלמנה, נכנס נכד אחד לחדר הרבי ואמר: כי לא יהיה להאלמנה שום תועלת מהשק שקיבלה, כי יש שם רק חצאי בגדים, אמר לו הרבי: אקרא להאלמנה שתבוא הנה, יחד עם השק שקיבלה ממני, אבל בתנאי, שתביא את השק השני לכאן, ואני אוכל לחלקם כרצוני, הלך רבינו להאלמנה ואמר לה טעיתי בנתינת השק, כי יש בו רק חצאי בגדים, וביקש ממנה לבוא איליו לביתו עם השק, ואכן היא הגיעה לבית הרבי עם השק שקיבלה, ובני המשפחה הביאו את השק השני, אז, שפך רבינו את השקים על השולחן ואמר להאלמנה קחי בבקשה מכאן מה שתרצי, רק תשאירי בטובך שתיים או שלושה בגדים שיהי' גם לבתי הכלה, וכן עשתה האלמנה...

פעם, שלח מכתב לאחיו הגדול הרה"ק רבי ישכר בעריש בעל מלבוש לשבת ויו"ט מזידיטשוב, את המכתב כתב על בויגן שהי' כפול שמונה, ולא נהג כמנהג הימים ההם שהיו חותכים את שאר הגליון (ניתן היה לחתוך אותו לשמונה עמודים) אלא שלח כל הבויגן כולו לאחיו. השליח היה אחד מנכדיו של 'בעל המלבוש'. המלבוש פתח את כל הבויגן וקרא אף את החלק הלבן, וחייד באמצע המכתב, בגמר הקריאה החזיר את הבויגן החלק לנכדו השליח ואמר לו: נו! קענסט דאס האלטן, ואכן הוא הטמינו בכיס בגדיו. לימים כאשר היגר אותו נכד לארה"ב, לקח עמו את הבויגן הזה לשמירה ולהצלחה.

ויהי כאשר פרצה מלחמת עולם השני' רצו בני המשפחה להוציא מן התופת את ש"ב הרה"צ ר' זיידא אייכנשטיין, ולזה היו צריכים להביא איזה מסמך

מפולין, אותו נכד היה זה שהתעסק רבות בהצלת קרובו, הלך לעורכי דינים לשאול מה ניתן לעשות, והם אמרו לו, כי הנייר צריך להגיע מפולין, ואיך משיגים עכשיו נייר משם, אז נזכר מעודף הנייר שנמצא אצלו מהבויגן וחתך משם דף אחד, ועל זה כתבו את מה שרצו לכתוב, וכך זכו להצילו ולהביאו לארה"ב...

ביושבו בעיר לבוב ניהל רבינו את קהל עדתו כימי שבתו באלעסק, עד יום י"ט מנחם אב שנת תרפ"ג עד שהחזיר את נשמתו הטהורה ליוצרו, ומנו"כ שם בלבוב.

ילדיו: 1. הרה"צ ר' שמשון ממלא-מקומו של אביו באלעסק חתנו של הרה"צ ר' יוסף דוד בהרה"צ ר' שלמה ערבליך מסאסוב.

2. הרה"צ ר' חנוך העניך חתנו של הרה"צ ר' חיים אברהם בהרה"צ ר' מנחם מענדל (נפ' בי"א אדר תרס"א) בהרה"ק רבי יצחק אייזיק'ל מזידיטשוב.

3. הרה"צ ר' שמואל חתנו של דודו הרה"צ ר' משה מקאלאמי.

4. אשת הרה"צ ר' בנציון מאשקאוויטש משאץ-פאדאלי, ניספה בשואה, ביאסי, עם כל משפחתו, הי"ד.

5. אשת הרה"צ ר' חנוך העניך וואגשאהל.

6. אשת הרה"צ ר' אלטער מנחם מענדל האגער בהרה"צ ר' פינחס מבארשא.

7. אשת הרה"צ ר' משה מקנעהניטש.

8. מרת מלכה חיה (נפ' בבי' כסלו תשס"ג) אשת הרה"ק ר' פינחס גדליה מאלינסקי (נפ' בי' דר"ח חשון תשס"ד) ב"ר דניאל, בנם: הרה"צ ר' סענדר ליפא מלונדון.

הרב שלמה יהודה הכהן שפיצר

מערכת 'עלי זכרון' בני ברק

לפני תשעים שנה (30)

תקציר ידיעות על מאורעות, קהלות ואישים מלפני כ-90 שנה, מתוך העתונות היהודית בשנת תרפ"ז: Egenloseg (אחדות, בודאפעסט) (להלן בקיצור: Egy.); Juedische Presse (יידישע פרעסע, וינה-פרעסבורג) (להלן בקיצור: J.P.); Der Israelit (דער איזראעליט, מיינץ) (להלן בקיצור: Isr.); Zsido Ujsag (עתון היהודי. יידישע צייטונג, בודאפעסט) (להלן בקיצור: Zs.Uj.).

פרשבורג - במוצ"ש האחרון נפטר בגיל 87 אחד מזקני הת"ח שבעיר הרב משה שמואל שילל. היה יליד אויבן ישן (O-Buda), אביו [רבי יהושע יודא לייב שילל] היה דיין שם. בגיל 14 התחיל ללמוד בישיבת פרשבורג ונהפך לתלמיד מובהק של הכתב סופר. שימש למשך יובל שנים כמוהל, כבעל תפילה ובעל קורא בשיעור-שטוב. כמו כן היה מראשי הח"ק. בהלוייתו נספד ע"י הרב הראשי [רבי עקיבא] שרייבר והרב [שמעון] הירשער, וכן ע"י בנו הגדול הרב יהושע רבה של פעזינוק (Bazin פעזינג) [הנ"ל הדפיס בפעם הראשונה את ספר מנהגי בעל החתם סופר בפרשבורג בשנת תר"צ]. (J.P. גליון 28 ט"ו תמוז עמ' 185, Uj. Zs. גליון 31 י"ד אב עמ' 8)

יוקא - ב"ב תמוז נערכה חתונת פלורה [פייגא] בת הרב הראשי שמעון ליבוביץ' עם הינריך [חיים אהרן דוד] גרין מפשיטאני. את הקידושין ערך סב הכלה רבה הראשי של צ'ורנא [זאב וולף] כהנא וכן השתתפו רבה הראשי של פישטאני [קלמן] וועבער והרב [אשר אנשיל] כ"ץ מדונא-סערדאהעלי. (J.P. גליון 29 כ"ב תמוז עמ' 189)

פרשבורג - ב-כ"ד תמוז נערכה הבחינה הגדולה של תלמידי הישיבה בנוכחות הרב הראשי עקיבא שרייבר, רבני הקהילה, חברי ההנהלה, ת"ח רבים וכן ידידי הישיבה. כל התלמידים עמדו במבחן בהצלחה רבה והראו גם הבנה עמוקה בחומר הנלמד. למחרת נערך המבחן בישיבה הקטנה שתחת הנהגתו של הרב ברוך [משה נחמיה] לובל. גם הפעם נוכח הרב הראשי וכן גבאים והורי התלמידים שהביעו את שמחתם הרבה על דבר הצלחת החניכים. (J.P. גליון 30 כ"ט תמוז עמ' 195)

אויפעשט - בבית הכנסת החרדי כאן דרש בשבת הרב יואל [טייטלבוים] הרבי מנאג-קארולי [קראלי] בפני קהל גדול. ביניהם היו רבים מחסידיו שהצטופפו סביבו. הוא הדגיש את התנגדותו בדבר חינוך הבנות בזרם המודרני שגם בקרב חוגים חרדים החל להיות מקובל. כמו כן יצא בתוקף נגד אלה שמרשים

לבנותיהם להשתתף ברחצה מעורבת. דברי הרבי השאירו רושם רב על הציבור.
(Zs. Uj. גליון 29 כ"ט תמוז עמ' 10)

ארשאק-איוואר [נובי-זאמקי, נייחייזל] - בכ"ד תמוז נערך בקהילה כנס היסוד של ארגון נשות ובנות אגודת ישראל. השתתף בו הרב הראשי הישיש יוסף [מאיר] טיגרמאן שנשא גם נאום נלהב ובו שיבח את היוזמה. כמו כן הגיעו נציגים רבים של הארגון המקביל מפרשבורג. (Zs. Uj. גליון 29 כ"ט תמוז עמ' 11, J.P. גליון 30 כ"ט תמוז עמ' 195)

חותמת וחתמת רבי אברהם אהרן
כ"ץ אב"ד נייטרא

נייטרא - בעקבות פטירת הרב הראשי משה כ"ץ ז"ל נתמנה בנו [אברהם] אהרון ששימש כדיין - למלא את מקום אביו. כתוצאה מכך נתפנתה משרת הדיין בקהילה שיש למלאה בהקדם. (Zs. Uj. גליון 29 כ"ט תמוז עמ' 11)

אירוסין. אילונקה [לאה חיה בת הרב יהודה ליב] פאשקוס מסערדאהעלי עם יעקב בודאנסקי מפאפא. (Zs. Uj. גליון 29 כ"ט תמוז עמ' 11)

נאג'-ואראד [גרסוורדיין] - מחלוקות ועלילות אודות הרבי ישראל הגר מוויז'ניץ [בעל אהבת ישראל], מצד מתנגדיו שרובם נמנים על חסידים במארמארוש-סיגעט. הם ניסו למנוע מהרבי לבקר באיזורס, כולל ביקור אצל בנו חיים מאיר רבה של איראחץ [וילחוביץ] בדרכו לקרלסבאד. (Zs. Uj. גליון 30 ז' אב עמ' 4)

סאטמאר - לפי יוזמתו של הרב הראשי של סאטמאר יודא גרינוואלד, בכדי להפסיק את חילול השבת מצד כ-30 בעלי חנויות בעיר (מסך של 1500) הוא קרא אותם אליו בכדי לשכנעם בדרך נעימה לסגור את חנויותיהם בשבת וחג. כאשר הם סירבו להישמע לו, הוא תלה על פתח בית הכנסת רשימה שחורה באידיש של שמות בעלי החנויות הללו. הרב פירסם באריכות את כל השתלשלות הענינים במאמר ארוך בכדי להצדיק את מעשה זה. הוא מדגיש שלא קרא בפירוש לחרם על החנויות, אלא כל המבין יבין. (Zs. Uj. גליון 30 ז' אב עמ' 7-6, Egy. גליון 33 י"ד אב עמ' 12, עם תוספת: ככל הנראה הסוחרים הללו יזמינו את הרב למשפט).

בודאפעסט - הקהילה החרדית של שאטוראליאוייהעלי [אוהעל] ארחה 26 ילדים מהבירה לבלות את חופשת הקיץ אצל משפחות שהתנדבו כך. רוב

הילדים מבתי עניים וסובלים בחלקם מתת-תזונה, לכן ההבראה הזאת מטיבה להם מכל הבחינות. (Zs. Uj. גליון 30 ז' אב עמ' 10)

פאפא - בקהילה קיימת זה מזמן ישיבה תחת ניהלם של הרבנים דירנפלד [אברהם] וגשטטנר [עזריאל נפתלי]. לאחר שנבחר רב ראשי חדש לקהילה הרב שמואל גוטליב. הוא הביא עמו מקהילת טולצ'אווה שם היתה לו ישיבה 25 בחורים. בזמן הבא יתאחדו שתי הישיבות למוסד אחד. כעת גמרו לבנות את המנזה החדשה (חדר האוכל). (Zs. Uj. גליון 30 ז' אב עמ' 10)

אירוסין. פרידמן יוליה מקעווערמעש עם קורח פאל מבנייפאהוניאד. מעזעי אולגא מנאג'וואראד עם ענגיל יוסף מסערענץ'. (Zs. Uj. גליון 30 ז' אב עמ' 10)

בודאפעסט - כתוצאה מרעידת האדמה שהיתה בארה"ק ובה נפגעו גם רבים מיהודי יוצאי הונגריה, נערכה ביוזמת הלשכה המרכזית של הקהילה החרדית מגבית לצורך איסוף כספים לעזרה. על החוזר בנידון חתומים הרב הראשי קופל רייך ונשיא הלישכה פרוידגר אברהם. (Zs. Uj. גליון 31 י"ד אב עמ' 3-2)

קול קורא עבור המגבית פורסם גם ע"י הקהילה החרדית בבירה בחתימת סגן הנשיא ליוש [חיים אלעזר הכהן] הרטשטין והנשיא אדולף [אברהם] פרנקל. (Egy. גליון 30 כ"ב תמוז עמ' 5-6)

הצטרפות הקהילה הניאולוגית לעריכת המגבית הנ"ל בצירוף מכתבו של נשיא הקהילה ד"ר לדרר שאנדור ומזכיר הראשי ד"ר גאבור ג'ולה. (Egy. גליון 31 ז' אב עמ' 8)

בודאפעסט - בפרשת ר"ח היה לבית הכנסת 'שבת אחים' ברחוב מגדלינה אורח מכובד בדמות הרב [ד"ר] אברהם למברגר רבה של קהילת הסטטוס קוו בניירבאטור. הוא דרש בטוב טעם על נושאים אקטואליים להנאת הציבור. (Uj. Zs. גליון 31 י"ד אב עמ' 2, Egy. גליון 33 י"ד אב עמ' 13)

מונקאץ' - מאמצים לסיים את תכנית הקמת בית חולים יהודי במקום. לצורך זה אותר מבנה [שניתן במתנה מהבארון קונער] שיוכל לאחסן 100 מיטות לחולים. נערכים למגבית לאסוף את הכספים הנחוצים למטרה זו (J.P. גליון 31 ז' אב עמ' 199, Zs. Uj. גליון 31 י"ד אב עמ' 9, Egy. גליון 33 י"ד אב עמ' 14)

פרשבורג - סיכום ודו"ח לרגל 60 שנות החברה 'מרפא לנפש'. תפקיד החברה לספק אוכל כשר לחולים יהודים בבתי חולים בעיר. (J.P. גליון 31 ז' אב עמ' 199)

פישטאני - בש"ק פר' מסעי שהה בעיר, לרגל ביקורו של האדמו"ר מספינקא, גם רבה הראשי של גוטא יחיאל בויס. הוא התבקש לשאת דרשה במגידות וחרירות ואכן הציבור היה מרוצה מדרשתו. (J.P. גליון 32 י"ד אב עמ' 204)

בעת שהותו של האדמו"ר נגנב מאת הרבנית קופסה שהכילה את התכשיטים שלה. הדבר גרם לאי נעימות בקרב בני הקהילה. (Zs.U. גליון 32 כ"א אב עמ' 9)

רבי שלמה זלמן אולמאן
אב"ד ביסטריץ

בודאפעסט - נשיא הקהילה פרוידיגר אברהם נסע לחופש למשך 4 שבועות. רבה הראשי של באסטארצא [ביסטרי] אולמאן [שלמה זלמן] שוהה כאן ובתור נשיא קהילות טרנסילבניה דן עם רבני הבירה ורבני פרשבורג על נושאים העומדים על הפרק. הרב הראשי עקיבא שרייבר עזב ביום ג' את בודאפעסט בה שהה לנופש. הרב יודא גרינוואלד רבה הראשי של סאטמאר לאחר שהות בבית הבראה בבירה עזב לנופש קצר לנאג'מארוש.

הרב מרדכי וינקלר רבה הראשי של מאד הגיע לשהות בבית הבראה בוארוש-מאיוור כאן בבודאפעסט. (Zs. Uj. גליון 31 י"ד אב עמ' 4)

גאלאנטא - נתקבלה ידיעה אודות פטירתה

בארשאק-אויואר (נייהיזל) של אשת שמואל זיידל בת 91. היא היתה אמה של הרב הראשי בנימין זיידל מגלאנטה. הלווייתה היתה ב-ד'אב, הספידו מלבד בנה, הרב הראשי [יוסף מאיר] טיגרמן של ארשאק-אויואר [נייהיזל], ובעלה שחי אתה 66 שנות נישואין. (Zs. Uj. גליון 31 י"ד אב עמ' 9)

ג'ויר (ראב) - בימים אלה נפטר ר' שלמה דיאמנט בגיל 68, אחד מהת"ח הידועים בעיר. היה מתלמידיו של הרב עמרם [בלום] ז"ל בבאראטו-אויפאלו ושל הרב [משה הירש] פוקס ז"ל בנאג'-וארד (גרוסוואדיין). הרב הראשי [בן-ציון סניידערס] הספידו וכן שני בני הנפטר. הוא נישא על כתפי הת"ח עד לבית העלמין. (Zs. Uj. גליון 31 י"ד אב עמ' 9)

מונקאץ' - 2 תוספות על הידיעה שהופיעה בגליון 29 - ט"ו תמוז (ומשם לעלה 57 עמ' פ"ט) בנוגע למחלוקת במונקאטש: א. אודות על המחלוקת בין הרב הראשי שפירא [חיים אלעזר] לבין חסידי בעלז, נודע שהללו קבלו זכיון לשחיטה נפרדת בניגוד לדעתו של הרב הראשי ושכתוצאה מכך ירדו מסי

הגאבלה (מס השחיטה) ומחיר הבשר יוזל. ב. קברצה מחסידי בעלז הודיעה כי המחלוקת נגד הרב הראשי היא עקב שהנ"ל כביכול ביזה את אחד מאדמו"רי בעלז, וזה דבר שאין לו כל בסיס. כי לאמיתו של דבר הלא מגמת חסידות בעלז היא השכנת שלום, והנכון היא ללכת בדרך זו ולא בדרך של ריב ומחלוקת. (Uj. Zs. גליון 31 י"ד אב עמ' 10)

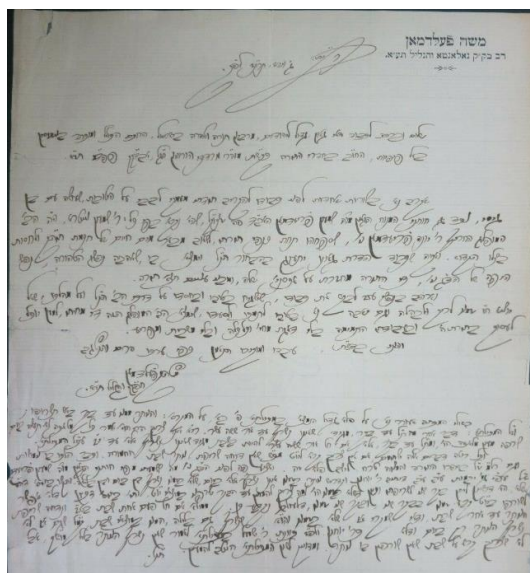
נייטרא - מודיעים משם על ייסוד חברת "מחזיקי הדת". לדעתנו ראוי היה יותר לכנות את המוסד 'מחזיקי הרב', כי המטרה לתת לרב סמכויות שרק הוא יהיה מוסמך לדון ולהורות בכל חיי הקהילה וכל החלטה של הקהילה חייבת לקבל את הסכמתו המלאה. (Uj. Zs. גליון 31 י"ד אב עמ' 12)

קיש וארדא (קליינווארדיין) - בימים אלה נערכה כאן חתונתם של מארטון טיטלבאום נכדו של הרב הראשי של אוהעלי [משה יוסף] טיטלבאום המנוח עם לאורה בת הרב הראשי של קאסוני [ישראל צבי הלוי] רוטנברג. נוכחו הרבנים הראשים משה [חיים] רוזנבאום קיש-וארדא, שמעון גרינפלד סענטמיהאלי, אברהם שינפלד אר-מיהאי-פאלוא. (Egy. גליון 31 א' אב עמ' 14)

ואץ (ווייטצען) - הרב הראשי [ישעיה זילברשטיין] חזר בליל רביעי לאחר שהות ממושכת במארינבאד. קהל גדול הקביל את פניו בתחנת הרכבת והריעו לו ממושכות: יחי אדונינו מורינו ורבינו. לפני כן זכה הרב בקבלת פנים נלהבת בתחנת הרכבת של גאלאנטא כאשר רבים משתי הקהילות החרדיות וכן בני

הישיבה המקומית באו להריע לו. זה קרה גם בתחנת הרכבת של ארשק-אויאר [נייהיזל] כאשר נציגי ה'חברה' וחברי אגודת ישראל הגיעו להקביל את פניו. (Uj. Zs. גליון 32 כ"א אב עמ' 3 גם בגליון 33 כ"ח אב עמ' 5)

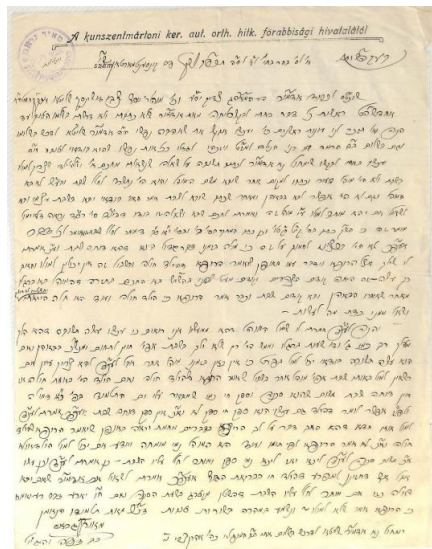
בודאפעסט - ב-כ' אב נפטר בגיל 68 הרב משה פלדמן רבו של בית הכנסת רומבאך. למד בישיבות סיקסו ומטרסדורף אצל הרב שמואל עהרנפלד

מכתב מרבי משה פלדמן

וזכה גם לקבל ממנו סמיכה לרבנות. היה חתנו של הרב שמעון פרידמן אב"ד גאלאנטא, ולאחר פטירתו ירש את משרתו וניהל את הישיבה המקומית. למעלה מעשרים שנה שימש כרב ותחת הנהגתו נהפכה קהילת רומבאך לחרדית יותר על אף שהיא השתייכה לזרם הניאולוגי. (Egy. גליון 34 כ"א אב עמ' 7-6

בקיצור גם - Zs.Uj. גליון 32 כ"א אב עמ' 7)

מכתב מרבי מאיר גראס אל רבו המהרי"צ דושינסקי

בודאפעסט - אחד מפרחי הרבנות מאנו [מאיר] גרוס רבה הראשי של שארקאד דרש בשבת שעברה בבית הכנסת הגדול של בודא לשביעות רצונם של קהל המאזינים. (Zs.Uj. גליון 32 כ"א אב עמ' 9)

מטרסדורף - בתום שנה לפטירתו של הרב הראשי שמחה בונם עהרנפלד [ז' אב] הוקמה מצבה על קברו ביום ראשון ב' אב. בנו ויורשו [הרב שמואל] הודיע שאחד מחיבורי אביו עומד להופיע בקרוב. (Zs.Uj. גליון 32 כ"א אב עמ' 9)

נאג'מארוש - בשבת האחרונה שהה כאן, עם יהודים נוספים שהיו בחופשת קיץ, הרב דוד [ליב] זילברשטיין מואץ (ווייטצען) ודרש בבית הכנסת (Zs.Uj. גליון 32 כ"א אב עמ' 11)

אירוסין. אילושקה גולדשטיין מנייטרא עם הרמן קצבורג מאוזד [ככל הנראה בנו של הרב ירחמיאל קצבורג הרב המקומי]. הלנקה גרינוואלד מהידו-בוסורמעניי עם מאיר דוד מאונגואר. (Zs.U. גליון 32 כ"א אב עמ' 11)

גוטא - חברת משניות המקומית ערכה ב' דברים סיום על ששה סדרי המשנה. בסעודת מצוה נשא את ה'הדרן' הרב הראשי י[חיאל] בוים. עוד חמשה מבין חברי הקהילה נאמו. (J.P. גליון 33 כ"א אב עמ' 207).

אירוסין. שאנדור אהרנוואלד מפאלשו-סעלל עם אנקא סופר [בת הרב יהודה סופר ז"ל הרב הראשי של הקהילה החרדית באראד] פרשבור. (Zs.U. גליון 33 כ"ח אב עמ' 12, J.P. גליון 33 כ"א אב עמ' 208).

מישקולץ - לאחר שהדיין ומו"צ משה נחום בלוס עבר לנאג'ואראד, נבחר במקומו הרב אברהם עהרנפלד [נספה בשואה]. (Egy. גליון 34 כ"א אב עמ' 13)

בגליון 35 כ"ח אב עמ' 16 מובאת הכחשה על דבר עריכת הבחירה הזאת הן מטעם הנהלת הקהילה והן מטעם הרב עהרנפלד.

ארשאק-אויאר (נובי-זמקי, ניייהיזל) - בשבת האחרונה דרש כאן, ע"פ בקשת חברי אגודת ישראל, הרב שלמה [זלמן] אונסדורפר רב בית הכנסת 'וועדריץ' בפרשבורג על פרק בפרקי אבות. (Zs.U. גליון 33 כ"ח אב עמ' 5)

יאס-פאלו. בשבת נחמו נערכה כאן הבר-מצוה לנכדו של ר' רפאל כהן, תלמיד של יסודי התורה בפרשבורג. השתתפו אורחים רבים מקהלות הסביבה: צ'וז, קולטה ו[קומארום]-סאמארא. בסעודה שלישית דרש הרב הראשי של צ'וז [שלום לוי] פירסט לכבוד חתן הבר-מצוה וסבו. (Zs.U. גליון 33 כ"ח אב עמ' 10)

באלאטון-פירעד - ב-19 לחודש זה [אוגוסט] נפטר בגיל 83 נשיא הכבוד של הקהילה שמואל הירשפעלד, לאחר ששימש במשך 30 שנה כנשיא הקהילה והח"ק. בהלווייתו השתתפו המונים, ביניהם גם אדולף [אברהם] פרנקל נשיא הלשכה המרכזית, הרב הראשי של פאפא שמואל גוטליב וכן אחרים ששהו כאורחים בחופשתם. נספד ע"י הרב הראשי המקומי עזרא [מנחם] גולדשטיין שהזכיר את מעשיו הברוכים של הנפטר. (Zs.U. גליון 33 כ"ח אב עמ' 2, Egy. גליון 35 כ"ח אב עמ' 15)

רימא-סומבאט - מודעה אודות חיפוש מורה דת לבית ספר בקהילה חתום הרב הראשי [אליעזר] זינגר. (Zs.U. גליון 33 כ"ח אב עמ' 15)

כתגובה על מודעה זו, פרסם תחת הכותרת 'להסיר המכשול', משה כהן שהוא עדיין מורה הדת במקום, ולכן מי שיקבל עליו את המשרה עובר על האיסור של השגת גבול. (J. P. גליון 34 כ"ח אב עמ' 214)

טורנאליא - לרגל בר מצוה שערך לבנו אחד מנכבדי הקהילה [מרדכי ב"ר ניסן יהודה] מרמורשטיין בשבת פ' עקב נזדמנו שם אורחים רבים וביניהם כמה רבנים. הרב הראשי של קירכדורף [אשר לעמיל] שפיצר חותנו של בעל השמחה, הרב הראשי של פילעק ש.ב. [שמואל בנימין הלוי] יונגרייז ששימש כמוהל, הרב הראשי של הודאס א.י. [אהרן ישעיה] פיש, הרב הראשי של רימא-סומבאט א. [אפרים בנימין] גרינפלד, הרב מ[שה] הולנדר מפוטנוק ומנהל הישיבה המקומית הרב ש. [שמואל] רייניץ. (J. P. גליון 34 כ"ח אב עמ' 213)

שומלואשארהעלי - לאחר ייסורים רבים נפטרה אלמנת יוסף טריביטש. באו רבים להלווייתה, ונספדה ע"י הרב הראשי דוד שיק מנאמאש-סאלוק שהזכיר שהמנוחה גידלה מלבד שבעת ילדיה גם 3 יתומים. (Egy. גליון 35 כ"ח אב עמ' 15)

עוללות

לעלה 57 – ר' שמעון אמסעל מאוהעל

בעמ' כו-ל נזכר רבי **שמעון אמסעל** ז"ל שו"ב בק"ק אוהעל.

באוסף תעודות שחיטה שנשלחו לק"ק צעהלים נמצא 'העתק' תעודת קבלה מרבי שמעון שנתן להשו"ב רבי **מרדכי ליב ראטהמאן** ז"ל (ראה עליו ב'קהלת צעהלים וחכמיה' עמ' 307).

בעזה"י

להיות לראי' ביד מוכ"ז ה"ה האברך המופלג מו"ה **מרדכי ליב ראטהמאן** נ"י מפה נכד הגאה"צ בע"מ ס' קונטרס הספיקות וס' תרומות הכרי, איך שלמד אצלי מלאכת שו"ב והשחזת הסכין, והנני באתי להעיד שלימודו עלה יפה יודע לאמן את ידיו להעמיד הסכין חד וחלק כאחד מהשוחטים המומחים שבזמנינו, ומרגיש בפגמה דקה מן הדקה קולע אל השערה, ושחט לפני הרבה בהמות ועופות שחיטה הגונה ומוחזק שלא יתעלף, וגם בבדיקת פנים יודע להרגיש בטוב סירכא דקה מן הדקה, ולמד אצלי שמלה חדשה, ויודע הדינים על בורי' מן השפה ולחוץ, גלל כן הנני נותן זאת לראי' שרשות ביד כל רב ומורה לעסוק עמו בענינים הללו וליתן לו מכתב קבלה כמבוי' בח"ש?.

ש[אטאראליא] אוהעלי יום ה' לסדר ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכול ששו"ן [תרגו"ן] לפ"ק

הק' **שמעון אמסעל** שו"ב פק"ק הנ"ל

עמרם בנימין וידר – בני ברק

לעלה 57 – ר' מאיר גאלדשטיין מאוהעל

אודות מש"כ בעוללות (עמ' צ"ג – צ"ח) אודות רבי **שאול גאלדשטיין** מאוהעל.

אביו ר' **מאיר גאלדשטיין** ז"ל מאוהעל (יליד בודולו, כנזכר במאמר) היה בנו של הג"ר **שאול גאלדשטיין** זצ"ל אב"ד מילדוי (הסמוכה לבודולו). ובן בנו ר' שאול נקרא על שמו.

רבי שאול נזכר בפרענומערנטן של ס' שערי חיים (פרעשבורג תרי"ט) כאב"ד מילדוי.

בין צאצאי רבי שאול זצ"ל אב"ד מילדוי: ר' **מאיר גאלדשטיין** ז"ל מאוהעל הנזכר, חו"ז ר' **חיים גאלדשטיין** ז"ל ממונקאטש (חתן הג"ר **ארי' לייבוש כהנא** זצ"ל ממונקאטש בן רבי **יהודא** בעל קונטרס הספיקות זצ"ל), ור' **דוד**

גאלדשטיין ז"ל (זוגתו בזו"ר לבית בערנאטה מקליינווארדיין, זוגתו בזווג"ש מרים בת הג"ר **פנחס וויינבערגער** זצ"ל אב"ד ניגרעשט).

שמואל צבי שפיטצער - קרית יואל מאנרא

בשולי המכתב: רבי מאיר גולדשטיין נפטר באוהעל ביום 20 ינואר 925 [כ"ד או כ"ה טבת תרפ"ה] בגיל 72. לפי רישום הפטירה הוריו הם שאמואל גולדשטיין ולינה שווארץ.

לעלה 57 - חתני רבי בעריש סיסקאבער

ר' מיכל ליכטנשטיין / ר' יעקב צבי פערלמאן / ר' נתן יוסף מייזליש

בעלה 57 כתב רי"צ מארגארעטען נ"י לשער שה"י לחמותו של האמרי יוסף מ' [רבקה] חנה פעסיל בת הה"ח ר' בעריש סיסקובער ב' זיווגים, בזו"ר נשאת לר' מאיר, ובזווג"ש לר' יחיאל מיכל ליכטנשטיין.

ובעניי לא ידעתי מה צורך יש לדחוק זה, כי אין שום מקור שהאמרי יוסף הי' חתן ר' מאיר (רק החקל יצחק בהקדמתו כתב הנגיד ר"מ ממונקאטש, וא' פתח הרי"ת בטעות ר' מאיר תחת ר' מיכל, ותל"מ), וזה פשוט וברור שמ' הינדא זוגתו השני' של האמרי יוסף היתה בת הנגיד ר' יחיאל מיכל ליכטנשטיין.

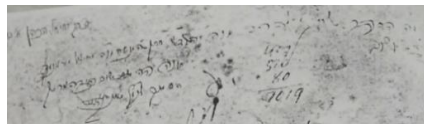
ועל ר' יחיאל מיכל ליכטענשטיין יש לציין כי הוא נזכר בתקנות תמכין דאורייתא למרן הבני יששכר בשנת תקפ"ח, וזל"ק: **כזה ראה וקדש, הוא ניהו הרבני המופלג היקר הותיק נעים ונבר כ"ש מהו' יחיאל מיכל בן מהו' שלמה שלי"ט אשר התנדב גם הוא, להיותו מחובר לטהורים חבורה קדושה הנ"ל. ובכן יהא רעוא, יהיו ידיו ולבו לאל אמונה, ויזכה להתרבות ביתו וגבולו ברוב הטובה, דשן ורעננה, תהי' תורתו מתברכת ומלאכתו נעשית מאל"י מבלי כוונה, ובניו וב"ב תפרחנה משען ומשענה ויזכה לשמוח באהבים בעת אשר יעלו לציון ברינה במהרה בימינו אמן. ופוק חזי כי כתב על אביו ברכת שלי"ט מה שלא כתב על שום אחד.**

ר' מיכל נמנה בין פקודי עיר מונקאטש בשנת תקצ"ב עם אשה וב' בנים, גם נמצא בין החתומים על ספה"ק נדבת פי בשנת תרי"ג בעיר מונקאטש ר' **מיכל בראניווער**.

מצאצאיו ידועים לי, בנו ר' **צבי** מפיטהארין ומונקאטש (נולד תקצ"ד, זו' מרת **יענטא** לבית ביינהארן, נפטר א' אייר תרנ"ט). בתו מרת **הינדא** אשת האמרי יוסף בזווג"ש. בתו מרת **חיי** אשת ר' **יודל** (בהג"ר יעקב מבאיאס) **גאטליעב** (מצאצאה - מ' פיגא א"ר אברהם נתן יוסף ראטה בן גיסו בעל בית היוצר, מ')

מלכה א"ר דוד בן הג"ר אברהם הערשקאוויטש דומ"ץ מונקאטש. כנראה נפטרה בשנת תרי"ט, כי ר' יודל הוליד מאשה בשם הינדא לבית אייכנשטיין כמה בנים משנת תר"ך ואילך. ר' יודל נפטר בתחלת שנת תרנ"ח. בתו מרת **פרומט** (נולדה תקצ"ח נפטרה כ"ז אדר"ר תרע"ו) אשת ר' **חיים זאב** (ב"ר יוסף

משה סופר) **האלפערט**, וצאצאיהם אתי בכתובים.

על ספר הקדוש כתבי מהרצ"א בכתב יד הרה"צ ר' יצחק יחיאל הכהן ממונקאטש ז"ל
זה הספר שייך להרבני מו"ה יהודא חתן המנוח מו"ה יחיאל מוראנוב
חונה פה ישוב פידהארין הסמוך לק"ק מונקאטש

ויצויין עוד כי בתקנות תמכין דאורייתא הנ"ל, אחר שנזכר ר' יחיאל מיכל ליכטנשטיין, כתב מרן הבני"ש וז"ל, **אחריו החזיק אמרי לה לאידך גיסו, הוא גיסו, האברך**

המופלג הותיק היקר דין רפיש מדבית אביו' כבוד שמו מהו' יעקב צבי בהמנוח הרבני המופלג החסיד מהו' אלכסנדר דוב ז"ל נשאו לבו להיותו כאחד מן בני החבורה וכו' ע"ש. ואחר העיון נראה לכאורה שהוא אביו של ר' אלכסנדר דוב פערלמאן ממונקאטש (חתן הרה"ח ר' אברהם עביר רז"ב מזאבדיקא) שהי' לו בת מ' האדיא (אשת ר' מאיר הכהן גראס) כשם אשתו של הרה"ח ר' בעריש מסיסקאב, ואכן מצינו בין פקודי מונקאטש בשנת תקצ"ב איש בשם יעקב פערלמאן, עם אשה בן ובת, נמצינו למדים לכאורה על עוד חתן לר' בעריש סיקאבער ז"ל. אמנם מצאתי רשימת פטירת מ' פרומט (א"ר הירש הויזמאן) בת ר' יעקב פערלמאן, בת 72 בשנת תרס"ח, וכתוב שם שאמו היתה מ' ליבא ציפא לבית האלפערט, וכנראה נשא ר' יעקב צבי זוו"ש, ועדיין צ"ב.

עוד בת בלתי ידועה לר' בעריש סיקאבער היא מ' **רחל** ע"ה זו' השני' של הרה"ח ר' **נתן יוסף מייזליש** [מייזעלס] ז"ל ממונקאטש, שנולד שם בשנת תקע"ב לאביו ר' אהרן דוב ממשפחת הגה"ק בעל תפארת עוזיאל מריטשוואל ולאמו מ' ח'י. זו' הראשונה היתה כנראה בת הג"ר אברהם שפירא אב"ד ווראנוב בן הג"ר יעקב מהומנא מגזע המגלה עמוקות, ממנה הוליד את מ' רחל אשת ר' אברהם קויפמאן מסיגעט בשנת תק"ץ. מזו' השני' מרת רחל הנ"ל הוליד את מ' האדיא אשת ר' יושע ביינהארן בשנת תקצ"ג, ובניו ר' דוד ממונקאטש, ור' אברהם מרדכי מבארשא, ובתו יוטא שנולדה תרי"א ונשאת תרכ"ט לר' יעקב ב"ר משה ליב זאלדאן. פטירת מ' רחל לא יאוחר משנת תרל"א. בזיווג ג' נשא את מ' רעזי [כנראה ריזל] לבית אייכנשטיין שנולדה בתקס"ח בזידיטשוב ונפטרה ו' ניסן תרמ"ג במונקאטש. גם הי' לרנ"י בן ר' יעקב שחתום אותו בשנת תרט"ז על ספה"ק 'תפלה למשה' אבל לא ידוע לי מאיזה זיווג נולד. ר' נתן יוסף נפטר במונקאטש י"ג טבת תרס"ד.

זלמן ליב ווייס – קרית יואל מאנרא

ספרי מכון 'זכרון' להנצחת יהדות הונגריה

חודש בחודשו – לוח שנה עם מנהגי ביהכ"ס כמנהג ארץ הגר משנים תשנ"ח - תשע"א. בעריכת הג"ר **משה אלכסנדר זושא קינסטליכער** זצ"ל.

טופסי גיטין – על מסכתות כתובות וגיטין מהג"ר **עזרא צורף** זצ"ל רב"ד סערדאהעלי צעהלים.

כתב זאת זכרון – פרקי תולדות על משפחת **איגר – סופר** (רעק"א, חת"ס וצאצאיהם) מהר"ר א.ש.ב. סופר ז"ל.

כתבי רבי אח"ה מהג"ר **אבא חייא הירש** זצ"ל רב"ד סערעד – מגדולי תלמידי החת"ס.
ח"א – שו"ת, חידושים ואגרות [כולל: קונטרס דרשות מהג"ר ידידיה טיאה ווייל זצ"ל].

ח"ב – שו"ת, חידושי ש"ס, חידושי אגדה ואגרות [כולל סדר ברכת המזון עם פירושי מרן **החת"ס** וצאצאיו].

לתולדות משפחת רוזנבוים – הירש תולדות רבי **משה נחום רוזנבוים** אב"ד ואשאן וצאצאיו – נכדו רבי **אבא חייא הירש** רב"ד סערעד וצאצאיו.

מגדנות יחזקיהו – על סוגיות הש"ס מהג"ר **יחזקיהו הכהן כ"ץ** זצ"ל אב"ד בעלעד.

מטה יוסף – עה"ת, פרק"א והגש"פ מהג"ר **יוסף פיש** זצ"ל מראזענבערג – מתלמידי ה'חתם סופר'.

מנחת פתים – דרשות ועל פירש"י לתורה מהג"ר **פנחס כ"ץ גליקסמאן** זצ"ל אב"ד טעליקא.

נתיבות יושר – עה"ת, דרשות, על הש"ס מהג"ר **משולם ליברמן** זצ"ל אב"ד נאדי-אידיא.

סוגיות מהרי"א – מועד להג"ר **יהודה אסאד** זצ"ל אב"ד סערדאהעלי

אהל משה – על מסכת חולין מהג"ר **משה סג"ל גלונא** זצ"ל אב"ד צעהלים – מח"ס 'חוט המשולש בשערים'.

אהל משה – על מסכת שבועות ונדה מהג"ר **משה סג"ל גלונא** זצ"ל אב"ד צעהלים.

אלף כתב – אמרות הנהגות ועובדות מהג"ר **יצחק וייס** זצ"ל רב"ד וערבא – מגדולי תלמידי בעל ה'שבט סופר'

אמרי פי – איגיות הש"ס וחיידושי אגדה מהג"ר **פנחס (זעליג ליב) פייפר** זצ"ל אב"ד קאוואגאן, מתלמידי בעל ה'חתם סופר'

אש דת יהודה – הגדה של פסח מהג"ר **יהודה אסאד** זצ"ל אב"ד סערדאהעלי

באר צבי – על התורה ומועדים מהג"ר **צבי קינסטליכער** זצ"ל אב"ד סעבען (הערמאנשטאט).

ברכת יעקב – עטרת יהושע על התורה מהג"ר **יעקב קאפל קרויס** זצ"ל אב"ד אטש – מגדולי תלמידי בעל ה'כתב סופר'.

החפץ חיים – על התורה ומועדים מהג"ר **חיים אדלר** זצ"ל מסטרימטרה – מתלמידי ה'ייטב לב' וה'קדושת יו"ט' מסיגעט.

ה'חתם סופר' ותלמידיו – קורות חיי תלמידי ה'חתם סופר' עם רבם הגדול [כולל תלמידי ה'כתב סופר', נכדו השבט ספר וינוה ה'ה' סופר] מהג"ר **משה אלכסנדר זושא קינסטליכער** זצ"ל

יוחן משה – זכרון לרבי **משה יוחנן ויינברגר** ז"ל ממא"י – בני ברק

זכרון מקהלת מטרסדורף וחורבנה – מהר"ר **שמואל הירש** ז"ל.

פסקי ומנהגי חתם סופר – בעניני פדיון הבן
מהג"ר **שמואל אליעזר שטרן** שליט"א רב מערב ב"ב.

פנקס המוהל חתם סופר
פנקס המילה של מרן ה'חתם סופר' עם בירורים והערות מהג"ר **משה אלכסנדר זושא קינסטליכער** זצ"ל [כולל: תולדות משפחות בפרשבורג].

צפונות – קובץ
בעריכת הרב **משה אלכסנדר זושא קינסטליכער** זצ"ל, והרב **יצחק ישעי' וייס** שליט"א.

קהלת צעהלים וחכמיה – ספר זכרון מהרב **שלמה יהודה הכהן שפיצר** שליט"א והרב **משה אלכסנדר זושא קינסטליכער** זצ"ל.

קהלת בעלזא וחכמיה
קונטרס לקורות הקהלה וחכמיה

שאלת שמאל – שו"ת
מהג"ר **אהרן שמואל אסאד** זצ"ל אב"ד סערדאהלי [כולל: אגרות ואעדות].

שושנת יעקב מגילת אסתר
מהג"ר **יעקב קאהרניס** זצ"ל אב"ד אטש – מגדולי תלמידי ה'חתם סופר'

תורת אבותא דרבי
קונטרס מחידושי **המהרש"א קיצע** זצ"ל, רבי **שלום בער שטרן** זצ"ל, רבי **יהודה אסאד** זצ"ל ורבי **עזרא צורף** זצ"ל.

תורת עזרא – קונטרס תשובות וחיידושי תורה מהג"ר **עזרא צורף** זצ"ל רב"ד סערדאהעלי [כולל תולדות עזרא] מהרב **שלמה וייס** שליט"א

תל תלפיות – מפתח ענינים לכרכי כתב-עת תורני 'תל תלפיות' תרנ"ב-תרצ"ז – מהג"ר **פנחס הכהן קצבורג** זצ"ל.

עוללות יהודה – אגרות של פסח מהג"ר **יהודה גרינוולד** זצ"ל סאטמר – מגדולי תלמידי בעל ה'כתב סופר'.

עולמי – ספר זכרון לקהלת סעפלאק וגליל מארגרטין
כולל קורות משפחת וויינברגר, פלדמן, וייס, ענגל, רוזנברג, רפפורט, פריימן, פלינט ומיכלזון – מהג"ר **אהרן צבי אילון** (וויינברגר) ז"ל.

עטרת אבות – בשמעתא ובאגדתא כולל: **מראה יחזקאל** חידושי אגדה בעניני נישואין ו'אגרת קודש' מרבי **יחזקאל פאנט** זצ"ל אב"ד קארלסבורג והמדינה – **חידושי מהריא"ץ** על סוגיות סדר נשים מרבי **יהושע אהרן צבי וויינברגר** זצ"ל אב"ד מארגרטין – **באר צבי** על סוגיא דמהב"ע וחיידושי אגדה ספר שמות מרבי **צבי קינסטליכער** זצ"ל אב"ד סעבען – **נחלת יצחק אהרן** חידושים עמ"ס מעשר שני מרבי **יצחק אהרן קינסטליכער** זצ"ל.

עטרת עקיבא
מהג"ר **עקיבא פישר** זצ"ל אב"ד טעט – מחשובי תלמידי החת"ס.
ח"א – בהלכה ובשמעתתא [כולל: **זכרון צבי** מבנו רבי **צבי הרש פישר** זצ"ל אב"ד ווינערן. **דברי עמרם** מבנו רבי **עמרם פישר** זצ"ל אב"ד יינק. **לתלדותם לבית אבותם**, תולדות רבי **משה נחום רוזנבוים** זצ"ל וצאצאיו, תולדות רבי **עקיבא פישר** זצ"ל וצאצאיו].
ח"ב – דרשות [כולל: תולדות המחבר וצאצאיו].

עלי זכרון – גליונות רשומות לתולדות אישים וקהלות, אגרות ומסמכים
מהג"ר **משה אלכסנדר זושא קינסטליכער** זצ"ל.

פירותך מתוקים – על התורה
קונטרס פנינים על סדר בראשית ממרן ה'חתם סופר' מכת"י תלמיד.

פסקי ומנהגי חתם סופר – בעניני תפילין ובר-מצווה
מהג"ר **שמואל אליעזר שטרן** שליט"א רב מערב ב"ב.

ניתן להשיג ספרי המכון במחירים מיוחדים

-מלאי מוגבל-

alyzecharon@gmail.com

מערכת עלי זכרון

מיסודו של הרב משה אלכסנדר זושא קינסטליכער זצ"ל
הכתובת לקבלת הגיליון ושליחת מאמרים alyzecharon@gmail.com

© כל הזכויות שמורות